



***Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata
2023. évi gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatai
ellátásáról szóló átfogó értékelés***

TARTALOMJEGYZÉK

1. Demográfiai mutatók, különös tekintettel a 0-18 éves korosztályra.....	3
2. Az önkormányzat feladatai a gyermekek védelme érdekében nyújtott pénzübeli és természetbeni ellátások biztosításával kapcsolatban.....	4
2.1. Pénzübeli, természetbeni ellátások biztosítása.....	4
2.2. A gyermekétkeztetés megoldásának módjai, kedvezményben részesülők.....	9
3. Az önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátások.....	13
3.1 Az Önkormányzat fenntartásában lévő gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények	14
A) Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja.....	14
B) Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye	33
4. Ellátási szerződés keretében nyújtott szolgáltatások	37
4.1. Héra Család- és Gyermekjóléti Szolgálat	37
4.2. Forrás Lelki Segítő Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat	41
4.3. ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft. által működtetett Átmeneti Otthonok	44
A) „Fecske” Családok Átmeneti Otthona	44
B) „Fészek” Családok Átmeneti Otthona	46
5. A gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó intézmények.....	47
5.1. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata fenntartásában lévő óvodák.....	48
5.2. Debreceni Tankerületi Központ	53
5.3. Debreceni Szakképzési Centrum	61
5.4. Debreceni Nemzetközi Iskola – ISD.....	64
5.5. Debreceni Egyetem Klinikai Központ	66
6. Felügyeleti szervek által végzett szakmai ellenőrzések	67
7. Jövőre vonatkozó javaslatok, célok meghatározása a Gyvt. előírásai alapján.....	67
8. A bűnmegelőzési program főbb pontjainak bemutatása	68
9. Az Önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködés	71
Összefoglalás	73

1. Demográfiai mutatók, különös tekintettel a 0-18 éves korosztályra

A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján is megállapítható, hogy 2023-ban Debrecen Megyei Jogú Város lakónépessége emelkedő tendenciájú, azonban a 0-18 évesek összlakosságon belüli aránya kismértékben csökkent.

Év	Debrecen város lakónépessége	0-3 évesek száma	4-6 évesek száma	7-14 évesek száma	15-18 évesek száma	0-18 évesek összesen	0-18 évesek összlakosságon belüli aránya
2016.	203.059	7.743	5.637	14.850	8.694	36.924	18,18
2017.	201.981	7.746	5.567	14.945	8.521	36.779	18,21
2018.	202.214	7.913	5.661	14.857	8.504	36.935	18,27
2019.	201.432	7.869	5.648	14.965	8.655	37.137	18,44
2020.	201.112	7.685	5.737	14.989	8.612	37.023	18,41
2021.	200.974	7.629	5.738	15.009	8.732	37.108	18,46
2022.	199.725	7.490	5.786	14.681	8.966	36.923	18,48
2023.	201.582	7.000	5.479	14.207	9.411	36.097	17,91

Forrás: KSH

Városunkban jelentős számmal vannak jelen a 18 éven felüli, felsőoktatásban tanuló fiatalok. A Debreceni Egyetem számos akkreditált szakon biztosít felsőfokú képzéseket. Az Egyetem és Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata (a továbbiakban: Önkormányzat) jó kapcsolata, az egyetemi szakirányok bővülése, valamint a város folyamatos fejlődése lehetővé teszi, hogy a fiatalok nagy része tanulmányaik befejezését követően Debrecenben maradjon és a családalapításuk is itt történjen.

A gyermekszám várt jelentősebb emelkedésének elmaradásának több oka is lehet, így érdemes megemlíteni, hogy a szülőképes korú (15-49 éves) nők létszáma az év folyamán összességében csökkent, valamint magyarázható külső gazdasági tényezőkkel, a megváltozott munkaerő-piaci körülményekkel, melynek hatására a tradicionális munkamegosztási formák átalakultak és a kétkeresős családmódel vált általánossá. A megváltozott munkaerő-piaci helyzethez történő alkalmazkodás a gyermekvállalás elhalasztását eredményezte. Míg korábban a 20-24 éves nőkre jutó születésszám volt a leggyakoribb, mára – az elmúlt 30 évben megváltozott családi mintázatokkal összefüggésben – a 30-34 évesek vették át a helyüket. Ezt támasztja alá, hogy növekszik a felsőfokú oktatási intézményekben tanulók száma és egyre jellemzőbb, hogy 30 éves kor körül kötnek házasságot. A város szerkezeti változásának egyik vonása az agglomerálódási folyamat, mely jellemzően a lakónépesség csökkenésével és a humánszolgáltatások továbbra is helyben történő igénybevitelével jár.

Az elmúlt évtizedekben az együttélési formák jelentős változáson mentek keresztül, a házasságkötésen alapuló párkapcsolatok helyett egyre népszerűbbé váltak az élettársi kapcsolatok. Az elmúlt években nőtt a házasságkötések száma, azon belül is azon házasságok aránya, ahol mindkét fél hivatalosan először kötött házasságot és csökkent azoké, ahol mindkét fél újraházasuló volt. A tavalyi évben némi visszaesés volt tapasztalható. Ezzel egyidőben emelkedett a házasságból született gyermekek aránya.

A gyermek mindenekfelett álló érdeke, hogy családban és lehetőleg a saját családjában nőjön fel.

Év	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Házasságkötések száma	1.066	1.029	1.100	1.322	1.247	1.176	1.193	1.005
Válások száma	568	453	483	447	444	452	431	344

Forrás: DMJV PH Igazgatási Osztálya, Anyakönyvi Csoport nyilvántartása

2. Az önkormányzat feladatai a gyermekek védelme érdekében nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátások biztosításával kapcsolatban

2.1. Pénzbeli, természetbeni ellátások biztosítása

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben (a továbbiakban: Gyvt.), Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének (a továbbiakban: Közgyűlés) a települési támogatások helyi szabályairól szóló 6/2015. (II. 26.) önkormányzati rendeletében, (a továbbiakban: Rendelet I.), valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény által szabályozott pénzbeli-, és természetben nyújtott ellátások helyi szabályainak végrehajtásáról szóló 6/2006. (II. 24.) rendeletében (a továbbiakban: Rendelet II.), szabályozott pénzbeli és természetbeni ellátások célja, hogy segítséget nyújtsanak a gyermekek családban történő nevelkedéséhez, a róluk való gondoskodáshoz.

A támogatások finanszírozása háromféle módon történik: központi költségvetésből, önkormányzati forrásból, valamint a központi költségvetés és az önkormányzat révén (a továbbiakban: közös finanszírozás).

I. Központi finanszírozású támogatások:

- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény (alap- és emelt összegű pénzbeli támogatás)
- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek gyámjául rendelt hozzátartozó pénzbeli ellátása
- Ingyenes és kedvezményes intézményi gyermekétkeztetés

II. Önkormányzati finanszírozású támogatások:

- Rendkívüli települési támogatás keretében nyújtott pénzbeli eseti támogatás
- Rendkívüli települési támogatás pénzbeli ellátási formái:
 - kelengyetámogatás
 - iskolakezdési támogatás
- Tehetséges tanulók támogatása
- Gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított rászorultsági gyermekétkeztetési térítési díjkedvezmény
- Nevelési támogatás (hármás vagy többes ikrek születése esetén)
- Debrecen Város Napján elsőként született gyermek támogatása

III. Közös finanszírozású támogatások:

- Szünidei gyermekétkeztetés
- Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj

IV. Költséggel nem járó támogatások:

- hátrányos helyzet megállapítása
- halmozottan hátrányos helyzet megállapítása

I. Központi finanszírozású támogatások:

1) Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

Az a gyermek, nagykorúvá vált gyermek, akinek részére rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt állapítottak meg, jogosult:

- ingyenes vagy kedvezményes intézményi gyermekétkeztetésre,
- tárgyév augusztus és november hónapjában alap- vagy emelt összegű pénzbeli támogatásra.

(2023-ban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek alkalmanként alapösszegű 6.000.- Ft, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő és hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű gyermek alkalmanként emelt összegű 6.500.- Ft pénzbeli támogatásra volt jogosult.)

2023-ban 1.070 gyermek, nagykorúvá vált gyermek részére került megállapításra a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény. Elutasításra került: 77 kérelem.

Az elutasítás leggyakoribb okai:

- az egy főre jutó havi jövedelem meghaladja a jogszabályban meghatározott mértéket (gyermeket gondozó családban 47.025.- Ft, gyermeket egyedül gondozó szülő, tartósan beteg gyermeket nevelő család, valamint nagykorúvá vált gyermek esetében 51.300.- Ft),
- a család tulajdonában lévő vagyon értéke meghaladja a jogszabályi mértéket (külön-külön számítva az 570.000.- Ft-ot, vagy együtt számítva az 1.995.000.- Ft-ot).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők részére évente két alkalommal adott pénzbeli ellátás - 2023 augusztusában 609 család 1.135 fő, 2023 novemberében 542 család 1.030 fő részére - a Magyar Posta által került kézbesítésre, a postázási költség a hivatal részére 756.130.- Ft kiadást jelentett.

Postai kézbesítés mellett - amennyiben kérte a jogosult - lehetőség volt folyószámlára történő utalásra is, így 2023 augusztusában 20 család, 32 fő, 2023 novemberében 27 család, 52 fő részére került utalásra a pénzbeli ellátás. Az utalás költsége nem különíthető el a Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal banki költségeitől.

2) Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek gyámjául rendelt hozzátartozó pénzbeli ellátása

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek gyámjául rendelt hozzátartozó, aki a gyermek tartására köteles és nyugellátásban, vagy nyugdíjszerű ellátásban részesül, kiegészítő pénzbeli támogatásra jogosult.

A támogatás összege 2023-ban gyermekenként 6.270.- Ft volt, azonban e támogatást a tárgyév során egyetlen gyámszülő sem igényelte.

3) Ingyenes és kedvezményes gyermekétkeztetés

Az Önkormányzat a gyermekétkeztetést az általa fenntartott és működtetett gyermekjóléti alapellátást és szociális alapszolgáltatást nyújtó, valamint köznevelési intézményekben biztosítja.

A Gyvt. 21/B. § (1) bekezdés a) pontjának aa) alpontja alapján a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő bölcsődés, óvodás, b) pontjának ba) alpontja alapján az 1-8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló ingyenes étkezésre jogosult.

A Gyvt. 21/B. § (2) bekezdés a) pontja alapján a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő 1-8. évfolyamon felül nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló 50%-os étkezési kedvezményre jogosult.

II. Önkormányzati támogatások:

Rendkívüli települési támogatás keretében nyújtott pénzbeli eseti támogatás

A Rendelet I. alapján a gyermekes családok tekintetében különösen az alábbi élethelyzetek fennállása esetén nyújtható pénzbeli támogatás:

- ha a gyermek tizennégy egymást követő napot meghaladó kórházi kezelésre szorul, vagy a gyermek betegsége miatt a szülő harminc egymást követő napot meghaladó táppénzt vesz igénybe,
- ha a gyermek betegsége miatt társadalombiztosítási szerv által nem finanszírozott gyógyászati segédeszköz használatára szorul és közgyógyellátásra nem jogosult,
- válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartása,
- a kérelem benyújtását megelőző 60 napon belül a gyermeket gondozó/nevelő család családok átmeneti otthonába történő kerülése,
- ha a gyermek védelembe vételére kerül sor a család anyagi körülményei miatt,
- a törvényes felügyeletet ellátó szülő halála az árvaellátás megállapításáig,
- nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartás, vagy a gyermek családba való visszakerülésének elősegítéséhez kapcsolódó kiadások,

- kiskorút, vagy 18. életévét betöltött, nappali rendszerű oktatás keretében iskolában, szakképző intézményben tanuló gyermekét egyedül nevelő személynek, vagy annak, aki a családok támogatásáról szóló törvény szerint legalább három gyermek után, illetve figyelembevételével részesül családi pótlékban (nagycsaládos) rendkívüli kiadása jelentkezik az iskolához kapcsolódóan (szalagtűző, ballagás),
- kiskorú vagy 18. életévét betöltött nappali képzésben részt vevő személy lakhatásának támogatása, akinek egyik vagy mindkét szülője elhunyt.

A támogatás annak a személynek állapítható meg, aki létfenntartását veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, feltéve, hogy a kérelmező családjában az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg a 67.300.- Ft-ot, egyedül élő, vagy egyedülálló esetén a 89.200.- Ft-ot. A támogatás összege minimum 5.000.- Ft, maximum 150.000.- Ft.

Arra vonatkozóan, hogy hány gyermekes család és milyen összegben részesült ezen támogatásban a fentiekben felsorolt élethelyzetek alapján, pontos adat nem áll rendelkezésre, mivel a fentiekben felsoroltakon kívül több rendkívüli élethelyzetre tekintettel biztosít az önkormányzat pénzbeli eseti támogatást, nemcsak a gyermekes családok, hanem idősek, egyedülálló személyek részére is.

2023-ban az Önkormányzat által nyújtott pénzbeli eseti támogatásban 85 fő részesült, a kifizetett támogatás összesen 1.854.567.- Ft volt.

Rendkívüli települési támogatás pénzbeli ellátási formái:

- **Kelengyetámogatás** állapítható meg a Debrecenben élő szülőnek gyermeke születésekor, amennyiben a család egy főre számított havi jövedelme nem haladja meg a 96.400.- Ft-ot. A támogatás mértéke gyermekenként 36.000.- Ft.
2023-ban 34 gyermek részére került megállapításra összesen 1.224.000.- Ft összegben.
- **Iskolakezdési támogatás** állapítható meg, feltéve, hogy a család legalább egy, nappali oktatás rendje szerint tanulmányokat folytató 18. életévét be nem töltött gyermeket nevel és a családban az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg a 67.300.- Ft-ot, egyedül élő, vagy egyedülálló esetén a 89.200.- Ft-ot. Az iskolakezdési támogatás összege minden, a nappali oktatás rendje szerint tanulmányokat folytató kiskorú gyermek után 9.600.- Ft. Az iskolakezdési támogatás iránti kérelem a tárgyév július 1. napjától október 31. napjáig formanyomtatványon nyújtható be.
2023-ban 253 család, 436 fő részesült támogatásban, összesen 4.182.400.- Ft összegben.

Tehetséges tanulók támogatása

Azok a tehetséges tanulók részesülhetnek támogatásban, akik az általános iskola 5. évfolyamától kezdődően a közép fokú nevelés-oktatás utolsó évfolyamát vagy a szakképesítés megszerzésére irányuló szakképzés utolsó évfolyamát megelőző évfolyamig bezárólag Debrecenben bejelentett lakóhellyel rendelkeznek és akiknek a pályázat benyújtását közvetlenül megelőző már befejezett két tanévben a tanulmányi átlaga eléri a 4,5-et, valamint

- Magyarország, és a szakminisztériumok hivatalos lapjaiban meghirdetett országos tanulmányi verseny döntőjében az első 10 helyezés valamelyikét elérte, vagy
- nemzetközi vagy országos szakszövetségi sportverseny, vagy diákolimpia országos döntőjében, illetve országos művészeti verseny döntőjében az első 6 helyezés valamelyikét elérte, vagy
- a pályázat benyújtásának napján a Gyvt. alapján rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennáll.

A Támogatás akkor állapítható meg, ha a gyermeket gondozó családban az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg a 83.000.- Ft-ot. A támogatás iránti kérelmet az oktatási intézményekben kell benyújtani a tárgyév június 30. napjáig. A támogatásban tárgyév szeptember 01-től 10 hónapon keresztül részesülhet a pályázó.

A támogatás havi összege:

- 10.000.- Ft, amennyiben országos tanulmányi verseny döntőjében az első 10 helyezés valamelyikét elérte, vagy nemzetközi vagy országos szakszövetségi sportverseny, vagy

diákolimpia országos döntőjében, illetve országos művészeti verseny döntőjében az első 6 helyezés valamelyikét elérte, vagy rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennáll.

- 5.000.- Ft, amennyiben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennáll.

E támogatásban 2023 januártól 2023 júniusig 6 gyermek, 2023 szeptembertől 2023 decemberig 5 gyermek részesült, összesen 410.000.- Ft összegben.

Gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított rászorultsági gyermekétkeztetési térítési díjkedvezmény

A kedvezményes intézményi gyermekétkeztetésen túl a Gyvt. által szabályozott Rendelet II. alapján további rászorultsági alapú díjkedvezmény nyújtható az Önkormányzat közigazgatási területén az állami intézményfenntartó központ által fenntartott nevelési - oktatási intézménybe járó gyermekek részére.

A díjkedvezmény mértéke:

- 100%, ha a gyermekét egyedül nevelő szülő, illetve család esetében az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg az 57.800.- Ft-ot,
- 50%, ha gyermekét egyedül nevelő szülő, illetve család esetében az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg a 80.000.- Ft-ot.

Az étkeztetést a Debreceni Intézményműködtető Központ közreműködésével a Hungast Vital Kft. látja el.

2023-ban rászorultsági alapú térítési díjkedvezmény 73 gyermek részére került megállapításra, összesen 6.827.617.- Ft összegben, elutasítás 9 gyermek esetében történt.

Nevelési támogatás (hármás vagy többes ikrek születése esetén)

Hármás vagy többes ikrek születése esetén nevelési támogatásra azon családok jogosultak, ahol a család egy főre jutó jövedelme nem haladja meg a 83.000.- Ft-ot. A nevelési támogatás összege gyermekenként havi 8.000.- Ft, a gyermekek hároméves koráig.

2023-ban nem került megállapításra nevelési támogatás.

Debrecen Város Napján elsőként született gyermek támogatása

2006-tól a Debrecen Város Napján (április 11.) Debrecenben elsőként született és itt élő gyermek és szülei köszöntésére, támogatására kerül sor, amennyiben a családban az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg a 200.000.- Ft-ot. A támogatás mértéke: 150. 000.- Ft.

2023-ban nem került kifizetésre a támogatás, mivel a család egy főre számított havi jövedelme meghaladta a jogszabályban meghatározott értéket.

III. Közös finanszírozású támogatások:

1) Szünidei gyermekétkeztetés

A Gyvt. 21/C. §-ának 2016. január 1-jétől történő hatályba lépésével kötelező ellátásként bevezetésre került a szünidei gyermekétkeztetés, amelyet a települési önkormányzat a szülő kérelmére déli, meleg főétkezés biztosításával nyújt a hátrányos helyzetű és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére.

Bölcsődei vagy óvodai nevelésben részesülő gyermekek részére az intézmény zárva tartásának időtartama alatt valamennyi munkanapon, iskolás gyermekek részére a tavaszi, őszi, téli szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon, nyári szünetben pedig legalább 43 munkanapon köteles az Önkormányzat megszervezni és biztosítani a szünidei gyermekétkeztetést.

A települési önkormányzat jegyzője tájékoztató levél, valamint az igénybevételhez szükséges nyilatkozat megküldésével méri fel az igényt a szünidei gyermekétkeztetésre a hátrányos helyzetű, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek tekintetében, majd megszervezi azt.

A család- és gyermekjóléti szolgálat részére is meg kell küldeni azon érintettek nevét és címét, akiknek a tájékoztató levél és nyilatkozat kiküldésre kerül, így szükség szerint segítséget nyújthatnak a szülőknek a nyilatkozat kitöltésében és benyújtásában.

A visszaérkező nyilatkozatok alapján – amennyiben a jogosultsági feltételek fennállnak – a szünidei gyermekétkeztetésre való jogosultságot meg kell állapítani, amelyről a szülőt, vagy más törvényes képviselőt értesíteni kell. A jogosultság fennállását minden szünet előtt felül kell vizsgálni, valamint az érintetteket értesíteni kell a szünet megkezdését megelőzően a szünidei gyermekétkeztetésről, az igénybevétel időpontjáról, módjáról, annak helyszínéről.

2023-ban 1.070 gyermek, nagykorúvá vált gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát állapították meg, ebből 300 gyermek volt hátrányos helyzetű, 251 gyermek pedig halmozottan hátrányos helyzetű. A Gyvt. alapján a hátrányos helyzetű, és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére kell kötelezően biztosítani a szünidei étkezést.

A feladat ellátására a központi költségvetés normatív támogatást nyújt, amely egy tál étel biztosítását fedezi. Az Önkormányzat törekszik arra, hogy az igénylők a lakóhelyük közelében tudják igénybe venni az étkezést. Az étkezés elhordásos formában történt, előre kiadagolva, egyszer használatos dobozban.

A 2023/2024. tanév szakképzésben alkalmazandó rendjéről szóló 7/2023. (VIII. 24.) KIM rendelet alapján a téli szünet előtti utolsó tanítási nap 2023. december 20., a szünet utáni első tanítási nap 2024. január 2. volt. Erre való tekintettel 11 szakképzésben részt vevő hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek részére 2023. december 21. napjától 2023. december 29. napjáig 5 munkanapra megállapításra került a téli szünidei étkezésre való jogosultság.

Az Önkormányzat a szünidei gyermekétkeztetést 9 különböző helyszínen biztosította, amelyet

- a tavaszi szünetben 2023.04.06-án és 2023.04.11-én 2 munkanapon 34 gyermek,
- a nyári szünetben 2023.06.19-től 2023.08.31-ig 54 munkanapon 173 gyermek,
- az őszi szünetben 2023.10.30-tól 2023.11.03-ig 4 munkanapon 50 gyermek,
- a téli szünetben 2023.12.21. napján és 2023.12.22-től 2024.01.05-ig 9 munkanapon összesen 94 gyermek vett igénybe.

2) Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj

A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjra hátrányos szociális helyzetű felsőoktatási hallgatók („A” típusú ösztöndíj), valamint érettségi előtt álló középiskolások, illetve felsőfokú diplomával nem rendelkező, felsőoktatási intézménybe még felvételt nem nyert érettségizett fiatalok („B” típusú ösztöndíj) pályázhatnak. Az egy főre jutó jövedelem határa 85.000.- Ft volt, a pályázók közül 44 fő nyerte el az "A" típusú és 6 fő a "B" típusú ösztöndíjat.

2023-ban 56 fő részesült támogatásban, az ösztöndíjak összege 15.000, 20.000, illetve 25.000.- Ft/fő/hó volt, ami összesen 10.575.000.-Ft kifizetést jelentett.

IV. Költséggel nem járó támogatások:

1) Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása

A Gyvt. alapján hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők

bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Akkor halmozottan hátrányos helyzetű a gyermek, amennyiben a fenti három körülmény közül kettő fennáll, továbbá a nevelésbe vett gyermek, az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

2023-ban 171 család (300 gyermek) esetén a hátrányos helyzet, 148 család (251 gyermek) esetén pedig a halmozottan hátrányos helyzet megállapítására került sor. Elutasítás 71 esetben történt, a jogosultsági feltételek hiánya miatt.

Az elutasítás oka:

- a három jogosultsági feltétel közül egy sem állt fenn, vagy
- nem került megállapításra a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény.

A hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek jogosultak többek között:

- óvodai fejlesztő programra, képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítésre,
- az Arany János Tehetséggondozó Programra,
- az Arany János Kollégiumi Programra,
- az Arany János Kollégiumi-Szakiskolai Programra,
- az Útravaló Ösztöndíjprogramban való részvételre,
- a szünidei étkezésre,
- az első alapfokú művészetoktatásban való részvételre, amely minden esetben ingyenes.

Óvodai felvétel esetén a harmadik életévét betöltött halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket a körzeti óvoda köteles felvenni.

Az általános iskolai körzeteket úgy kell meghatározni, hogy kialakíthatóvá váljon a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egyenletes aránya a nevelési-oktatási intézményekben. Ha az általános iskola a felvételi kötelezettsége teljesítése után további felvételi, átvételi kérelmeket is teljesíteni tud, előnyben kell részesítenie a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, tanulókat. Felvételi eljárás során általános iskolai felvétel esetén, egyéb képzésre, felsőfokú szakképzésre, mesterképzésre jelentkezéskor többletpontot, illetve előnyt jelent a halmozottan hátrányos helyzet fennállása. A középfokú iskola a felvételi vizsgák befejezése után rangsorolja a jelentkezőket, a rangsorolás során az azonos eredményt elérő tanulók közül előnyben kell részesíteni a halmozottan hátrányos helyzetű tanulót. Fizetési hátralék miatt a hátrányos helyzetű tanuló tanulói jogviszonya, kollégiumi tagsága nem szüntethető meg.

2.2. A gyermekétkeztetés megoldásának módjai, kedvezményben részesülők

Az Önkormányzat a gyermekétkeztetést az általa fenntartott és működtetett gyermekjóléti alapellátást (bölcsődei ellátás, gyermekek átmeneti gondozása) és szociális alapszolgáltatást (kiskorú fogyatékosok nappali ellátása) nyújtó, valamint köznevelési intézményekben (óvodák), illetve a közigazgatási területén működő állami fenntartású köznevelési intézményekben biztosítja.

1.) A gyermekjóléti szolgáltatások közé tartozó gyermekétkeztetést Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye 12 tagintézményében önálló főzőkonyhák működtetésével biztosítja. A csecsemő és a kisgyermek testi, érzelmi, értelmi és szociális fejlődésének alapfeltétele a helyes táplálkozás. A megfelelő minőségű és mennyiségű táplálék segíti a gyermek súlygyarapodását, növekedését, az egyes szervek, szervrendszerek megfelelő működését, valamint a mozgás fejlődését.

Ezen kívül fontos szerepet játszik az értelmi funkciók fejlődésében, a beszéd elsajátításában, a gondolkodás és egyéb pszichikus funkciók fejlődésében is. Ahhoz, hogy egy kisgyermek minden területen egészségesen fejlődjön, táplálékának egészségesnek kell lennie és meg kell kapnia a számára szükséges mennyiséget.

A gyermekek egészséges fejlődése, egészségének védelme érdekében a bölcsődei ételmezés során a vonatkozó jogszabály és táplálási irányelvek az alábbiak:

- A közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet (a továbbiakban: közétkeztetési rendelet),
- Az egészséges csecsemő táplálását meghatározó szakmai irányelvek,
- A korosztály sajátosságaiból adódó egyéni és speciális táplálkozási irányelvek.

Az ételek elkészítése során elérni kívánt célok:

- a higiénés követelmények betartása,
- a korszerű konyhatechnikai eljárások alkalmazása,
- az élvezhető minőség garantálása.

A bölcsődei ellátás során a gyermekek napi energia szükségletének 75%-át szükséges biztosítani két főétkezés (reggeli, ebéd) és két kis étkezés (tízórai, uzsonna) formájában. A tagintézmények konyháin a HACCP betartása mellett, a dietetikus útmutatása alapján, az ételmezésvezető által készített egységes étlap alapján készülnek az ételféleségek.

Az elmúlt év során 73 diétás gyermek ellátását biztosította az intézmény a közétkeztetési rendelet táplálkozás-egészségügyi előírásainak betartása mellett. A diétás étkeztetést a Honvéd utcai tagintézmény látja el, ahonnan a tagintézményekbe kiszállítás útján jut el a diétás étel, melynek megvalósítása szigorú szabályokhoz kötött. Az intézményben a diétás étkezést igénylő gyermekek étrendjét dietetikus állítja össze a gasztroenterológus szakorvos javaslata alapján. Az intézmény által biztosított diéta típusok: tejmentes, tojásmentes, tej-tojásmentes, tej-tojás-lisztmentes, lisztmentes, laktózmentes, olajosmagmentes. A normál étkezésben részesülő gyermekek esetében az ételmezésvezető állítja össze az étlapot a közétkeztetési rendelet és a korosztályi igények ismeretében, törekedve az ellátás színvonalának emelésére.

Normatív kedvezmények:

A személyi térítési díj megfizetése vonatkozásában három kategória ismert:

- teljes ingyenesség (rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, tartós beteg, nagycsaládos),
- jövedelemigazolás alapján kizárólag gondozási díj megfizetése,
- teljes személyi térítési díj megfizetése.

Az ellátottak több mint fele ingyenesen vagy kedvezményesen étkezik a bölcsődékben. Legtöbbször a család jövedelmi viszonyai alapján részesülnek az ingyenes gyermekétkeztetés kedvezményében, mert vagy rendkívüli gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek, vagy a család egy főre jutó havi jövedelmének összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjáradékkal csökkentett összegének 130%-át.

Mentesül az étkezésért és a gondozásért fizetendő térítési díj alól is:

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek,
- a tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek,
- a három- vagy többgyermekes család gyermeke,
- az átmeneti gondozásban lévő, az ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban elhelyezett, a nevelésbe vett gyermek,
- a védelembe vett gyermek.

Az étkezési térítési díjat egyhavi időtartamra, előre kell megfizetni az igénybe vevőnek. Ha az étkezést betegség vagy más ok miatt a jogosult nem kívánja igénybe venni, a távolmaradást minden esetben be kell jelenteni személyesen vagy telefonon. Az étkezések megrendelése és lemondása, a térítési díjak számlázása közétkeztetési szoftver használatával történik. A szülőknek lehetősége van a

csoportos beszédési megbízással történő fizetésre, és a munkahelyi cafeteria támogatások bölcsődei szolgáltatásra történő igénybevételére is, mely lehetőséggel egyre többen élnek.

2.) A Debreceni Intézményműködtető Központ gyermekétkeztetési feladatai

A DIM a gyermekétkeztetési feladatokat az állami fenntartásba vett debreceni székhelyű köznevelési intézményekben és az Önkormányzat által fenntartott óvodai intézményekben látja el.

A köznevelési intézményekben a gyermekétkeztetés feladat-ellátási helyeinek száma: 90. Az iskolák, kollégiumok 12 ételmezésszervezője 47 köznevelési intézményben látta el az étkeztetéssel kapcsolatos ételmezésszervezői feladatokat. Az ételmezési tevékenységet iskolák, kollégiumok esetében 6 főzőkonyha és 33 tálaló-, melegítőkonyha látta el, illetve 1 diétás főzőkonyha. Az óvodáknál 48 tálalókonyhán került lebonyolításra az étkeztetés.

A gyermekétkeztetést vásárolt közszolgáltatással oldották meg külső szolgáltató bevonásával, kivéve a Boldogfalva Óvoda esetében, ahol saját főzőkonyha üzemel. A speciális étrendet igénylő gyermekek számára az UD CAMPUS Szolgáltató és Tanácsadó Nonprofit Kft.-től került megrendelésre az étkezés.

Az ellátást igénybe vevők az ellátásért térítési díjat kötelesek fizetni. A térítési díjakat a Közgyűlés rendeletben határozta meg. A személyi térítési díjakat az önkormányzat rendelete alapján – figyelembe véve a Gyvt.-ben biztosított normatív kedvezményeket – az intézmény igazgatója állapítja meg. A köznevelési intézményekben 2023-ban 10.054 db normatív kedvezményre jogosító határozat született, mely hasonló a korábbi évekhez.

Óvodák esetében az ellátást igénybe vevők közül 3.152 fő a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet (továbbiakban Gytr.) 6. számú melléklete szerint vette igénybe a kedvezményeket.

A középiskolákban, általános iskolákban, kollégiumokban 9.272 főnek, továbbá óvodai intézményekben 4.132 főnek biztosították az étkezést. A Boldogfalva Óvoda saját főzőkonyhája 113 fő étkezéséről gondoskodott.

A gyermekétkeztetés 2023. évi létszámai:

Óvodák esetén:

Intézmény típus	100% normatív kedvezményben és 3-szori étkezésben részesülők száma (fő)	50% normatív kedvezményben és 3-szori étkezésben részesülők száma (fő)	Teljes árat fizető és 3-szori étkezésben részesülők száma (fő)	Étkezők száma összesen (fő)
Óvodák	3.100	0	1.032	4.132
Boldogfalva Óvoda	52	0	61	113
Mindösszesen	3.152	0	1.093	4.245

Iskolák, kollégiumok esetén:

Intézmény típus	100% normatív kedvezményben részesülők száma (fő)	50% normatív kedvezményben részesülők száma (fő)	Normatív kedvezményben nem részesülők száma (fő)	Étkezők száma összesen (fő)
Általános iskolák	730	2.181	4.522	7.433
Gimnáziumok	1	192	352	545

Szakközép és szakgimnáziumok	10	132	177	319
Szakiskolák	37	19	8	64
Kollégiumok	81	340	465	886
Óvoda (Hallássérültek)	25	0	0	25
Mindösszesen	884	2.864	5.524	9.272

Az iskolai szünetek idején, a kijelölt intézményben, a Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában megszervezett gyermekfelügyelet során a résztvevő tanulók részére biztosította a DIM az étkeztetést. 2023-ban a tavaszi szünetben 8 fő, a nyári szünet ideje alatt július hónapban 216 fő, augusztus hónapban 172 fő, az őszi szünetben 18 fő, a téli szünetben pedig 19 fő vette igénybe az étkeztetést. Az óvodák esetén a nyári szünet időszakában 6 óvoda volt kijelölve a nyári ügyelet biztosítására, ahol 674 fő normál és 24 fő diétás étkező vette igénybe a szolgáltatást. A téli szünetben a Mosolykert Óvoda fogadta a gyermekeket, ahol 78 fő normál és 3 fő diétás étkeztetését látták el.

A Gyvt. 21/C. §-ának 2016. január 1-jétől történő hatályba lépése bizonyos ellátotti kör vonatkozásában kötelező ellátásként bevezette a szünidei gyermekétkeztetést, amelyben a szülő, törvényes képviselő kérelmére déli meleg főétkeztetést kell nyújtani a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére. A szünidei gyermekétkeztetést a tavaszi szünetben 3 helyszínen szervezték meg, melyet 34 fő, a nyári szünetben 7 helyszínen 163 fő, az őszi szünetben 4 helyszínen 50 fő, a téli szünetben pedig 7 helyszínen 121 fő vett igénybe.

Az étkezői létszám csökkenése, valamint a csoportos befizetési módot választók számának stagnálása figyelhető meg. Havonta átlagosan 667 db számlát rendeznek bankkártyás fizetési móddal, 437 db számlát pedig személyesen egyenlítenek ki a szülők, míg a csoportos beszedési megbízással fizetők száma meghaladja a 10.000 főt. A számos fizetési lehetőség ellenére az étkeztetésből származó kintlévőség 2023. december 31-én 26.421.249.- Ft volt. Amennyiben a kötelezett az étkezési térítési díj megfizetését elmulasztotta, fizetési felszólítást kap postai úton. Ezen határidő eredménytelen elteltét követően a gyermek veszélyeztetettségéről jelzést küldenek a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja részére annak érdekében, hogy a szülő/gondviselő/törvényes képviselő megkapja a szükséges tájékoztatást az igénybe vehető támogatásokról és szükség esetén segítséget kapjon a kérelmek benyújtásához.

3.) Debrecen Megyei Jogú Város Városi Szociális Szolgálat nappali ellátást nyújt a saját otthonukban élő **3. életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékos, illetve autista személyek részére** az Újkerti Gondozó Szolgálat Fogyatékos Személyek Ifjúság Utcai Nappali Intézményében (Debrecen, Ifjúság u. 2.). Az intézmény a TOP-6.6.2.-16-DE1-2017-00002 azonosító számú „Szociális alapszolgáltatások infrastrukturális bővítése, fejlesztése” elnevezésű pályázat keretén belül került felújításra és 2023. szeptember 1. napjától egy megújult korszerű épületben biztosítja a szolgáltatásait 80 férőhelyen 20 fő kiskorú, és 60 fő nagykorú fogyatékos személy részére.

A kiskorú fogyatékos személyek ellátásában 13 fő fogyatékosága miatt normatív 50%-os kedvezményben részesült.

A nappali intézményben ellátott fogyatékos gyermekek ellátása során nyújtott étkeztetésre a gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított, a Gyvt. szerinti gyermekétkeztetés szabályait alkalmazzák. A gyermekétkeztetés normatív kedvezményének igénybevételéhez a Gytr. 8. melléklete szerinti nyomtatványon szükséges nyilatkozni. A Debrecenben bejelentett lakóhellyel rendelkező ellátott részére a polgármester döntése alapján a normatív támogatáson túl rászorultsági alapú térítési díjkedvezmény állapítható meg a Rendelet II. alapján.

A Városi Szociális Szolgálat a kiszolgált ételt vásárolt élelmezés formájában biztosítja. A főzőkonyha által elkészített étel a vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről szóló 62/2011. (VI. 30.) VM rendeletben foglaltaknak megfelel.

3. Az önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátások

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény biztosítja a települések igazgatási önállóságát. A törvény 13. § (1) bekezdés 8. pontjának rendelkezése szerint a helyi önkormányzat feladata többek között a gyermekjóléti szolgáltatásokról és ellátásokról való gondoskodás.

A gyermekek védelmével kapcsolatos alapvető szabályokat az alábbi jogszabályok tartalmazzák:

- *Magyarország Alaptörvénye,*
- *a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény,*
- *A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.)*
- *A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt.)*
- *A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény.*

A Gyvt. 94. § (1) bekezdése értelmében a települési önkormányzat feladata a gyermekek védelme helyi ellátó rendszerének kiépítése és működtetése, a területén lakó gyermekek ellátásának megszervezése. Az Szt. 120. §-a, valamint a Gyvt. 97. §-a alapján a személyes gondoskodást nyújtó ellátást a helyi önkormányzat egyházi fenntartóval és nem állami fenntartóval kötött ellátási szerződés útján is biztosíthatja.

Az ellátási kötelezettség terjedelme a település lakosságszámától függ, mely Debrecen esetében az alábbi ellátásokat jelenti:

- *gyermekjóléti szolgálat*
- *gyermekjóléti központ*
- *gyermekek átmeneti otthona*
- *családok átmeneti otthona*
- *bölcsődei ellátás*

Az Önkormányzat ellátási kötelezettségének – gyermekjóléti alapellátások biztosítása – a múlt évben is intézményhálózata útján, valamint ellátási szerződés keretében tett eleget, a jogszabályban kötelező feladatként meghatározott ellátásokról teljes körűen gondoskodott.

2023-ban az önkormányzati fenntartású gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények az alábbi ellátási formákat nyújtották:

I. Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja:

- *család- és gyermekjóléti központ*
- *család és gyermekjóléti szolgálat*
- *gyermekek átmeneti otthona*
- *családok átmeneti otthona*
- *alternatív napközbeni ellátás keretében a debreceni lakóhellyel rendelkező általános iskolás gyermekek szünidei felügyelete*

II. Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye

- *bölcsődei ellátás*
- *napközbeni gyermekfelügyelet keretében többes ikrek, valamint az egyik szülő halála esetében a gyermek gondozása*

Ellátási szerződés keretében biztosított ellátások:

- I. Héra Egyesület:** *család- és gyermekjóléti szolgálat*
- II. Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye:** *család- és gyermekjóléti szolgálat*
- III. ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft.:** *családok átmeneti otthona*

Az ellátási szerződésekben foglaltak alapján a szervezetek tevékenységükről a tárgyévet követő év február 15. napjáig beszámolót készítenek, melyeket a Közgyűlés a tárgyévet követő év március 31-ig megtárgyal. A Közgyűlés az 59/2024. (III. 28.) határozatával elfogadta a szervezetek 2023. évről szóló beszámolóját.

3.1 Az Önkormányzat fenntartásában lévő gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények

A) Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja

1. Intézmény neve: Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja
(a továbbiakban: Család- és Gyermekjóléti Központ)

Székhely: 4027 Debrecen, Thomas Mann u. 2/A.

Ellátottak számára nyitva álló helyiségek (telephelyek):

4225 Debrecen, Felsőjózsa u. 7.

4002 Debrecen, Pacikert u. 1.

4029 Debrecen, Víztorony u. 11.

4029 Debrecen, Víztorony u. 13.

4032 Debrecen, Böszörményi u. 68.

4026 Debrecen, Mester u. 30.

4033 Debrecen Mátyás király u. 29. *(Az ügyfélfogadás szünetel a felújítási munkálatok miatt)*

Egyéb telephelyek:

4025 Debrecen, Hatvan u. 27. (raktárhelyiség)

4027 Debrecen, 21204/ 2 hrsz. (Thomas Mann u. 2/A, park/udvar)

Működési köre:

Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja néven a Család- és Gyermekjóléti Központ feladatait látja el a debreceni járás területén, valamint a Család- és Gyermekjóléti Szolgálat feladatait látja el a Debrecen Megyei Jogú Város meghatározott területein.

A költségvetési szerv alaptevékenységének kormányzati funkció szerinti megjelölése:

- *Család- és gyermekjóléti szolgáltatások,*
- *Család- és gyermekjóléti központ,*
- *Gyermekek átmeneti ellátása,*
- *Gyermekek napközbeni ellátása alternatív napközbeni ellátás útján.*

Az intézményben közös igazgatással önálló szervezeti egységként család- és gyermekjóléti szolgálat, család- és gyermekjóléti központ, valamint átmeneti gondozás elnevezésű egységek működnek.

2. Az ellátandó célcsoport

A család- és gyermekjóléti központ általános és speciális szolgáltatásokat nyújt a szociális és mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára, az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából.

A családsegítés keretében végzett tevékenységet – a szolgáltatást igénybe vevő érdekében, mások személyiségi jogainak sérelme nélkül – a szükséges mértékig kiterjeszti az igénybe vevő környezetére, különösen családjának tagjaira.

A család- és gyermekjóléti szolgáltatás feladatait, tájékoztatás nyújtásával, szociális segítőmunkával, valamint más személy, illetve szervezet által nyújtott szolgáltatások, ellátások közvetítésével látja el.

Ellátandó célcsoportok:

- 0-18 éves korosztály teljes vertikumával, holisztikus szemléletben,
- válsághelyzetben levő várandós anyák,
- betegségben szenvedők, egészségi állapotukban ellátásra szoruló, mentálisan sérültek, pszichiátriai betegek, valamint fogyatékos személyek,

- szenvedélybetegek,
- adósságterhekkel, lakásproblémával küzdők,
- alacsony jövedelmű egyedül élők,
- gyermeküket egyedül nevelők,
- hajléktalan személyek,
- idős személyek,
- megváltozott munkaképességűek,
- tartósan munka nélkül lévők,
- többgyermekes családok,
- nehéz élethelyzetben élők.

3. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat tevékenysége

A család- és gyermekjóléti szolgálat az Szt. 64.§-ában foglaltak értelmében **családsegítést biztosít**, amely a szociális, vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.

A Gyvt. 39. §-a szerint a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátásként **gyermekjóléti szolgáltatást** nyújt, amely olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését. A gyermekjóléti szolgáltatás feladata a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése.

Az intézmény család- és gyermekjóléti szolgálatát 2023-ban összesen 3.915 fő kereste fel segítségkérés céljából. Ez családszám vonatkozásában azt jelenti, hogy összesen 2.150 család fordult hozzájuk bizalommal és nyújtottak számukra segítséget. **Együttműködési megállapodást** 2.086 esetben kötöttek, ez 996 családot jelent. Együttműködési megállapodás megkötése akkor válik szükségessé, amikor az egyének, családok problémái egyszeri esetkezeléssel nem orvosolhatók. Általában az a jellemző, hogy akár önkéntes a segítségkérés, akár az észlelő- és jelzőrendszer tagjai által delegált jelzést követően történik a kapcsolatfelvétel, az ügyfelek nem utasítják el az együttműködési megállapodás megkötését. Az együttműködési megállapodás megkötése alapján végzett szociális segítőmunka során az egyénekre, családokra vonatkozóan személyre szabott, problémáikra fókuszáló, hatékony cselekvési tervet készítenek az ügyfelek bevonásával annak érdekében, hogy a cselekvési tervben meghatározott határidőn belül rendeződjenek a problémáik, nehézségeik.

1.317 ügyfél esetében nem vált indokolttá együttműködési megállapodás megkötése, ők többnyire információnyújtásban, különböző támogatási formák igénylésében kérték a szakemberek segítségét. Ezen ügyfelek többször keresték fel az intézményt, azonban problémáik egyszeri esetkezeléssel megoldhatók voltak.

A Gyermkeink védelmében elnevezésű informatikai rendszer (a továbbiakban: GYVR) bevezetésével 2023-ban a gyermeket nevelő családok vonatkozásában, ahol alapellátás keretein belül végzik a szociális segítőmunkát, a családra vonatkozó teljes adminisztráció a GYVR-ben történik. A család problémáira fókuszáló cselekvési terv a családtagok bevonásával készül, melyet az online felületen állítanak össze. A gyermeket nem nevelő családok, egyének esetében a Szociális Ágazati portálon aktuálisan közzétett Esetnaplóban rögzítik a szociális segítőmunka céljait, a megoldási módszereket, a problémamegoldáshoz szükséges feladatokat, cselekvési tervet, a szakemberek által megtett intézkedéseket, végül a folyamat helyzetértékelését.

A szociális segítőmunkával kapcsolatos tapasztalatok vonatkozásában megállapítható, hogy a család- és gyermekjóléti szolgálat ügyfélköre a társadalom valamennyi szintjén előfordult 2023-ban is. Az elhúzódó orosz-ukrán háború következtében kialakult gazdasági válság megnehezítette az intézménnyel kapcsolatban álló ügyfelek életvezetését. A családsegítő szakemberek tapasztalatai alapján a családok egy részénél gyakoriak voltak az anyagi problémák, amelyek 2023-ban nemcsak

a külterületen élő családoknál voltak érzékelhetők. Amennyiben az együttműködési megállapodás alapján a szolgáltatást igénybe vevő családok elsődleges problémáját vizsgáljuk, 148 család esetében volt anyagi, megélhetési, lakhatással összefüggő, mely 465 család esetében egyéb nehézségekkel halmozottan okozott gondot életükben. Ezzel összefüggésben egyre több jelzés érkezett a kamasz gyermekek által elkövetett szabálysértésekről, többnyire kis értékű lopásról. 2023-ban is megállapítható, hogy a családok elsődleges problémájaként a legmagasabb számban, 394 családnál, a gyermeknevelési probléma a jellemző. 734 család esetében egyéb problémákkal együtt, halmozott problémaként jelenik meg a gyermekneveléssel összefüggő nehézség. A köznevelési intézmények részéről érkezett jelzések a fentiekén túl leginkább magatartási vagy tanulási nehézségről, igazolatlan mulasztásról, életviteli problémákról szóltak. A munkatársak tapasztalatai szerint a tanulás és a munkavégzés a családok egy részénél nem képviselnek értéket, ebből következnek a gyermekekkel kapcsolatos magatartási, tanulási problémák, igazolatlan és a magas számú igazolt hiányzások. A szociális segítőmunka eredményességét a családok együttműködési szándéka is befolyásolja. Előfordultak olyan esetek, melyekben a család egy, esetleg több tagja nem kívánt együttműködni a szakemberekkel. Néhány esetben, ahol a gyermekek veszélyeztetettségének feltárását az együttműködés elutasításával akadályozták a szülők, ott a család- és gyermekjóléti központ és a gyámhivatal bevonása vált szükségessé. A szakmai tevékenységet nehezíti az ún. „látszat együttműködést” mutató családok gondozása. Ezekben az esetekben az ügyfelek többször ígéretet tesznek a közösen megfogalmazott vállalásaik teljesítésére, amelyek a probléma megoldásához elengedhetetlenek, azonban nem teszik meg a szükséges lépéseket. Ennek következtében az egyének, családok nehézségei eszkalálódnak és a szociális segítő folyamat évekig is húzódhat.

A válság okozta gazdasági tényezők a megélhetési nehézségeken kívül fokozott érzelmi terhelést róttak a családokra. Ennek következtében a családi – kapcsolati konfliktusok a harmadik leggyakrabban előforduló problématípus, 135 családot érintett az elsődlegesen besorolás alapján, 352 család vonatkozásában halmozódva jelent meg. Ezekben az esetekben tapasztalható, különös tekintettel a kapcsolattartásban nem egyező, elvált szülők esetében, hogy a szülőket képviselő ügyvédek megnehezítik a szülőkkel történő bizalmi kapcsolat kialakítását, a szociális segítőmunka folytatását.

2023-ban 1.064 gyermek esetében került sor meglévő együttműködési megállapodás alapján szociális segítőmunka végzésére, míg 614 gyermekkel új együttműködési megállapodás alapján végezték a segítőmunkát. 456 gyermekkel az észlelő- és jelzőrendszer által kezdeményezett jelzés alapján kerültek kapcsolatba. A szülő önkéntes segítségkérése alapján 86 gyermek került az intézmény látókörébe és tudtak számukra segítséget nyújtani. 2023-ban emelkedő tendenciát mutatott a család- és gyermekjóléti szolgálatnál újként megjelenő gyermekek száma. Saját ügykörben végzett tevékenység keretében 2.082 fő esetében biztosították a segítségnyújtás különböző formáit.

A gyermekek vonatkozásában megállapítható, hogy a 12-18 év közötti korosztályban gyakrabban fordultak elő a különböző pszichés zavarok következtében megjelenő önsértő magatartásformák (falcolás), valamint a suicid gondolatok és kijelentések. A köznevelési intézmények munkáját segítő óvodai és iskolai szociális segítő szakemberek közreműködésével ezekben az esetekben a jelzések eljutottak a család- és gyermekjóléti szolgálatához, és azonnal elkezdődött a segítségnyújtás az érintett gyermekek és családjaik számára. Nehézséget okoz, hogy a szülők nem értenek egyet a gyermek pszichiátriai kezelésével és saját felelősségre nem járulnak hozzá gyermekeik kórházi kezeléséhez. Ezekben az esetekben a gyermekpszichiátriai osztály jelzéssel élt az intézmény felé. A gyermekek körében egyre fiatalabb életkorban találkoznak az online bántalmazás különböző formáival.

A család- és gyermekjóléti szolgálatnál 2023-ban 1.150 gyermek volt veszélyeztetettként nyilvántartva, ebből 295 gyermek jogerős hatósági intézkedésben volt érintett (védelembe vétel, nevelésbe vétel elrendelése vált szükségessé). 855 gyermek esetében alapellátás keretein belül folytattak szociális segítőmunkát. 100 gyermek esetében kérték a család- és gyermekjóléti központ segítségét, ebből 63 gyermek esetében hatósági gyermekvédelmi intézkedést kellett

kezdemenyezni. 2023. 12. 31-i nyilvántartás szerint 777 veszélyeztetett gyermekkel álltak kapcsolatban.

Az adósságkezelési tanácsadás keretén belüli feladatok:

Az Önkormányzat a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjával kötött megállapodás alapján az adósságcsökkentési támogatás részeként adósságkezelési tanácsadást működtet. Az adósságcsökkentési támogatás elsődleges célja a hátralék halmozódási ütemének csökkentése, megállítása, másodsorban a teljes közüzemi hátralék kifizetésére irányuló törekvés. 2023-ban összesen 32 fő 93 alkalommal vett részt hátralékkezelési tanácsadásban. A szolgáltatás igénybevevőinek száma az elmúlt évhez képest csökkenő tendenciát mutat.

4. A Család- és Gyermekjóléti Központ tevékenysége

A család- és gyermekjóléti központ összehangolva a gyermekeket ellátó egészségügyi és nevelési-oktatási intézményekkel, illetve szolgálatokkal – szervezési, szolgáltatási és gondozási feladatokat végez, ezen általános szolgáltatási feladatain túl a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt, biztosít.

A család- és gyermekjóléti központ *esetmenedzsere* meghallgatja a gyermek panaszát, annak orvoslása érdekében megteszi a szükséges intézkedést. A járás területén működő család- és gyermekjóléti szolgálatok részére az intézményekkel kötött együttműködési megállapodásban megfogalmazottak szerint biztosítja a speciális szolgáltatások elérhetőségét.

Javaslattevél hatósági intézkedésre:

A család- és gyermekjóléti központ *esetmenedzsere* javaslatot tesz a gyámhivatal részére a gyermek:

- védelembe vételére,
- megelőző pártfogására,
- ideiglenes hatályú elhelyezésére,
- nevelésbe vételére,
- családba fogadására,
- harmadik személynél történő elhelyezésre,
- családba fogadó gyám kirendelésére,
- tankötelezettsége teljesítésének előmozdítására,
- gondozási helyének megváltoztatására,
- gyermek után járó családi pótlék természetbeni formában történő nyújtására.

Ha a javaslattevélre a család- és gyermekjóléti szolgálat kezdeményezése alapján kerül sor, javaslatában megjelöli a gyermeket gondozó családsegítő személyét. Védelembe vétel esetén a javaslatot mérlegelés nélkül, azonban szükség szerint kiegészítve továbbítja 3 munkanapon belül a gyámhivatal felé. A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés alatt álló gyermek esetében a család- és gyermekjóléti központ szolgáltatásait a gyámhivatal, illetve a bíróság határozata alapján kell biztosítani.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés alatt álló gyermek esetében az esetmenedzser:

- együttműködik a megelőző pártfogó felügyelővel,
- tájékoztatja a gyámhivatalt a gyermek veszélyeztetettségére vonatkozó körülményekről,
- elkészíti az egyéni gondozási-nevelési tervet, szervezi a megvalósítását,
- közreműködik a családból kiemelt gyermek visszahelyezésében, utógondozásában,
- a megelőző pártfogó felügyelővel szükség szerint közösen végeznek családlátogatást és hallgatják meg a gyermeket.

Az esetmenedzser a védelembe vétel felülvizsgálata során tájékoztatja a gyámhivatalt a védelembe vétel körében végzett tevékenységéről, javaslatot tesz a védelembe vétel fenntartására, vagy megszüntetésére, valamint megelőző pártfogás alatt álló gyermek esetén a megelőző pártfogás

fenntartására, vagy megszüntetésére, illetve más gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó intézkedések megtételére.

A család- és gyermekjóléti központ készíti az egyéni gondozási-nevelési tervet a védelembe vétel során. Az egyéni gondozási-nevelési terv megvalósítását az esetmenedzser értékeli, szükség esetén jelzéssel él a gyámhivatal felé.

Családból kiemelt gyermek visszahelyezésének, családba fogadásának elősegítése:

Amennyiben a családból kiemelt gyermek visszahelyezése nem lehetséges, családba fogadását kell elősegíteni. A gyermek visszahelyezése érdekében az esetmenedzser együttműködik a gyermekvédelmi gyámmal, ennek körében támogatja a szülőket, a családba fogadó személyt.

Az esetmenedzser javaslatot tesz a gyámhivatal felé a kapcsolattartás formájának és módjának megváltoztatására, ha a szülők vagy a kapcsolattartásra jogosult más személy körülményeiben, életvitelében beállott változás azt indokoltá teszi.

Az esetmenedzser a visszahelyezett gyermek utógondozását a gyámhivatal határozata alapján látja el. Ennek keretében segíti a gyermek családjába történő visszailleszkedését, lakókörnyezetébe történő beilleszkedését, tanulmányai folytatását vagy az iskolai végzettségének, szakképzettségének megfelelő munkahely-felkutatását.

Hatósági intézkedésekhez (javasolt és jogerős) kapcsolódó tevékenységek és az érintettek (kiskorúak és 18. évet betöltött fiatalok) száma

Tevékenység megnevezése	Érintettek száma		
	2021. év	2022. év	2023. év
Szociális segítő tevékenység	912	926	934
Esetkonferencia szervezése, azon való részvétel	163	260	328
Esetkonzultáció, esetmegbeszélés	973	989	1039
Egyéni gondozási- nevelési terv készítése	251	286	259
Első védelembe vételi tárgyaláson való részvétel	96	177	168
Felülvizsgálati tárgyaláson való részvétel- nevelésbe vétel	67	49	37
Felülvizsgálati tárgyaláson való részvétel- védelembe vétel	95	174	209
Elhelyezési értekezleten, illetve tárgyaláson való részvétel	6	22	11
Egyéb hatósági tárgyaláson való részvétel	26	66	63
Családlátogatás	667	781	802
Környezettanulmány készítésében való közreműködés	22	55	33
Környezettanulmány készítése önállóan	85	180	129

**Hatósági intézkedéssel, jogerős hatósági határozattal érintettek
(kiskorúak és 18. évet betöltött fiatalok) száma**

	Összes érintett száma		
	2021. év	2022. év	2023. év
Védelembe vétel	497	511	509
Ideiglenes hatályú elhelyezés	22	32	22
Nevelésbe vétel	379	375	338

Nyilvántartott veszélyeztetett kiskorúak száma (környezeti főcsoport szerint)

Veszélyeztetettség fő oka	Érintettek száma		
	2021. év	2022. év	2023. év
Szülők, család életvitele	288	279	386
Családi konfliktus	227	245	394
Szülők betegsége	24	24	24
Gyermekek családon belüli fizikai bántalmazása	20	23	31
Gyermekek családon belüli lelki bántalmazása	5	4	11
Gyermekek családon belüli szexuális bántalmazása	7	5	16
Gyermekek fizikai elhanyagolása	75	70	217
Gyermekek lelki elhanyagolása	19	23	84
Egyéb rokonok, személyek általi veszélyeztetés	11	7	14
Iskolai kirekesztés, erőszak	2	5	5
Kortárs csoport negatív hatása	14	27	24
Elégtelen lakáskörülmények	63	70	51

Speciális szolgáltatások

A család- és gyermekjóléti központ az általános szolgáltatási feladatain túl speciális szolgáltatásokat is nyújt:

- kapcsolattartási ügyeletet,
- gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálatot,
- utcai szociális munkát,
- kórházi szociális munkát,
- jogi tájékoztatásnyújtást és pszichológiai tanácsadást,
- családkonzultációt, családterápiát,
- fejlesztő pedagógiai szolgáltatást,
- járási jelzőrendszeri koordinációs feladatok ellátását,
- szociális diagnózist készít,
- óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet végez,
- fogyatékoságügyi tanácsadást.

Ezeket túl szakmai támogatást nyújt az ellátási területén működő gyermekjóléti szolgálatok számára.

1. Kapcsolattartási ügyelet

A kapcsolattartási ügyeletet az intézmény valamennyi munkatársának részvételével biztosították. A kapcsolattartási ügyelet célja, hogy a gyermek számára minél konfliktusmentesebbé tegye a kapcsolattartást az arra jogosult személlyel, valamint a kapcsolattartási koordinátor és a munkatársak képessé tegyék a családot a közös együttműködésre azért, hogy „kikerüljenek” az intézményes keretek közül. A felügyelt kapcsolattartás ideje alatt egy szakember végig jelen van, figyelemmel kíséri a kapcsolat alakulását, segítséget nyújt a feleknek az esetleges elakadások esetén, valamint biztosítja, hogy a gyermeket a kapcsolattartás ideje alatt ne érje veszélyeztető tényező. Az egyik legnehezebb szakmai kihívást és a legtöbb dilemmát a felügyelt kapcsolattartás jelenti. A felügyelt kapcsolattartást igénybevevő családok száma: 57.

2023. január 01. - 2023. december 31. között a kapcsolattartási ügyelet 1.089 alkalommal, 65 családdal, 268 igénybe vevővel (kapcsolattartásra jogosult, kapcsolattartásra kötelezett és gyermek) állt kapcsolatban, ebből az érintett gyermekek száma: 89 fő.

Az intézmény családokkal, gyermekekkel dolgozik együtt, ezért a család- és gyermekjóléti központ elsősorban a családi mediácót alkalmazza. 2023-ban 25 üggyel találkoztak a mediátorok.

2. Készenléti szolgálat

A készenléti szolgálat az intézmény nyitvatartási idején túl és munkaszüneti napokon jelentkező krízishelyzetek megoldásában nyújtott segítséget, tanácsadást, tájékoztatást. A készenléti telefon éjjel-nappal, 0-24 órában elérhető és működő szolgáltatás. A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet 2023-ban próbahívással ellenőrizte az országban működő készenléti telefonok elérhetőségét. Összesen 63 hívás érkezett 6.776 óra készenléti időben a készenléti telefonra. A legtöbb esetben a kapcsolattartással összefüggő problémákat jelezték, illetve adománykéréssel kapcsolatos információkérések jelentek meg a készenléti szolgálat feladatellátása során.

3. Utcai szociális munka

Célja az iskolai órákról távolmaradó és az iskolából kimaradó tanköteles korú gyermekek elérése az utcai szociális munka eszközeivel, és a gyermekek integrálása a veszélyeztetettség kezelésére működő intézmények és szolgáltatások felé. Az előző év gyakorlatát követve a 2023. évi statisztikai számadatokban megjelenik a szabadidő hasznos eltöltését célzó programokon résztvevő gyermekek létszáma is a csellengő, kolduló gyermekek, fiatalok, felnőttek számán túl, így 2023-ban 534 gyermek esetében került sor utcai szociális munka végzésére.

4. Kórházi szociális munka

Az intézmény a Debreceni Egyetem Klinikai Központtal történő együttműködés keretében nyújtott segítséget a válsághelyzetben lévő várandós nőknek, anyáknak a gyermeket veszélyeztető tényezők megszüntetésében, illetve felnőtt személy szükségleteinek ellátása kezdeményezéséhez. A nevezett intézmény gyermekelhanyagolás és gyermekbántalmazás, szuicid szándék észlelése esetén jelzéssel él a területileg illetékes gyermekjóléti központ, illetve a hatóság felé a további veszélyeztető tényezők előfordulása, megakadályozása érdekében. A család- és gyermekjóléti központ a szükséges intézkedések megtétele céljából, a probléma feltárása érdekében további jelzéssel él a területileg illetékes család- és gyermekjóléti szolgálat felé. 2023. évtől intézményünk csak a Debrecen járásra vonatkozó jelzéseket kapta meg Debreceni Egyetem Klinikai Központjától, így ennek megfelelően csökkent a jelzések száma.

2023-ban 94 jelzés érkezett, amely összesen 94 főt érintett, míg 2022-ben az egészségügyi intézményekből 178 jelzés érkezett.

5. Családkonzultáció, családterápia

A család- és gyermekjóléti központban a családkonzultáció, családterápia szakemberhiány miatt nem tudott megvalósulni.

6. Pszichológiai tanácsadás igénylése

Pszichológiai tanácsadást 254 fő igényelt, 2022-ben ez a szám 233 volt. A hozott problémák között leginkább a családi-kapcsolati konfliktusok, magatartásproblémák, kapcsolattartási problémák, valamint a lelki bántalmazás/elhanyagolás emelhetők ki.

7. Jogi tanácsadás igénylése

Jogi tanácsadást 182 fő vett igénybe, 182 alkalommal, ezek a számok az előző évben 236 fő, 267 alkalommal voltak. A statisztikai adat is igazolja, hogy a tanácsadás már 1 alkalommal is eredményes lehet az ügyfél problémájának megoldásában. A jogi tanácsadásban a probléma jellegét tekintve kiemelt helyen a szociális jogterület, a családjogi (bontóper, szülői felügyeleti jog, kapcsolattartás, gyermektartás) jogterület állt, illetve több megkeresés történt anyagi, foglalkoztatási (munkajogi) és öröklési jogi problémák, kérdések miatt.

8. Fejlesztő pedagógiai szolgáltatás

Fejlesztő pedagógiai szolgáltatást 46 gyermek, 359 alkalommal vett igénybe, az előző évben 54 gyermek, 331 alkalommal. A szolgáltatás leginkább a helyes olvasástechnika kialakítására, javítására, a matematikai rutinszámolás fejlesztésére, valamint a pótvizsgára történő felkészítésre irányult, hiszen a készségek, képességek, a kognitív funkciók együttes működése nagymértékben befolyásolja az iskolai teljesítmény alakulását, az óvodások esetében az iskolaérettséghez vezető utat.

9. Szociális diagnózis

A család szociális helyzetének átfogó vizsgálata, tulajdonképpen szükségletfelmérést jelent, a szociális diagnózis megjelöli az igénybe venni kívánt szolgáltatásokat. Szociális diagnózis elkészítésére, az erre kialakított kérdőív mentén 6 alkalommal került sor.

10. Az óvodai, iskolai szociális segítő tevékenység

DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja 26 fenntartó 136 köznevelési intézménye és azok tagintézményei/telephelyei tekintetében biztosítja az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet. A gyermeklétszám alapján 41 fő óvodai és iskolai szociális segítő felvétele vált szükségessé, a 2023. december 31-i állapot szerint 31 fő óvodai és iskolai szociális segítő látta el a feladatot. A tevékenység kapcsán elmondható, hogy a szakmai létszám stabil, sikerült megfelelő kapcsolatot kialakítani a köznevelési intézmények vezetőivel, a nevelőtestület tagjaival, az oktató-nevelő munkát segítő szakemberekkel. Az óvodai-iskolai segítő munkatársak beilleszkedtek az általuk ellátandó intézmény struktúrájába, jó együttműködést kiépítve egyre több intézményben alakítanak mentálhigiénés teameket.

11. Fogytékosságügyi tanácsadás

A fogyatékossgügyi tanácsadás szolgáltatása 2022. január 01. napjától, mint kijelölt intézménynek, kötelezően ellátandó feladata lett a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjának. A feladatellátás - többek között - a tanácsadás biztosítása a fogyatékos személy és családtagjai számára, a velük való kapcsolatfelvétel, az információnyújtás. Az Országos Fogyatékossgügyi Program kiemelt jelentőséggel kezeli a társadalmi szemléletformálást, melynek kapcsán a tanácsadók számos alkalommal tartottak foglalkozásokat az óvodás korosztálytól a középiskolás korosztályig, az általuk elkészített tematika alapján. 2023-ban 153 alkalommal került sor fogyatékossgügyi tanácsadásra, mely tevékenység 109 főt érintett.

Jelzőrendszer működtetésével kapcsolatos feladatok

A jelzőrendszer segítségével feltárják az ellátási területen jelentkező gyermekek veszélyeztetettségét kiváltó lehetséges okokat, és prevenciós jellegű tevékenységek szervezésével, biztosításával igyekeznek csökkenteni azokat.

2023-ban a Család- és Gyermekjóléti Központba 863 jelzés érkezett, 0-17 évesekkel kapcsolatosan 807, 18 éves és idősebb személyek vonatkozásában 56.

2023. február 23-án zajlott az éves jelzőrendszeri tanácskozás. Az ellátási területen működő jelzőrendszeri tagokat az előző éves jelzőrendszeri munka értékelésére felkérték, majd ezt követően a visszaérkezett **kérdőíveket** kiértékeltek. A 340 kiküldött kérdőívből 244 érkezett vissza.

A jelzőrendszeri tagokat a következő kérdésekkel keresték meg:

Az érintett gyermekek száma és ezen belül a

- hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- veszélyeztetett gyermekek száma,
- veszélyeztetettség okai.

A jelzésekkel összefüggésben álló kérdések:

- Hány alkalommal jeleztek az intézmény felé?
- Milyen módon tették meg a jelzést?
- Melyek voltak az elsődleges problémák?
- Vettek-e részt szociális és/vagy gyermekvédelmi tárgyú szakmai továbbképzésen?
- Mi a véleményük a gyermekvédelmi és/vagy szociális feladatok ellátók együttműködéséről?
- Milyen szolgáltatásokkal bővítenék a szociális feladatokat ellátók és gyermekvédelmi intézmények rendszerét és milyen változásokat javasolnak?

A jelzőrendszeri tagok által visszaküldött kérdőívek, beszámolók értékelése:

Háziorvosok számára 185 db kérdőívet küldtek ki, melyből 112 db érkezett vissza.

Tapasztalatok:

- Azokban az esetekben, amikor szociális szakember vagy védőnő bevonására volt szükség, jól tudtak együttműködni, minden szükséges információt átadtak egymásnak a területen dolgozók.

Javaslatok:

- több közös szakmai megbeszélésen való részvétel,
- szórólapok, plakátok elhelyezése az orvosi rendelőkben,
- online felület elérhetőségének megadása,
- a városban működő szociális intézmények, család- és gyermekjóléti központ, illetve szolgálatok elérhetőségének eljuttatása a háziorvosokhoz.

Általános iskolák számára 36 db kérdőívet küldtek ki, melyből 23 db érkezett vissza.

Tapasztalatok:

- problématípusok, amellyel minden általános iskola egységesen találkozik: gyermeknevelési problémák a családon belül, magatartás- és teljesítményzavar, életviteli problémák, oktatási-nevelési elhanyagolás, lelki-mentális problémák,
- hatékony az együttműködés a szociális szféra minden területével,
- az egyéni tanrendek kérésének okai között szerepel többek között az egészségügyi probléma, melyet szakorvosi véleménnyel támasztanak alá; az egyéni tanrendet kérő szülők külföldön való tartózkodása életvitelszerűen, vagy valamilyen sporttevékenység miatt,
- a szülőkkel való kapcsolattartás döntő többségében megfelelően és hatékonyan működik, azonban néhány intézmény arról számolt be, hogy a szülők nehezen vonhatók be a gyermek iskolai életébe, tanulmányi előmenetelével kapcsolatos dolgok megbeszélésébe (nincs az ellenőrző/üzenő füzet aláírva, írásos megkeresésekre nem reagálnak),
- az óvodai és iskolai szociális szakemberek jelenlétéről minden általános iskola pozitívan nyilatkozott. A szakemberek jelenlétével gyorsabbá vált az információáramlás az oktatási intézmény és a szociális ellátórendszer között. A csoportos tevékenységek mellett egyéni konzultációkat is folytatnak nemcsak a gyermekekkel, hanem a pedagógusokkal és a szülőkkel is,
- a szülők nem reagálnak az írásban történő megkeresésekre,
- egyre elterjedtebb a szülők körében a közösségi média platformjain történő iskolai konfliktusok megosztása.

Javaslatok:

- az óvodai és iskolai szociális szakember magasabb óraszámában történő jelenléte, akár teljes állásban, napi 8 óra időtartamban,
- a telefonon történő konzultációk helyett több személyes találkozás a szakemberek között,
- olyan tájékoztató anyagok készítése, amelyeket a szülőknek is el tudna juttatni az iskola,
- életvezetési, gyermeknevelési tanácsadás a szülők számára, akár egyéni vagy csoportos formában is,
- több szakmai továbbképzés a pedagógusok részére a gyermekvédelemről,
- iskolai mediáció.

Bölcsődei tagintézmények számára 12 db kérdőívet küldtek ki, melyből valamennyi visszaérkezett.

Tapasztalatok:

- a szülőkkel való együttműködés alapvetően jónak mondható, a szülők érdeklődőek, a bölcsődei rendezvényeken – családi napok, ünnepkörökhöz kapcsolódó alkalmak – szívesen részt vesznek, azok megvalósításában szerepet, feladatokat vállalnak,
- a gyermekkel kapcsolatos problémák jelzése a szülők felé ellenállást vált ki. Ilyen probléma lehet a beilleszkedési zavar, valamilyen fejlődési lemaradás észlelése,
- a szociális ellátókkal, különösen a gyermekvédelem szakembereivel a kölcsönös segítségnyújtás és problémamegoldás jellemző.

Javaslatok:

- amennyiben erre van mód és lehetőség, tájékoztatást szeretnének arról, hogy a hozzájuk érkező gyermekek/családok kapcsolatban állnak-e a gyermekvédelmi intézmények valamelyikével,
- a védőnői hálózattal, valamint a házi gyermekorvosokkal szeretnének együttműködést kialakítani a gyermekek érdekében,
- hasznos lenne számukra a kölcsönös intézménylátogatás, egymás munkájának kölcsönös megismerése különböző szakmai találkozók alkalmával,
- szeretnének a jelzések megtételével kapcsolatos tájékoztatást (mikor szükséges jelzést írni, milyen jelekre figyeljenek).

Családok átmeneti otthonai, gyermekek átmeneti otthona számára 7 db kérdőívet küldtek ki, melyből valamennyi visszaérkezett.

Tapasztalatok:

- a társszakmák szakembereivel jó az együttműködés,
- a személyes találkozások növelése, amely segíti a szakmai munka hatékonyságát, erősíti a kapcsolatokat és a bizalmat,
- a családoknak nehézséget okoz az intézményi keretek közül a tartós kilépés, az önálló lakhatás megteremtése, ezt jelzi a rendszerben jelen lévő ún. „vándorló” családok nagy száma,
- a GYVR használata során jelentkező problémákra hamarabb és gyorsabb reagálás vált szükségessé. Tapasztalatok, megoldási lehetőségek, közös fórumon történő megosztása segítséget jelenthet.

Javaslatok:

- az elmúlt évek tapasztalatai alapján nagy szükség lenne a külső férőhelyek bővítésére, félutas házak kialakítására, illetve a szociális bérlakás pályázat rendszerének átdolgozására,
- indokolatlan iskolai hiányzások csökkentése céljából az átmeneti gondozásban dolgozó szakemberek fontosnak tartanak a házi gyermekorvosok bevonását szakmai megbeszélésekbe, tanácskozásokba,
- a gyermekek oktatása során jelentkező nehézségek (beilleszkedési problémák, tanulási nehézségek) leküzdésében megoldás lenne az önkéntesség szerepének növelése. Hozzáadott értéket képviselne a gyermekek iskolai beilleszkedésében,

- az iskolai közösségi szolgálat (50 óra) szorosabb összekapcsolása a szociális ellátórendszerrel hasznos lenne. Nemcsak az ellátottaknak jelentene előnyt, hanem a társadalmi érzékenyítést is nagyban szolgálná.

Gyámhivatal:

Tapasztalat:

- az alapellátásban dolgozó szakemberek szakmai munkáját az ügyfélorientáltság jellemzi,
- az esetkezelésben nagy hangsúlyt kap a problémamegoldó szemlélet,
- magas fokú szakmai alapossággal elkészített adatlapok, javaslatok érkeznek a gyámhivatalba,
- súlyos krízishelyzet esetén személyes egyeztetésre is sor kerül, ami elősegíti a hatékony és időben történő intézkedést, döntéshozatalt,
- a kapcsolattartási ügyekben és a gondnoksági ügyekben a családsegítőkkal és esetmenedzserekkel hatékony az együttműködés.

Javaslat:

- a jelzőrendszeri tagok munkáját segítené több pszichológus, illetve mediátor szakember foglalkoztatása,
- a már meglévő szolgáltatások minden ügyfél számára elérhetőek és folyamatosan biztosítottak legyenek, ide értve a kellő számú szakembert, illetve a szolgáltatások rövid időn belüli elérhetővé tételét is (családterápia, mediáció, pszichológiai tanácsadás),
- szükség lenne a családok átmeneti otthonainak, valamint a gyermekek átmeneti otthona férőhelyének bővítésére,
- speciális gyermekotthonok létrehozása sürgető, mert gyakori, hogy a gondozási helyek nem tudják biztosítani a kiskorúak pszichés megsegítését.

Védőnői Szolgálat:

Tapasztalatok:

- a DMJV Család- és Gyermejkölési Központja szakembereivel a kapcsolattartás folyamatos és rendszeres (személyes találkozás, telefon),
- a szakemberek közös családlátogatás keretén belül jól együttműködnek a gyermek érdekeit szem előtt tartva,
- a szakemberek közötti információ áramlás jelentősen megkönnyíti a család segítségét, koordináló feladatokat.

Javaslatok:

- fejlesztő szakemberek magasabb óraszámában történő alkalmazása,
- szociális szolgáltatásokról elérhető lista.

Debreceni Egyetem Klinikai Központ Ápolási és Szakdolgozói Igazgatóság, Szociális Munka munkacsoport:

Tapasztalatok:

- segítőkészség a problémamegoldás tekintetében, megfelelő együttműködés,
- a házi orvosok kis százalékban tudnak megfelelő információt adni a betegekről,
- a párbeszéd előre mutatók, az intézkedések problémamegoldó aspektusa van a fókuszban, a konzultáció ebbe az irányba orientálódik minden esetben.

Javaslatok:

- betegek otthonában történő szolgáltatások bővítése (házi segítségnyújtás, szakápolás, hospice ellátás),
- szükségesnek tartják a nevelőszülői hálózatok által alkalmazott nevelőszülők folyamatos továbbképzését, pszichés, szakmai támogatását. Javasolják a nevelőszülői hálózatok és a védőnői szolgálatok szorosabb együttműködését.

Rendőrség:

Tapasztalatok:

- hatékony és jó együttműködés,
- folyamatos konzultáció a jelentkező problémák megoldása érdekében.

Javaslatok:

- a bűnmegelőzési előadások fontosságának hangsúlyozása a köznevelési intézményekben,
- a jelzőrendszeri tagokkal történő rendszeres kapcsolattartás erősítése.

Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Hajdú-Bihar Vármegyei Kirendeltsége:

- a tavalyi évben nyilvántartott gyermekek száma 1.692
- ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek száma: 73
- nevelésbe vett gyermekek száma: 1.619
- örökbe adható gyermekek száma: 186
- örökbe fogadni szándékozók száma: 98 házaspár és 10 egyedülálló,
- tanévben örökbeadott gyermekek száma: 93
- utógondozói ellátásban részesülő fiatalok száma: 151

Tapasztalatok:

- a megfelelő együttműködés a szakemberek között kiemelten fontos az elmúlt időszakban történt változás miatt, ami a gyermekvédelmi ellátórendszerben ment végbe. Többféle fenntartó és működtető lépett be a gyermekvédelem rendszerébe, egyházi fenntartókhoz kerültek át nagyobb mértékben az otthont nyújtó ellátások,
- a gyermekek egy kis hányada nagykorúságát elérve nem képes önálló életkezdesre és a szociális ellátórendszerbe került. Ebben az átmeneti időszakban kiemelten fontos a gyermekvédelem és a szociális feladatellátók közötti hatékony és rugalmas munkavégzés.

Javaslatok:

- folyamatos problémát jelent a szakellátásba kerülő fogyatékkal élő és pszichiátriai betegek elhelyezése, ennek következtében a jövőben rendkívül fontos lenne a szakosított szociális ellátórendszer bővítése,
- tapasztalatok alapján a szakellátásba egyre több betegséggel, pszichés terheltséggel érkeznek a gyermekek. Olyan pszichiátriai betegeket ellátó otthonra lenne szükség, ahol a 18 éven aluli gyermekek is megfelelő ellátásban részesülhetnek.

Középiskola számára 34 db kérdőívet küldtek ki, melyből valamennyi visszaérkezett.

Tapasztalatok:

- hatékony és kölcsönös együttműködés,
- a gyermekekkel kapcsolatosan az alábbi problémákkal találkoznak leginkább a középiskolák szintjén: anyagi (megélhetési, lakhatási) problémák, magatartás, teljesítményzavar, életviteli gondok, valamint családi-kapcsolati konfliktusokkal terheltek a diákok. Ezeknek a problémáknak a feltérképezésében, megoldási alternatívák keresésében tudnak hatékonyan együttműködni a pedagógusok az óvodai és iskolai szociális szakemberrel,
- az óvodai és iskolai szociális segítők számos esetben prevenciós tevékenységgel, csoport-foglalkozásokkal, és egyéni beszélgetésekkel segítették a középiskolák munkáját,
- mindannyian arról számoltak be, hogy a szakemberek jelenlétének köszönhetően sokkal gyorsabb az információáramlás a közoktatás és a szociális ellátó rendszer között. Ez egyfajta biztonságérzetet nyújt a jelentkező problémák megoldása során az intézményvezetőknek.

javaslatok:

- néhány iskola továbbra is szívesen venné, ha a szociális segítő magasabb óraszámában láthatná el feladatait az intézményben,
- előadások, szakmai megbeszélések megtartása az osztályfőnökök nevelő munkájának támogatása céljából,
- szükségessé vált a szülők edukálása, iskolán belüli szülők klubjának létrehozása,
- egymás munkájának kölcsönös megismerése fontos lenne a jelzőrendszer még hatékonyabb működése érdekében,
- gyakorlati tanácsok összegyűjtése az orvosi igazolások elfogadására vonatkozóan,
- kérdésként került megfogalmazásra a középiskolák részéről, hogy mi a teendő, ha felmerül az orvosi igazolás hamisságának lehetősége, illetve, hogy pontosan mit kell tartalmazni a diákok által bemutatott orvosi igazolásnak, jó lenne egy szakmai fórum, ahol erről tudnának beszélni.

Óvodák számára 62 db kérdőívet küldtek ki, melyből 39 db érkezett vissza.

Tapasztalatok:

- a szülőkkel való kapcsolattartás hatékony és gördülékeny,
- a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményekkel szükség esetén megfelelően tudnak együttműködni az óvodák,
- az óvodai-iskolai szociális segítő jelenléte, magas szintű szakmai felkészültsége, közvetítői szerepe a két intézmény között nagymértékben megkönnyíti a mindennapi feladatellátást.

javaslatok:

- fórumok a szociális és mentális családi problémák kezelésére,
- interaktív programok a rászoruló gyermekek részére,
- több szakmai és általános megbeszélés, kihangsúlyozva a változásokat,
- személyes találkozások számának növelése egyeztetések céljából.

A 2023-ban összesen 8 alkalommal tartottak szakmaközi megbeszélést:

	<i>Szakmaközi megbeszélés témája</i>	<i>Időpont</i>	<i>Helyszín</i>
1.	Tinédzserek problémás szerhasználata	2023. február 15.	DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja 4027 Debrecen, Thomas Mann utca 2/A
2.	Az átmeneti gondozás keretében biztosított étkezés szabályainak áttekintése	2023. február 28.	DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja 4027 Debrecen, Thomas Mann utca 2/A
3.	Külső férőhely engedélyeztetéséhez kapcsolódó feladatok	2023. március 1.	DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja 4027 Debrecen, Thomas Mann utca 2/A
4.	Ukrán menekült gyermekek helyzete	2023. március 28.	DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja 4027 Debrecen, Thomas Mann utca 2/A
5.	Együttműködés a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja speciális	2023. május 24.	DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja

	szolgáltatása, a kapcsolattartási ügyelet vonatkozásában		4027 Debrecen, Thomas Mann utca 2/A
6.	Az együttműködés lehetőségei a gyermekek veszélyeztettségének megelőzése, megszüntetése érdekében	2023. június 29.	DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja 4027 Debrecen, Thomas Mann utca 2/A
7.	Mentális problémák az általános és középiskolákban	2023. december 4.	DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja 4027 Debrecen, Thomas Mann utca 2/A
8.	A téli időszakra történő felkészülés, aktualitások, kérdések, dilemmák áttekintése. Megoldási alternatívák kidolgozása	2023. december 14.	DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja 4027 Debrecen, Thomas Mann utca 2/A

5. Átmeneti Gondozás szakmai tevékenysége

a) Gyermekek Átmeneti Otthonának tevékenysége

A gyermekek átmeneti otthona megszakítás nélküli munkarendben működő szervezeti egység, feladata biztosítani a Debrecen közigazgatási területén bejelentett lakcímmel rendelkező 3-18 éves gyermekek számára a törvényben rögzített teljes körű ellátást, amennyiben azt a szülő vagy a gyermek kéri. A teljes körű ellátás keretében a gyermekek számára az alábbi szolgáltatások biztosítottak: lakhatási lehetőség, napi ötszöri étkezés, megfelelő ruházat, a személyes higiéniahoz szükséges feltételek, zsebpénz, tanulási, korrepetálási lehetőség, kapcsolattartás a szülővel, szabadidő hasznos eltöltése, pszichológiai segítség.

2023-ban a gyermekek átmeneti otthonában 20 gyermek részesült gondozásban, ebből 4 gyermek gondozási folyamata 2022-ben kezdődött, 16 gyermek 2023-ban vált az otthon lakójává. Az ellátott gyermekek közül két gyermek 2 éven belül másodjára került vissza átmeneti gondozásba, erről a jogszabály szerint az illetékes hatóságok értesítése megtörtént. 15 esetben a szülő, 1 esetben a gyermek kérte a felvételt. A bekerülés okai elsősorban a szülők életvezetési problémái (14), illetve az elégtelen lakáskörülmények (8) voltak.

2023-ban a gyermekek ellátását elsősorban a család lakhatással kapcsolatos problémái tették indokolttá. A legjellemzőbb veszélyeztető tényezők: anyagi ellehetetlenülés, a munkalehetőség hiánya, a szülői minta és szülői kompetencia hiánya, alulszocializáltság, deviáns családi minták, következtelen, elhanyagoló nevelés, a szülő gyermeket veszélyeztető magatartásformái.

Az összes ellátott gyermek közül 1 fő óvodás, 9 fő általános iskolás, és 10 fő középiskolás volt, azaz jelentősen megnőtt a kamaszkorú gyermekek száma. 17 fő gyermek közül 16 esetében a védelembe vétel már a beköltözésük előtt megtörtént, vagy folyamatban volt, a felvételét maga a kérelmező gyermek védelembe vételét – korábbi bántalmazás miatt – bentlakása ideje alatt rendelték el. Az átmeneti gondozásból kikerültek száma 2023-ban 14 fő volt. A korábban megfogalmazott cél, – hogy a gyermekek a későbbiekben családjukban folytathassák az életüket – az elmúlt évek során egyre pozitívabb eredményeket mutat. A gyermekek átmeneti otthonából 2023-ban egyetlen gyermek került szakellátásba. Új jelenség, hogy a 2023-ban az otthonban élő gyermekek közül 6 korábban már élt szakellátásban is.

Az otthonból kikerült gyermekek száma és megoszlása a kikerülés helye szerint			
	2021	2022	2023
Kiköltözött gyermekek száma	17	14	14
Szüleihez visszakerült	8	7	10
<i>Ebből családok átmeneti otthonába költözött</i>	4	2	3
Szakellátásba került	4	3	1
Nagykorúvá vált	0	0	0
Más hozzátartozóhoz került (családba fogadás)	1	2	0

Gondozási napok és férőhely kihasználtság			
	2021	2022	2023
Gondozási napok száma	1662	2210	1705
Férőhelyek kihasználtsága %-ban	51,02%	67,27%	51,9%
Ellátást igénybe vevők száma	17 fő	14 fő	18 fő

A kihasználtságot a **gondozási napok** számának alakulása mutatja meg. Ez 2023-ban 1.705 nap volt, ami 51,9%-os kihasználtságot jelent, amely a korábbi évek átlagához hasonló. A tapasztalat az, hogy a gondozott gyermekek közül sokan a bekerüléskor a nehéz szociális és családi helyzetük miatt egészségileg és pszichésen terheltek. Nagyon sok gyermeknél jelentkeztek mentális zavarok, antiszociális viselkedés, pszichés fejlődési zavar, súlyos figyelem- és magatartásszabályozási zavar. A 2023-ban jelentkező problémák: BTM 3 fő, fogyatékoság 1 fő, egyéb kevert emocionális zavar vagy aktivitás és figyelemzavar 4 fő, vizelettartási problémák 1 fő. Ez az otthonban élő gyermekek 50%-a volt. A problémák megoldása érdekében az otthonban két pszichológus munkatárs biztosított segítséget a gyermekek, és szükség esetén a szülők számára is, 16 fő számára összesen 128 alkalommal. Fejlesztőpedagógiai ellátásban 3 gyermek 35 alkalommal részesült.

A Gyermekek Átmeneti Otthonában 30 esetkonferenciát tartottak. A házirend megsértése miatt 7 feljegyzés elkészítésére volt szükség. A legjelentősebb változások, hogy megnőtt a családi konfliktusok, a szülők nevelési eszközeinek hiánya miatt az otthonba bekerülő kamaszok száma, egyre több a valamilyen mentális problémát is hordozó gyermek, a gyermekek többsége védelembe vételt követően került az otthonba, és egy részük a szakellátásban is megfordult már.

b) Családok Átmeneti Otthona (Mester u. 30.)

A **családok átmeneti otthona** alapvető feladata szerint – a fenntartó és működtető által szabályozott felvételi előírások alapján – befogadja és elhelyezi az otthontalanná vált családok gyermekeit, szüleit, részükre éjszakai, nappali tartózkodásra, személyi tisztálkodásra, étkezésre, közös családi együttlétre szolgáló helyiségeket biztosít, továbbá a válsághelyzetben lévő bántalmazott vagy várandós anyákat és gyermekeiket, a szülészetről kikerült anyát és gyermekét. Az otthon a gyermek számára szükség szerinti ellátást nyújt, a szülő (nagykorú testvér), illetve a szociális válsághelyzetben lévő várandós anya (és esetleg annak élettársa) számára pedig biztosítja az életvitelszerű tartózkodás lehetőségét. Az átmeneti gondozás elsődlegesen szolgáltató jellegű ellátás, a szülő kérésére és beleegyezésével valósul meg, és a krízishelyzet megoldásának idejére korlátozódik. Lehetőséget nyújt a szülőnek arra, hogy – a rendelkezésre álló segítő szolgáltatások igénybevételével – rendezze problémáit, és a kikerülést követően alkalmassá váljon az önálló életvitelre, a család egyben tartására. A szakmai munka célja a krízishelyzetbe került, lakhatási gondokkal küzdő családok számára a lakhatás megállapodásban rögzített időre történő biztosítása.

A Családok Átmeneti Otthona Mester u. 30. alatt működő telephelyén 26 férőhely áll rendelkezésre. A családok elhelyezését hat szoba, egy közös helyiség a szabadidő eltöltéséhez, közös konyha, két

fürdőszoba és egy mosókonyha, valamint mellékhelyiségek szolgálják. A gyermekek számára lekerített, játékokkal felszerelt udvarrész biztosítja a mozgási lehetőséget.

2023-ban 21 család (29 szülő - 49 gyermek) jelentkezett személyesen az ellátás igénybevételére, 6 család költözött az otthonba, mely 7 felnőttet és 12 gyermeket érintett. A családok albérletből, saját vagy szívdességi ingatlanból érkeztek, 1 család esetében a gyermekek a gyermekek átmeneti otthonából érkeztek. Családok átmeneti otthonából nem érkezett ellátott. Krízishelyezésre egy alkalommal került sor. Az ellátást 2023-ban igénybe vevők bekerülésének oka elsősorban a szülők életvezetési problémái (23), hajléktalanná válás (17), és az elégtelen lakhatási körülmények voltak (6). Az otthonban élő 15 felnőtt közül mindössze 3 ellátottnak volt bejelentett munkaviszonya, 3 fő napi bejelentéssel vállalt munkát, míg 9 szülő kizárólag családtámogatásokból élt. 9 szülő jövedelmét érintette levonás, térítési díj csökkentés iránti kérelemmel 4 család élt.

Az otthonból 8 család, összesen 20 fő (13 gyermek) költözött ki. A családok többsége albérletbe, vagy más hozzátartozóhoz költözött, 1 család távozott másik családok átmeneti otthonába, 1 esetben a gyermekek ideiglenes hatályú elhelyezése miatt szűnt meg az ellátás.

Az átmeneti gondozásban töltött hónapok szerinti megoszlás az átmeneti gondozásból kikerülő családok esetében					
Gondozásban eltöltött idő:	1-2 hó	5-6 hó	12 hó	16-18 hó	24 hó
Családok száma:	2 család	2 család	1 család	2 család	1 család
Gyermekek száma:	4 gyermek	2 gyermek	2 gyermek	3 gyermek	2 gyermek

A szervezeti egység férőhely kihasználtsága az előző évhez viszonyítva kisebb csökkenést mutat, aminek legfőbb oka, hogy az újonnan beköltöző családok között nőtt az egyedülálló szülők száma, akik 1 vagy 2 gyermekkel érkeztek. Újdonság, hogy az otthonba több egyedülálló édesapa is kérelmezte felvételét, illetve költözött be.

Nőtt a mentális zavarokkal, antiszociális viselkedéssel, pszichés fejlődési zavarral, súlyos figyelem- és magatartásszabályozási zavarral érkezők száma, mely problémák nemcsak a gyermekeket, hanem a szülőket is érintik. Az otthonban két pszichológus 10 fő számára 99 alkalommal, valamint egy fejlesztő pedagógus 7 fő számára 81 alkalommal biztosított segítséget.

A DAEFI szervezésében az UNICEF által támogatott program keretében 3 gyermeknek lehetősége volt rendszeresen, heti 2-4 alkalommal TSMT tornán részt venni, amely nagyban hozzájárult mozgásfejlődésükhöz.

A tartósan az otthonban tartózkodó csecsemőket és kisgyermeket bölcsődei ellátásban részesítették, egy fogyatékkal élő gyermek óvodai beíratása is megtörtént. Az édesanyák közül négyen tanfolyamra, illetve egyéb képzésre jelentkeztek, egy édesanya az elmúlt év folyamán sikeres vizsgát tett.

A Családok Átmeneti Otthonában 22 esetkonferenciát tartottak, a házirend megsértése miatt 7 feljegyzés elkészítésére volt szükség.

c) Családok Átmeneti Otthona (Böszörményi út 68.)

A családok átmeneti otthona a Böszörményi úti telephelyen 5 lakást magába foglaló önálló szakmai szervezeti egységként 34 férőhellyel működik. A lakások a Böszörményi út 68. alatti társasház 1., 2. és 3. emeletén található, amelyben 2 db, 79 m²-es 3 szobás lakás 8-8 fő részére, 3 db, 59 m²-es 3 szobás lakás 6-6 fő részére nyújt átmeneti otthont.

Az otthonban folyó szociális segítő munka speciális jellegű, mivel a családok számára egy társasházi közösségben, önálló lakásokban, a szakemberektől fizikailag távolabb biztosít lakhatást. Ez a fizikai távollét ugyanakkor nagyobb önállóságot is nyújt a családok számára.

2023-ban 23 család, összesen 102 fő jelentkezett személyesen az ellátás igénybevételére, az év során 4 család, 10 gyermek és 8 felnőtt költözött az otthonba.

Átmeneti gondozást 40 főnek nyújtottak, 9 családban 23 gyermek, 1 nagykorú gyermek és 16 felnőtt élt, 2 szülő egyedülálló. A gyermekek közel 60%-a általános iskolás volt, a három év alattiak aránya

16%. A védelemben vett gyermekek száma 4 fő volt, a védelemben vételt minden esetben még a családok beköltözése előtt kezdeményezték.

Az ellátást 2023-ban igénybe vevők bekerülésének oka elsősorban a szülők életvezetési problémái (18), a szülők lakhatási problémái és a hajléktalanná válás (14), elégtelen lakhatási körülmények (10) voltak.

A 16 szülőből 8 fő volt biztosítási jogviszonyban foglalkoztatott, 3 fő alkalmi munkavállaló, 2 fő munkanélküli. Kizárólag családtámogatási ellátásban 3 szülő részesült. Mindössze két felnőtt jövedelmét érintette levonás. Térítési díj csökkentése iránti kérelemmel 2 család élt, a 9 családból 5 intézményi térítési díjat fizetett.

Az otthonból összesen 4 család, 16 fő költözött ki. Egyetlen család sem költözött tovább családok átmeneti otthonába.

Az átmeneti gondozásban töltött hónapok szerinti megoszlás az átmeneti gondozásból kikerülő családok esetében					
Gondozásban eltöltött idő	1-2 hó	5-6 hó	12 hó	16-18 hó	24 hó
Családok, gyermekek száma	1 család 3 gyermek	- -	1 család 2 gyermek	2 család 5 gyermek	- -

A szolgáltatás kihasználtsága kis mértékben nőtt, annak ellenére, hogy a kiköltöző nagy létszámú családok helyét kisebb, 3-4 fős családok vették át.

4 gyermek esetében tanulási, magatartási nehézséget (BTM, BTMN), 2 gyermeknél genetikai betegséget állapítottak meg, akik korai fejlesztésben részesültek, illetve 2 fő 36 alkalommal részesült pszichológiai megsegítésben. A fejlesztő pedagógussal 2 gyermek 37 alkalommal találkozott.

A házirend megsértése miatt 7 feljegyzés elkészítésére volt szükség, 17 esetkonferencia megtartására került sor.

A családok átmeneti otthonainak külső férőhelyekkel történő kapacitásbővítése pályázati támogatási összeg felehasználásával valósult meg. A Debrecen, Böszörményi út 68. alatti ingatlanrész felújítása, teljes körű berendezése lehetővé teszi intézményi szinten összesen 14 fő számára az ellátási forma igénybe vételét.

d) A gyermekek alternatív napközbeni ellátása

A gyermekek alternatív napközbeni ellátása keretében a DMJV Család- és Gyermejjóléti Központja az iskolai szünidő (tavaszi, nyári, őszi, téli) alatt gyermekfelügyeletet biztosított az arra rászoruló debreceni illetőségű, 6-14 év közötti családok általános iskolás gyermekei számára.

A gyermekek alternatív napközbeni ellátásának célja, hogy olyan szabadidős programokat kínáljon, amelyek biztonságos, gyermekbarát környezetben biztosítják a gyermekek napközbeni felügyeletét szünidőben.

A szünidei gyermekfelügyelet a tanítási szünetek munkanapjain 8.00-16.00-ig vehető igénybe, reggel 7.00-8.00-ig és délután 16.00-17.00-ig igény szerint az intézmény ügyeletet biztosít a gyermekek számára. A napi háromszori étkezés kötelező minden résztvevő tanuló számára.

A Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola adott helyszínt a tavaszi, a nyári, az őszi és a téli szünidei gyermekfelügyelet idejére. A szünidei gyermekfelügyelet biztosítása során szoros együttműködés valósult meg a helyszínt biztosító oktatási intézménnyel, a Debreceni Tankerületi Központ képviselőivel, a Debreceni Karitatív Testülettel, a Debreceni Intézményműködtető Központ munkatársaival, élelmezésszervezőivel és a programokat biztosító résztvevőkkel.

A tavaszi szünidei gyermekfelügyelet lebonyolítására 2023. április 06. és április 11. között került sor, amely 2 munkanapot érintett. A tavaszi gyermekfelügyeletben résztvevő gyermekek száma 9 fő volt. A megvalósult programok: húsvéti kézműves foglalkozás, rajzverseny, sportvetélkedők voltak, melyek megszervezésében, lebonyolításában összesen 10 fő óvodai és iskolai szociális segítő vett részt.

A nyári szünidei gyermekfelügyelet – 2023. július 04. és augusztus 18. között zajlott. 34 általános iskolából összesen 235 gyermek jelentkezett. A gyermekek heti rendszerességgel 6-7 csoportban vehettek részt a programokban. A szünidő folyamán a családoknak lehetősége nyílt póttjelentkezés benyújtására, valamint arra is, hogy a jelentkezéskor megjelölt részvételi időpontokat módosítsák. A programok lebonyolításában 32 óvodai és iskolai szociális segítő és az intézmény 17, más egységben dolgozó munkatárs mellett 24 fő pedagógus, 7 fő védőnő, 7 fő diák munkás is részt vett. A gyermekfelügyelet lehetőséget biztosított iskolai közösségi szolgálat teljesítésére is. A 39 közösségi szolgálatot teljesítő diák munkáját a Debreceni Karitatív Testület 2 munkatársa koordinálta, ugyanakkor a diákok munkájának megszervezésében a Magyar Máltai Szeretetszolgálat is részt vett. A Debreceni Nyugdíjas Egyesület tagjai napi rendszerességgel 2-2 órában csatlakoztak a programhoz és együtt játszottak, beszélgettek a legkisebbekkel. A programok megvalósulását további 16 szervezet és magánszemély segítette. Az egyes csoportok tevékenységét a csoportokban dolgozó szakemberek közösen alakították ki. Figyelembe véve az adott közösség életkori sajátosságait, érdeklődési körét, számos kézműves foglalkozást, vetélkedőt, kvízzjátékot szerveztek. Több alkalommal került sor rajzversenyre, sakkversenyre, foci bajnokságra, Ki-Mit-Tud-ra is. A szervezetek ugráló várral, óriás társasjátékokkal, tánc tanítással, kutyás bemutatóval, ismeretterjesztő előadásokkal, játékos vetélkedőkkel színesítették a gyermekfelügyelet programjait. Az iskola aulájában a 'Testünk a csoda' kiállítás is megtekinthető volt a Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet jóvoltából. A külső helyszínen megvalósított programokra a Debreceni Közlekedési Zrt. által biztosított külön buszokkal jutottak el a gyermekek. Külső programok az alábbi helyszíneken valósultak meg:

- Agóra Tudományos Élményközpont
- Nagyerdei Kultúrpark
- Nagyerdei Stadion
- Sziget-kék Játsszótér.

Az őszi szünidei gyermekfelügyelet 2023. október 30. és 2023. november 3. között valósult meg, 4 munkanapot érintve, melyre összesen 21 gyermek jelentkezett. A programok lebonyolításában 16 fő óvodai és iskolai szociális segítő, 1 fő családsegítő, valamint 2 fő védőnő vett részt. A kézműves foglalkozások leginkább az őszi témakörre épültek, e mellett a gyermekek ügyességi versenyeken, labdajátékokon vehettek részt.

A téli szünidei gyermekfelügyelet 2023. december 22. és 2024. január 5. között volt biztosított, 8 munkanapot érintve. A programok lebonyolításában 26 fő óvodai és iskolai szociális segítő, 4 fő védőnő, 1 fő családsegítő vett részt. A téli szünidei felügyeletben a Debreceni Nyugdíjas Egyesület 24 tagja is részt vett, segítséget nyújtottak a szakembereknek és bekapcsolódtak a foglalkozásokba, a „Táncoslábú Szupernagyik” csapata színes programot, kézműves foglalkozást biztosított a gyermekek számára. A Magyar Rákellenes Liga és a Mosolyvirág Nagycsaládosok Debreceni Egyesülete kézműves foglalkozásokkal, a Hajdú Speciális Kutató – Mentő Egyesület kutyás bemutatóval gazdagította a programot. A Fancsika Fans Egyesület elnökétől színvonalas és érdekes előadást hallgathattak meg a gyermekek a vízgazdálkodásról, vizeink védelmének fontosságáról.

A külterületen élők többnyire nem igénylik meg gyermekeik számára a tanítási szünetekben a gyermekétkeztetést, mert nem vállalják az ebédért történő beutazással kapcsolatos költségeket és fáradságot. A DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja Debrecen, Pacikert u. 1. alatti területi irodájában került lebonyolításra a szünidei gyermekétkeztetés a 2022/2023-as tanév téli és nyári szünidejében, valamint a 2023/2024-es tanév őszi és téli szünidejében.

6) Az intézmény személyi és tárgyi feltételei

Az intézmény létszáma 2023. január 1. napjától 177,5 fő, amely magában foglalja a 169,5 fő szakmai feladatokat ellátó munkavállalót, valamint a működtetéshez kapcsolódóan 8 fő egyéb dolgozót. A közalkalmazotti jogviszonyban alkalmazottak mellett megbízási jogviszonyban foglalkoztatottak is vannak.

Az intézményi infrastruktúra fejlesztése keretében beszerezett eszközök:

- informatikai eszközök (Access Point, pendrive, usb kábel stb. 455.930.-Ft),

- 30 db egér és billentyűzet (230.734.-Ft),
- 10 db laptop akkumulátor/töltő (99.060.-Ft),
- 1 db nyomtató (36.703.-Ft),
- 3 db ágykeret+ matrac a családok átmeneti otthonába (364.767.-Ft),
- 1 db mobiltelefon a készenléti ügyeleti szolgáltatáshoz (46.998.-Ft),
- 2 db molino kültéri programokhoz (177. 546.-Ft),
- 3 db zászlórúd (48.387.-Ft).

2023-ban az intézmény 1.460.125.-Ft-ot fordított beruházásra. A beruházások fedezetét az intézmény költségvetése biztosította.

7) Az ellátást igénybe vevők és a munkatársak jogainak érvényesülése

2023-ban az ügyfelek 13 alkalommal éltek panasszal az intézmény, illetve munkatárs személyét, szakmai döntéseit illetően. Minden esetben az intézményvezető a szakmai vezetők közreműködésével a kliensek panaszát illetően a szükséges vizsgálatot elvégezte, majd a megfelelő intézkedést megtette. Az Átmeneti Gondozás egységében 2023-ban egyetlen lakó élt panasszal, a panasz kivizsgálása megtörtént, a szakemberek az ügyben megfelelően jártak el.

8) Adományozással kapcsolatos feladatok

Számos alkalommal történt adományozás a nehéz sorsú gyermekek, családok részére 2023-ban is a Debreceni Karitatív Testület támogatásával, ennek során 1.191 család részesült adományban, 5 család esetében merült fel igény krízis tűzifa biztosítására.

A Magyar Élelmiszer Bank Egyesület az Átmeneti Gondozás egységeiben élők számára összesen 16.987 kg élelmiszer adományt közvetített. A Karitatív Testület születésnapok, gyermeknap és karácsony alkalmából támogatta az otthonok lakóit. Az „Örökbe fogadok egy ovit” mozgalom mosó- és tisztítószereket adományozott. Az AmRest Kft. karácsony előtt gyorséttermi ételekkel vendégelte meg a három egységben élő gyermekeket, a BMW Group meleg ételt juttatott minden családnak. A BAGE Egyesület mikulás csomagokat ajándékozott mindhárom otthon gyermekeinek. Az év során több alkalommal érkeztek egyéni, elsősorban játék és ruha adományok.

9) Nemzetközi együttműködési lehetőségek

Az orosz-ukrán háború kitörését követően Magyarországra több ezer menekült érkezett. Az ENSZ Gyermekalapja, az UNICEF Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatával 2022. december 5-én kötött együttműködési megállapodása szerint négy szervezet munkáját támogatja – Debreceni Egyetem Klinikai Központ, DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja, DORKÁSZ Szolgálat Közhasznú Alapítvány és az EU-ROMA Országos Egyesület –, mely támogatást kiemelten a menekült gyermekek megsegítésére kívánják fordítani, lefedve ezzel legfőbb feladatköreiket úgy, mint egészség, táplálkozás, oktatás és gyermekvédelem. A feladatellátáshoz kapcsolódóan az intézmény által létrehozott mobil teamben magas fokú szakmai tapasztalattal rendelkező családsegítők, mediátorok, óvodai és iskolai szociális szakemberek segítik a családokat, gyermekeket, lelki-mentális segítségnyújtást végeznek, valamint a szociális munka módszereit alkalmazva segítik a gyermekek testi, lelki egészségének és családban történő nevelésének fenntartását. A mobil team a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja széles körű szolgáltatási palettájával segíti a menekült családokat a DORKÁSZ Befogadó Központban, valamint a Pósa Utcai Közösségi Házban.

10) Tapasztalatok, problémák és jövőbeli javaslatok

A lakosság körében jelentkező problémák komplex kezelése az egyes szolgáltatások, ellátástípusok egymásra épülésével, integrációjával valósulhat meg. A Debrecenben működő szociális ellátórendszer rugalmas fejlesztése érdekében Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a 184/2022. (IX. 15.) számú határozatában rendelkezett a családsegítést és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó intézmények átszervezéséről. A határozat értelmében, 2023. január 1. napjával a DMJV

Gyermekvédelmi Intézménye (4032 Debrecen, Böszörményi út 68.) beolvadás útján egyesítésre került a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjával.

A Család- és Gyermekjóléti Központ által biztosított szolgáltatások kiegészülve az átmeneti gondozás nyújtotta segítségnyújtással valóban komplex lehetőséget biztosítanak egy biztonságos, speciális védőhálót alkotva az átmenetileg nehéz élethelyzetbe került debreceni családok számára.

A GYVR alkalmazása során előfordulnak még elakadások, melyek többnyire a rendszer hibájából fakadnak, ezek elhárítása érdekében folyamatos a kapcsolattartás a Magyar Államkincstár szakembereivel. Az új munkavállalók esetében a belső képzési tematikában külön oktatási modul került kialakításra a GYVR rendszer használatának elsajátítására. A GYVR használatával kapcsolatban szakmai tapasztalatok országos szintű megosztására is lehetőség nyílt a 2023. október 11-13. között megrendezett Magyar Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesületének (MACSGYOE) XXXIII. Országos Konferenciáján.

A szünidei gyermekfelügyeletben a tapasztalatok alapján a résztvevők között magas volt azon gyermekek száma, akik valamilyen már diagnosztizált problémával (magatartás zavar, ADHD, Asperger szindróma, autizmus stb) érkeztek a közösségbe, és számos olyan is akadt, akinek problémáját eddig még nem diagnosztizálták, de viselkedése külön figyelmet igényelt. Ez szükségessé tette, hogy a csoportokban több szakember is jelen legyen, és a csoporton belül a problémás gyermekekre kiemeltebb figyelmet biztosítsanak. A speciális problémákkal küzdő gyermekek megfelelő ellátása érdekében gyógypedagógus szakember jelenléte szükséges. A jövőben több gyógypedagógus, pedagógus, egészségügyi szakemberek (védőnők) bevonása megkönnyítené a szünidei gyermekfelügyelet lebonyolítását.

A Debreceni Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Körzeti Megbízotti Alosztályával, valamint a tanyagondnoki szolgálattal, polgárőrökkel együttműködve a téli időszakban a külterületen élő családokat, egyedülálló személyeket személyesen keresték fel az intézmény munkatársai. A terepbejárásnak, személyes kapcsolatfelvételnek köszönhetően a fűtési problémákból adódó (tűzifahiány, nem megfelelő fűtőberendezés használata) krízishelyzetek elkerülhetővé váltak, illetve a felmerült problémákat megfelelő időben és módon tudták kezelni.

B) Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye

Gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása, ezen ellátás igénybevétele, s az ezzel összefüggő tapasztalatok

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény családbarát intézményként magas színvonalon nyújtott nevelő-gondozó tevékenységével hozzájárul a családok életminőségének javításához, a szülők munkavállalási esélyeinek növeléséhez.

Debrecenben a 3 év alatti gyermekek napközbeni ellátását a Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye biztosítja (továbbiakban: Intézmény). A fenntartói jogokat az Önkormányzat gyakorolja. Az Intézmény egyesített bölcsőde szervezeti formában működik, szervezetileg az igazgatóságból, 12 tagintézményből és a központi élelmezésből áll.

2023-ban módosult az Intézmény Alapító Okirata, mely tartalmazza a meglévő 12 tagintézmény mellett az új Gönczy Pál Utcai Tagintézményt is, mely 96 férőhelyével 2024. 02. 01. napjától fogad gyermekeket.

Az engedélyezett férőhelyszám alakulása 2023-ban 1.260 fő, a csoportok száma 102, mely tartalmazza a Gönczy Pál utcai 96 férőhellyel rendelkező tagintézmény adatait is. Az újonnan megnyíló tagintézmény a „Bölcsődei férőhelyek kialakítása Debrecen –Felsőjózsza városrészen” című -TOP-6.2.1-19-DE1-2020-00004 számú projekt keretében valósult meg, megépülésének célja, hogy Debrecen–Józsa városrészen is legyen bölcsődei ellátás, ahol eddig csak a családi bölcsőde szolgáltatás volt elérhető.

A tagintézmények egységes működésének az Intézmény Szakmai Programja ad irányvonalat, ami tartalmazza a tagintézmények sajátosságaihoz illeszkedő Helyi Programot, mely az adott tagintézmény igénybe vevőinek szükségleteire reagál. A szakmai program célja a Bölcsődei Nevelés-gondozás Országos Alapprogramjában megfogalmazott általános alapelvek helyi, Debrecen város szükségleteire és az intézmény múltjára és értékeire épülő helyi adaptációja. Egyaránt tartalmaz

stratégiai (jövőkép, minőségcél, intézményi alapelvek,) és operatív célokat (feladat és eszközrendszer). A bölcsődei szakmai munka tartalma és színvonala gyermekvédelmi kérdés is. A szakemberek tisztában vannak azzal, hogy a gyermekvédelmi feladatok megvalósításának elsődleges felelősségi szintje a bölcsődei szakemberek napi tevékenységének szakmai színvonala. Az intézmény elkötelezett a színvonalas gyermekellátás és a gyermekek védelmének biztosításában.

A gyermekek napközbeni ellátását különösen az olyan gyermek számára kell biztosítani,

- akinek fejlődése érdekében állandó napközbeni ellátásra van szüksége,
- akit egyedülálló vagy időskorú személy nevel,
- akinek a szülője, törvényes képviselője szociális helyzete miatt az ellátásáról nem tud gondoskodni.

Ezeknek a feltételeknek az alábbi megoszlásban tett eleget az Intézmény:

Családokra vonatkozó adatok			Gyermekvédelmi adatok (fő)					
Nagycsaládos	Egyedálló	Nevelőszülő	HH	HHH	RGYK	Menedékes	Védelembe vett gyermek	Nevelésbe vett
244	87	1	13	9	20	1	5	7

A bölcsődei felvétel egész évben folyamatosan biztosított volt a szabad férőhelyek függvényében. A bölcsődei igénybevétel fő oka a munkaerőpiacra történő visszatérés, egészségügyi vagy szociális indokok, vagy oktatásban való részvétel.

Az igénybe vevő családok szociokulturális háttere és annak hatásai:

Az igénybe vevő családok többnyire átlagos szociális körülmények között élnek és kiegyensúlyozott háttérrel rendelkeznek, túlnyomórészt kétkeresős családmódellemmel jellemző. Az anyagi háttér többnyire rendezett, a kapcsolati rendszer harmonikus. Azonban egyre többször tapasztalható megbillenés, vannak olyan családok, ahol a pandémia okozta elakadásokból és a még fel sem dolgozott helyzetekből adódó AKADÁLYOKAT a világban zajló események okozta gazdasági válság tovább fokozta. Ezekben az esetekben tartósan fennálló nehézségeket lehet tapasztalni mind anyagilag, mind a családi dinamikák tekintetében. Egyre inkább megjelennek az életvezetési nehézség látható megnyilvánulásai.

Az elmúlt időszak és a napjainkat a jelenben meghatározó tényezők három szinten produkáltak/produkálnak tüneteket:

- **Párkapcsolati szinten** tapasztalható a létbizonytalanság, a szorongás, a helyzetből fakadó frusztráció. Kimondva és kimondatlanul a félelem is egyre markánsabban jelen van a szülők életében. Ezek a stresszfaktorok az érzések szintjén észrevehetők a szülőknél, ami kisebb- nagyobb mértékben konfliktusossá teszi a párkapcsolatot. Kihat a mindennapok lelki egyensúlyára, a társadalomban való forgolódásra, a szociális kapcsolatokra. Az tapasztalható, hogy a szülőknél igénye van a tanácsadásra, a bölcsőde által kínált közösségi programokra.
- **Gyermekevelés szintjén** az elmúlt időszak és a jelen helyzet magával hozza az elbizonytalanodást. Egyre több gyermek érkezik a bölcsődébe regulációs zavarral, eltérő, de még be nem azonosított fejlődési szükséglettel. A kisgyermeknek nehézségei vannak a viselkedés bizonyos területein (evés, alvás, sírás). Ennek az átmeneti nehézségnek lehet oka a szülői bizonytalanság, vagy akár a párkapcsolati konfliktusból adódó nevelési ellentmondások, elbizonytalanodások. Segítséget jelent a szülők számára az intézmény pszichológusa, aki szakzerű véleményt tud megfogalmazni arra nézve, hogy szükséges-e a szülőknél valamilyen szakirányba továbbmenni a kisgyermekkel, illetve szülőkonzultáció során hatékony tanácsot tud nyújtani nevelési kérdésekben.
- **Tolerancia szintjén** tapasztalható volt az is, hogy a szülők a korábbi évekkel ellentétben problémájukkal az intézményvezető mellett a fenntartó felé is fordultak. A probléma kezelése

során láthatóvá vált, hogy a háttérben bizonytalanság, túlzott aggodalom, és több irányból összeadódó feszültség állt. Hevesen támadtak egymásra a szülők, egymás gyermekeit és egymás nevelési módszereit kritizálták. A helyzetet megnyugtatóan sikerült közösen megoldani, több hónapon át kísérték a szakemberek a kialakult konfliktust, a feloldásban közreműködtek.

A fentiekből adódó helyzetek kezelése egyéni pedagógiai tanácsadással, szülőcsoportos beszélgetésekkel, fogadóórákon nyújtott együttműködéssel, közös munkával oldhatók fel. Bevonható az Érdekképviselői Fórum, ahol a Fenntartó, a szülők és a bölcsőde képviselőjében a résztvevők vizsgálják a panaszt és keresik a megoldási lehetőséget. Emellett fontos szerepe van a koragyermekkori intervenciónak, mely magában foglal minden olyan tevékenységet, amely a kisgyermek egyéni igényeihez, fejlettségi szintjéhez igazodó szükségleteinek meghatározását és figyelembevételét szolgálja. Jelenti ez azt is, hogy minél korábban szükséges a kellő mértékű információt és támogatást megadni az érintett családoknak az eltérő fejlődés felismeréséhez, és a problémahelyzetnek megfelelő kezeléshez. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató funkciójából adódóan alkalmas színtér a koragyermekkori intervenció szemléletének alkalmazására. Ennek értelmében a kisgyermeknevelő egyik fontos feladata az esetlegesen megjelenő fejlődésbeli lemaradások, megtorpanások felismerése és jelzése, a korai megsegítés. Mindez a szülők bevonásával, a kompetenciahatárok betartásával, családközpontú szemlélet mentén a szükséges beavatkozások, intézkedések megtételével történik. Emellett szerepe van a bölcsődének abban is, ha olyan helyzetet tapasztal, ami a gyermek életében hátrányt okozhat, – ilyen eset lehet, ha nem kapja meg a számára megfelelő ellátást, gondoskodást, vagy, ha a gyermek veszélyeztetését, bántalmazását észleli az intézmény – jelzési kötelezettségének eleget téve tudja biztosítani a gyermek védelmét.

Személyi feltételek:

A minőségi gyermekellátás egyik fő feltétele a jogszabályban előírt személyi feltételek biztosítása, az Önkormányzat ezen kötelezettségének teljes mértékben eleget tesz. Az Intézmény engedélyezett alkalmazotti létszámában a Gönczy Pál Utcai Tagintézmény beindítása okán történt változás. Ennek értelmében a dolgozói létszám: 391,5 főre növekedett, melynek megoszlása az alábbiak szerint alakult:

Munkakörök megnevezése és a munkakörökben alkalmazott dolgozók létszáma															
Magasabb vezető	Vezető	Pszichológus	Gazdasági összekötő	Szaktanácsadó	Kisgyermeknevelő	Titkársági ügyintéző	Élelmezési és analitikai ügyintéző	Élelmezési ügyintéző	Egyéb kisegítő, szakács	Egyéb kisegítő, konyhai alkalmazott	Egyéb kisegítő, mosodai alkalmazott	Egyéb kisegítő, varrónő	Bölcsődei dajka	Gépkecsivezető	Raktári kezelő
2	14	1	3	1	229	2	1	3	15	39,5	12	9	52	3	5
Dolgozói létszám összesen:								391,5 (egy fő 4 órában alkalmazott konyhai kisegítő)							

Sajátos nevelési igényű gyermek bölcsődei ellátása

A Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjában a bölcsődei nevelés alapelvei között szerepel a koragyermekkori intervenció szemlélet befogadásának elve. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató funkcióját tekintve alkalmas színtér e szemlélet alkalmazására. A kisgyermeknevelő feladata a jelentkező fejlődésbeli lemaradások, megtorpanások felismerése, jelzése. A sajátos nevelési igényű gyermek bölcsődei csoportban (speciális csoportban, vagy integráltan/inkluzívan) történő nevelése, gondozása különös odafigyelést igényel. A vonatkozó jogszabály pontosan meghatározza a gyermekcsoportok létszámát az alapján, hogy hány SNI kisgyermek gondozható az adott csoportban. A jogalkotó szándéka, hogy az SNI gyermekek minél korábban bekerüljenek a napközbeni ellátásba (bölcsődébe), biztosítva számukra a korai fejlesztés lehetőségét, a szülő számára pedig a munkába való visszatérést és segítséget a gyermeke

gondozásában, nevelésében. A cél elsősorban az, hogy minél több SNI gyermek vehessen részt a napközbeni ellátásban, biztosítva ezáltal számukra is az esélyegyenlőség lehetőségét. A bölcsődében az SNI kisgyermek egészséges közösségbe történő integrálása önmagában is fejlesztő hatással bír, mely a gyermekvédelem biztosításának egyik formája.

Az Intézmény a fentieknek maradéktalanul eleget tett és kiemelt figyelmet fordított a szakemberek speciális ismereteinek bővítésére, illetve érzékenyítésére. Minden bölcsőde fogadhat SNI gyermeket, amennyiben a Szakértői Bizottság erre az érintett bölcsődét kijelöli. Az SNI gyermekek ellátása 3 formában valósul meg.

1. A Honvéd Utcai Tagintézmény speciális csoportjában a középsúlyos, illetve halmozottan sérült (Down-szindrómás, Angelman-szindrómás, Rhett-szindrómás, Williams-szindrómás, autista, vak és gyengénlátó, mozgássérült, hallási fogyatékos gyermekek) gyermekek ellátása történik.
2. A Görgey Utcai Tagintézményben integrált csoportokban van lehetőség az eltérő fejlődésű gyermek fogadására, biztosítva a személyi és tárgyi feltételeket.
3. A Karácsony György Utcai Tagintézményben integrált csoportokban van lehetőség az eltérő fejlődésű gyermek fogadására, ahol a Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat gyógypedagógus szakembere végzi a korai fejlesztést, a gyermekek bölcsődei napirendjébe illesztve. Az Intézmény a Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálattal és a fenntartójukkal, a Debreceni Tankerületi Központtal kötött együttműködési megállapodást a bölcsődei infrastruktúra használatára és a gyógypedagógus szakember biztosítására vonatkozóan. Amennyiben a szakértői vélemény lehetővé teszi, úgy bármelyik tagintézmény fogadhatja a kisgyermeket, ebben az esetben a szülő gondoskodik arról, hogy a gyermek eljusson a kijelölt fejlesztési helyre, ők a fejlesztést a bölcsődén kívül veszik igénybe egyházi vagy állami pedagógiai szakszolgálatok intézményeiben, vagy magánúton.

Összesen 47 fő SNI-s és 9 fő korai fejlesztésre jogosult gyermek ellátását biztosította az Intézmény, minden esetben a Szakértői Bizottság véleménye alapján került sor a kisgyermek megfelelő elhelyezésére, illetve a fejlesztésre való jogosultság biztosítására. A koragyermekkorai intervenció szemlélet értelmében a kisgyermeknevelők a gyermekek fejlődését nyomon kísérve, az eltérő fejlődés jeleit tapasztalva minden esetben jeleztek a szülők felé és a megfelelő szakemberek irányába küldték tovább a szülőket.

Az Intézmény Gyvt. 17 §-a szerinti, gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatai:

- a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése,
- a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében végzi munkáját alaptevékenysége keretében,
- személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatást nyújt.

A fentiek értelmében az Intézmény köteles:

- jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál,
- hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Családgondozói javaslat alapján történő felvétel:

A csoportlétszámokat jogszabály határozza meg az életkor, vagy a sajátos nevelési igény függvényében. Előfordul, hogy egy-egy család életében olyan változás, vagy helyzet áll elő, amikor a gyermek védelme és esélyegyenlősége érdekében a bölcsődei ellátás biztosítja a koragyermekkorai intervenciót.

Családgondozói kérésre történő felvételek 2023-ban:

Összesen 15 esetben biztosítottak férőhelyet családgondozói megkeresésre a Gyvt. alábbi szabályai alapján:

- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet

elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez, valamint önálló életvitelének megteremtéséhez.

- A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez.

Együttműködés a gyermekvédelmi szereplőkkel:

Az Intézmény együttműködik a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjával, illetve a Héra Család- és Gyermekjóléti Szolgálattal. Amennyiben a gyermek egy jól működő családból érkezik, akkor tükröként fogja leképezni azt a támogató közeget, ahonnan érkezik. Amennyiben a kisgyermek mögött olyan család van, ahol a családdinamikában átmeneti megbillenés, vagy tartós elakadás van, akkor az a kisgyermeknél is produkál tüneteket. Ezek a helyzetek kihatással vannak a gyermek érzelmi, fizikai állapotára, társas kapcsolataira, magatartására. A kisgyermeknevelők elsődleges feladata, hogy a kisgyermeket támogassák, érzelmi biztonságát stabilizálják, majd pedig a családok támogatása, tanácsolása arra nézve, hogy a nehéz, vagy konfliktusos élethelyzetükben is a gyermekre helyezték a fókuszot. Amennyiben a problémák kezelése a gyermek szintjéről áttevődik a család szintjére, a DMJV Család és Gyermekjóléti Központjával felveszi az Intézmény a kapcsolatot.

2023-ban 5 esetben volt szükség jelzésre a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja felé, minden esetben a gyermek elhanyagolása volt a jelzés oka. A jelzésen túlmenően törekedtek arra, hogy az érintett szülőket tanácsadással erősítsék szülői kompetenciájukban.

Jövőre vonatkozó javaslatok, célok meghatározása

- 2023-ra a pandémia „megszelídült”, de a hatásai immáron más szinteken megjelenve produkálnak tüneteket. Megérkeztek a bölcsődei ellátásba azok a kisgyermek, akik a pandémia idején születtek. Esetükben gyakran erősen korlátozottak voltak, vagy nem működtek a társas kapcsolati rendszerek, ez megjelenik regulációs zavarokban, nevelési problémákban. A szülőknél megjelent egyfajta bizalmatlanság az ellátórendszerek irányába, olyan esetekben, amikor szakemberek közreműködését kell igénybe venni. Az Intézmény fontosnak tartja, hogy az ellátórendszer tagjai a gyermeket gondozó tagintézménytől is kérjenek egy jellemzést a gyermekek fejlődésével kapcsolatban. Sok esetben tapasztalható, hogy a szülők nem adnak valóságos képet ezeken a helyeken a gyermekük állapotáról, aminek következtében sok olyan fontos információ nem kerül be az anamnézisbe, aminek az ismerete egyértelművé tenné a szakemberek számára a korai fejlesztés égető szükségességét.
- A házi orvosok, védőnők esetében nincs, vagy csak érintőleges a kapcsolattartás. A szülők általában jelzik a kisgyermeknevelőknek, amikor a védőnő elvégzi a státuszvizsgálatokat, de az eredményéből az látható, hogy olykor ellentmondás tapasztalható az abban leírtak és a bölcsődei tapasztalatok között. A kapcsolat hiánya miatt az Intézmény által tapasztalt eltérő fejlődésment gyanújeleit a védőnők nem észlelik, a szülőktől sem kapnak minden esetben megfelelő tájékoztatást.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek érvényes határozatait gyakran későn kapja meg az Intézmény a szülőktől. Ez főként a támogatások biztosítása miatt okoz nehézséget, pl: ingyenes étkezés.

4. Ellátási szerződés keretében nyújtott szolgáltatások

4.1. Héra Család- és Gyermekjóléti Szolgálat

A gyermekjóléti szolgáltatás biztosításának módja, működésének tapasztalatai

a) Alapellátásban részesülők száma

A Héra Család- és Gyermekjóléti Szolgálat (a továbbiakban: Szolgálat) tevékenysége során 2023-ban gyermekjóléti szolgáltatásban részesült összesen 78 család, amely 142 veszélyeztetett gyermek és 2 várandós anya gondozását jelentette. Több gyermek és család az ellátási területről való költözés miatt

többször is került gondozásba az év folyamán, illetve előfordult az is, hogy családba fogadott gyermek esetében egyidejűleg védelembe vétel is fennállt.

A gondozottak ellátás szerinti megoszlása:		
Alapellátás gyermek/család száma:	97 gyermek	57 család
Hatósági intézkedés elrendelése kapcsán végzett szociális segítő munka:		
Védelembe vett gyermek/család száma	20 gyermek	8 család
Nevelésbe vett gyermek/család száma	12 gyermek	5 család
Családba fogadott gyermek/család száma	11 gyermek	8 család
Megelőző pártfogás alatt álló gyermek/család száma	-	-
Pártfogói felügyelet alatt álló gyermek/család száma	-	-
Ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek/család száma	2 gyermek	1 család
Átmeneti gondozott gyermek/család száma	46 gyermek	19 család
Átmeneti gondozott + védelembe vett gyermek/család száma	10 gyermek	4 család
Utógondozott gyermek/család száma	-	-
Egyszeri	58 fő	
Tanácsadott	148 fő	

Az adatok halmozódást tartalmaznak több ellátási forma egyidejű fennállása miatt, egyik ellátásból a másikba történő átkerülés miatt, illetve, hogy a családban élő gyermekek egy része egyidejűleg alapellátásban részesül, más része védelembe vett.

b) A gyermekek veszélyeztetettségének okai

A veszélyeztetett gyermekek között minden olyan gyermek nyilvántartott, aki a Szolgálat által nyújtott gondozási tevékenységben részesült, illetve, akiről a jelzőrendszer tagjaitól jelzés érkezett. 2023-ban a gondozott gyermekek több mint fele hatósági intézkedéssel is érintett volt. Legnagyobb számban a gyermeknevelési problémák elégtelen lakáskörülmények miatt kerültek gondozásba a családok, ezek a veszélyeztető tényezők évek óta hasonló mintázatot mutatnak.

A veszélyeztetettség fő okai:

- szülők, család életvitele, életvezetési problémák,
- gyermeknevelési problémák,
- anyagi problémák,
- lakhatási problémák,
- családi szerkezeti problémák,
- magatartászavar,
- kortárs csoport negatív hatása,
- szülők egészségi problémái.

c) Válsághelyzetben levő várandós anyák gondozása

2023-ban 3 fő 18 év alatti, szociális válsághelyzetben lévő várandós anya kért a Szolgálattól segítséget. Az újszülöttek otthonukba hazaadhatóak voltak, egy 14 éves kiskorú várandós védőnői jelzésre kerül gondozásba.

6 fő 18 év feletti várandóst gondoztak szociális segítőmunka keretében, főként életvezetési és lakhatási problémák fennállása miatt. A gondozott anyák közül 4 fő év közben megszült, az újszülöttek mindegyike hazaadható volt. A szülők az újszülött fogadásához szükséges megfelelő lakáskörülményeket és/vagy egyéb feltételeket tudták biztosítani.

A védőnők 12 alkalommal küldtek problémajelző adatlapot, felkérésükre 5 alkalommal készült helyzetértékelés gondozott gyermekekre vonatkozóan. Közös családlátogatáson a gyermekjóléti szolgálat családsegítőivel a védőnők 39 alkalommal voltak. A védőnői szolgálattal közös, folyamatos gondozási tevékenységnek, a szoros együttműködésnek köszönhetően a gyermekek veszélyeztetése csökkent, illetve megszűnt.

A gyermekvédelem terén kiemelt célcsoport a várandósok, illetve a csecsemőkorú gyermeket nevelő családok. A Szolgálat által gondozott csecsemőkorú gyermekek fejlődését, az esetleges veszélyeztető tényezők fennállását a védőnői szolgálat és a házi gyermekorvosok tudják nyomon követni és feltárni, akiknek szakmai tapasztalatára minden esetben számíthatnak. Az elmúlt évben 35 gyermek került gondozásba, akik 3 év alattiak voltak.

d) Családjából kiemelt gyermek szüleinek gondozása

Év közben 7 gyermek (3 család) esetében vált szükségessé *ideiglenes hatályú elhelyezéssel* a családból történő kiemelés. Két újszülött gyermek esetében a család nem tudta megteremteni az újszülött fogadásához a feltételeket, megfelelő lakhatási körülményeket, illetve a szülők életvezetési problémái is indokolták a kiemelést. Mind a 7 gyermek esetében az ideiglenes elhelyezést nevelésbe vételi hatósági intézkedés követte.

További 4 gyermek (2 család) esetében *nevelésbe vétel* mellett zajlott a szociális segítő munka. A gyermekek már a korábbi években kerültek szakellátásba, hazagondozásuk nem volt lehetséges, mivel a szülők életvitelében és lakhatási körülményeiben változás nem történt, vagy mert a szülő nem tanúsított együttműködést a szakemberekkel. A nevelésbe vett gyermekek közül 1 gyermek örökbefogadhatóvá vált, 1 gyermek pedig nagykorúsága miatt került ki a szakellátásból.

A Szolgálat gondozásában 11 *családbafogadott* gyermek is volt, akik közül 10 gyermek a vér szerinti családjában került elhelyezésre, közülük 2 gyermek év közben nagykorúvá vált.

A családjából kiemelt gyermekek szüleinek gondozása során folyamatosan biztosított volt a szociális segítő munka az életvezetési képességeik támogatására és a gyermekek visszailleszkedésének segítése érdekében. Családlátogatások, segítő beszélgetések, életvezetési tanácsadások alkalmával segítséget nyújtott a Szolgálat a szülőknek a gyermeknevelés körülményeinek megteremtéséhez, illetve javításához, a szülő-gyermek közötti kapcsolat erősítéséhez. Szükség szerint szociális és gyermeknevelési tanácsadással is segítették a szülőket, továbbá speciális szolgáltatásokat közvetítettek számukra. Minden esetben konzultációk zajlottak a gondozási folyamatban részt vevő szakemberekkel. Általános tapasztalat, hogy a több éve szakellátásban lévő gyermekek szülei nehezen tudják megteremteni a feltételeket a gyermekek hazagondozásához.

e) A jelzőrendszer tagjaival való együttműködés tapasztalatai

A jelzőrendszer működtetése keretében a Szolgálat az egészségügyi szolgáltatók, oktatási intézmények, a szociális szolgáltatók, valamint a társadalmi szervezetek, egyházak és magánszemélyek részvételét folyamatosan szorgalmazza a megelőzésben. A kapott jelzés alapján a család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató, intézmény feltérképezi az ellátási területen élő szociális és mentálhigiénés problémákkal küzdő családok, személyek körét, és személyesen felkeresve tájékoztatja őket a szolgáltatás céljáról, tartalmáról.

Az észlelő- és jelzőrendszer által küldött jelzések éves száma 148 (halmozott adat), melyből 0-17 évesekkel kapcsolatosan 114, nagykorú személyekkel kapcsolatosan 34 esetre vonatkozott a jelzés.

Jelzések száma	2020. év	2021. év	2022.év	2023. év
Egészségügyi szolgáltató	13	8	12	21
Személyes gondoskodást nyújtó szolgáltató	11	40	8	7
Kisgyermek napközbeni ellátását nyújtók	3	8	0	4
Átmeneti gondozást nyújtók	69	29	39	34
Köznevelési intézmény	29	14	35	27
Rendőrség	13	11	10	28
Ügyészség, bíróság	0	5	0	8
Állampolgár, gyermek és felnőtt érdekeit képviselő társadalmi szervezet	47	3	7	5
Önkormányzat, jegyző	24	2	2	1
Járási hivatal gyámhivatala	10	0	0	0
Közütemi szolgáltatók	0	10	0	0
Gyermekevédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei gyámhivatal	15	15	21	13
Összesen	234	145	134	148

Az elmúlt évekhez hasonlóan továbbra is csökkenő tendenciát mutat a jelzések száma. A számadatok egyértelműen mutatják, hogy a járványhelyzet időszakához képest jelentősen csökkent az állampolgárok, illetve a civil szervezetek, önkormányzat tekintetében is. A kisgyermek napközbeni ellátását nyújtó intézményektől egyáltalán nem érkezett jelzés a múlt évben.

A köznevelési intézményből érkező jelzések tanulási vagy magatartási, beilleszkedési problémákat, továbbá magas számú igazolt és igazolatlan hiányzásokat, lelki-mentális, illetve családi-kapcsolati problémákat, önsértő magatartási problémákat tartalmaztak. Több esetben arra vonatkozóan, hogy a gyermekek iskolai étkezése nem megfelelően megoldott, vagy nem megoldott.

Az átmeneti gondozást biztosító családok átmeneti otthonaiból kapott jelzések szintén magas számúak voltak, itt a család lakhatási problémájának átmeneti megoldása egyéb életviteli problémák álltak fent.

A Rendőrségtől kapott jelzések száma jelentősen nőtt. Leginkább bűncselekmény elkövetésének gyanúja, családi-kapcsolati problémák miatt került sor a megtételre, melyet hatósági gyermekvédelmi intézkedés is kísért.

Védőnői jelzések életviteli, gyermeknevelési problémák, elégtelen lakáskörülmények miatt érkeztek.

A Kormányhivataltól kiskorúak esetében lakcím fiktiválása miatt került sor jelzésre az elmúlt évben.

A hatóságok munkatársaival hatékony és jó volt az együttműködés. A járási jelzőrendszeri tanácsadóval és a központ szakmai vezetőivel többször zajlott konzultáció egy-egy esetvezetés kapcsán a szakmai protokolloknak való megfelelés érdekében.

A jelzőrendszer tagjaival mindig a veszélyeztető problémához került igazításra a tevékenység, például közös családlátogatások, személyes vagy telefonos konzultációk révén tudtak hatékony megoldást találni a családok esetében. Esetkonzultáció a jelzőrendszer tagjaival 748 esetben zajlott, és 27 esetben esetkonferencia.

Jövőbeli javaslatok

A speciális segítő szolgáltatások folyamatosan elérhetőek az ügyfelek számára, de több pszichológusra, fejlesztő pedagógusra, gyógypedagógusra, családterapeutára lenne szükség. Az új típusú problémahelyzetekre és veszélyeztető tényezőkre fel kell készíteni a gyermekeket, a családokat, és a segítő szakembereket is annak érdekében, hogy hatékonyan lehessen kezelni ezeket a problémákat. A súlyos veszélyeztető tényezők - például az önsértő magatartás, a szorongás, a kirekesztés - felismerése és kezelési lehetőségei terén szakmai felkészítésre lenne szükség a jelzőrendszer azon tagjai részére, akik közvetlenül foglalkoznak gyermekekkel.

4.2. Forrás Lelki Segítő Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat

A Forrás Lelki Segítő Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat önálló szakmai, szervezeti egységként működik a Forrás Lelki Segítő Központ intézmény, Forrás Mentálhigiénés Központ telephelyén. A szociális szolgáltató jogállása: Forrás Lelki Segítő Központ szociális alapszolgáltatásokat nyújtó szolgáltatása.

Az ellátás célja a Gyvt., és a Szt., a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet és a hozzájuk kapcsolódó szakmai jogszabályokban, szakmai ajánlásokban és protokollokban meghatározott feladatok ellátása, támogatás nyújtása az általános segítő szolgáltatás keretében az egyének és a családok életében jelentkező problémák megszüntetéséhez.

A Forrás Lelki Segítő Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat az Önkormányzat és a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye által kötött ellátási szerződésben meghatározott ellátási területéhez a *Tócoskert, Tócsóvölgy, Postakert, Széchenyi-kert és Vargakert* tartozik. Az ellátási területen 28.548 fő él, ebből 4.818 fő kiskorú, 23.766 fő a felnőtt.

A család- és gyermekjóléti szolgálat 2023-ban 117 családdal, 378 fővel állt kapcsolatban **együttműködési megállapodás keretében**, illetve hatósági eljárás keretében szociális segítő tevékenységet végzett. Hatósági intézkedéssel érintett családok száma: 28 család (110 fő). **Nem együttműködési megállapodás alapján** – egyszeri megkeresések alkalmával és tanácsadásban részesülő ügyfelekként – 69 családdal, 74 fővel végzett szociális segítő tevékenységet. Ezek közül tanácsadásban részesülőként (36 alkalommal) 13 fő vette igénybe a szolgáltatásokat. Összesített családlétszám: 186 család, 452 fő.

Önként vállalt feladatként megtartott pszichológiai tanácsadáson illetve pár- és családkonzultáción 85 fő vett részt, 165 alkalommal.

Az alapfeladatok ellátásán túl felvállalt nem kötelező, speciális szolgáltatások nyújtásának oka a hosszú várakozási idő (pszichológiai tanácsadás), illetve a hiányzó térítésmentes szolgáltatás (családkonzultáció). A szolgáltatás nyújtásának célja a helyben nyújtott szolgáltatás könnyebb elérhetőségén túl a szakmai munka minél magasabb színvonalon történő nyújtása, a családok hatékonyabb segítése érdekében. A pszichológus, családterapeuta az esetek egy részében szükség szerint a családsegítő munkatárssal közösen is találkozik az ügyfelekkel, melynek többszörös haszna van: a szolgáltatás iránti bizalom könnyebb kiépülése a már ismert segítő személy részvételével, illetve a családsegítők szakmai fejlődése, a család gondozását segítő új szempontok feltárása és közös problémamegoldás útján.

A Forrás Lelki Segítő Központ intézményben 2023 januárjától új szolgáltatási elemként került bevezetésre a **pszichiátriai járóbeteg szakrendelés**, mely szolgáltatás havi négy órában fogadja az ügyfeleket. Ez a hiánypótló szolgáltatás az egyik olyan ellátási forma, ahol először jelentkezhetnek lelki-mentális problémák megoldására a kliensek. A betegségtudattal nem rendelkező, vagy a szükséges kezeléshez különböző okokból nehezen hozzájutó betegek és családtagjaik, a családsegítő szakemberek segítségével és facilitálásával juthatnak hozzá az elengedhetetlen kezeléshez. A kliensek számára nyújtott szolgáltatás mellett lehetőség nyílik a szociális segítő munkát végző munkatársak kompetencia határain kívül eső, de a munkájuk szempontjából elengedhetetlen dilemmák, szakmai kérdések megvitatására, a szakorvosi munka kiegészítéseként végzett segítő tevékenység folytatásához.

A pszichiáter szakorvos által végzett szakrendelést a Forrás Lelki Segítő Központ valamennyi ellátásában jelentkező ügyfelek igénybe vehetik, előzetes egyeztetést követően. A szakorvosi vizsgálatra az esetgazda munkatárs kíséri az ügyfelet, a vizsgálaton – az ügyfél igényéhez igazodva – a Központ munkatársának a részvételével, ami nagyban megkönnyíti a további gondozást. A szakrendelés keretein belül lehetőség van esetkonzultációra a szociális szakemberek kompetenciahatárain kívül eső dilemmáinak, kérdéseinek a megválaszolása érdekében, szakmai elakadásaik, esetvezetéssel kapcsolatos kérdéseik ügyében segítségkérésre. 2023-ban 37 fő vette

igénybe a szakrendelés szolgáltatásait és 19 esetben került sor esetmegbeszélésre, esetkonzultációra a Központ munkatársai részvételével.

Elsődleges probléma (a), illetve a problémák halmozott száma (b) szerinti megoszlás (együttműködési megállapodással rendelkező családok esetében):

A probléma típusa	a	b
Életviteli	3	58
Családi-kapcsolati konfliktus	16	54
Családon belüli bántalmazás	10	24
Elhanyagolás	7	35
- ebből oktatási, nevelési	7	27
Gyermeknevelési	9	80
Gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézség	8	41
Magatartászavar, teljesítményzavar	17	43
Fogyatékoság, retardáció	-	5
Lelki-mentális, pszichiátriai betegség	10	50
Szenvedélybetegség	4	17
Egészségi probléma, egészségkárosodás következménye		7
Foglalkoztatással kapcsolatos		22
Anyagi (megélhetési, lakhatással összefüggő)	26	59
Ügyintézésrel kapcsolatos	-	64
Információkérésrel kapcsolatos	-	75
Egyéb	7	7
Összesen	117	641

A táblázat adatait tanulmányozva kitűnik, hogy az elsődleges problémaként manifesztálódó jelzések mögött az esetek nagy részében egyéb problémák is fellelhetők a családoknál. A feltáró munka során tehát nagy körültekintéssel szükséges eljárni annak érdekében, hogy a rendszerszemléletű családgondozás elvei mentén a megfelelő segítségi módok kiválasztása, alkalmazása történjen.

2023-ban a család- és gyermekjóléti szolgálathoz beérkezett jelzésekben megjelölt problémák közül nagy számban fordult elő családi-kapcsolati konfliktus (16), magatartászavar, teljesítményzavar (17), családon belüli bántalmazás (10), lelki-mentális probléma, pszichiátriai betegség (10), gyermeknevelési nehézség (9), anyagi, megélhetési, lakhatással kapcsolatos nehézség (26).

A családon belüli problémák halmozódására tekintve látható, hogy a feltáró munka eredményeként fény derült további problémákra, illetve a szükségessé váló segítői munka is több kihívással szolgált a szakmai team számára. Kimagasló érték mutatkozott az életviteli (58), család-kapcsolati (54), oktatási-nevelési elhanyagolás (27), gyermeknevelési (80!), gyermekintézménybe beilleszkedési nehézség (41), magatartászavar, teljesítményzavar (43), lelki-mentális, pszichiátriai betegség (50!), anyagi, megélhetési problémák (59) tekintetében. Sok családnál szükség volt ügyintézésben való segítségnyújtásra (64), illetve a szakemberek számos esetben nyújtottak tájékoztatást, szolgáltak szerteágazó információkkal a családok számára (75).

Alapellátásban, saját ügykörben végzett tevékenység keretében részesülők száma 2023-ban 268 fő, egyéni gondozási-nevelési terv megvalósításába a család- és gyermekjóléti központ által bevonva 110 fővel zajlott szociális segítő tevékenység. Szociális válsághelyzetben levő kiskorú várandós anya gondozására nem volt szükség. Átmeneti gondozásban részesülő gyermekek családjával végzett gondozási tevékenységben érintett gyermekek száma 97 fő, ebből védelembe vett gyermekek száma 20 fő, érintett családok száma 31 volt.

2023-ban a szolgáltatnál veszélyeztetettként nyilvántartott kiskorúak száma 154 fő, ebből hatósági intézkedéssel érintett kiskorúak száma 64, érintett családok száma 74 volt.

*Az érintett gyermekeknek a veszélyeztetettség fő oka
(illetve halmozott száma) szerinti megoszlása:*

Környezeti főcsoport szerinti okok		Halmozott szám
Lakhatási probléma	77 fő	98 fő
Szülők egészségi problémái	6 fő	25 fő
Családi szerkezeti	16 fő	56 fő
Szülő(k) betegsége		11 fő
Gyermekek családon belüli bántalmazása	15 fő	27 fő
Gyermek elhanyagolása	10 fő	58 fő
Szülő(k), család életvitеле, életvezetési problémái	19 fő	87 fő
Iskolai kirekesztés, erőszak	-	9 fő
Kortárs csoport negatív hatása	10 fő	23 fő

Magatartási főcsoport szerinti okok		Halmozott szám
Drogfogyasztás	-	1 fő
Csavargás	-	9 fő

Egészség főcsoport szerint		Halmozott szám
Magatartás- vagy tanulási zavar	6 fő	52 fő

Anyagi főcsoport		Halmozott szám
Anyagi főcsoport	-	73 fő

Prevenációs, közösségfejlesztő csoportfoglalkozások, rendezvények

A problémás családok, egyének gondozása mellett hangsúlyossá válik a megelőzési tevékenység – olyan egyénnel, családokkal való együttműködés, munkálkodás, ahol még nincs jele a devianciának, diszfunkcionális működésnek. A megelőzés kiterjedhet a családi életet érintő problémákra (gyermeknevelés, párkapcsolati gondok, bizonyos életszakaszokhoz tartozó krízisek megelőzése), a közösségépítésre (különböző csoportok, klubok működtetése), szakmai és egyéb képzések szervezésére, foglalkoztatási programok szervezésére munkaerő-piaci szolgáltatások nyújtására.

2023. február – március hónapban szorongásos tüneteket mutató gondozott gyermekek egy csoportja számára nyílt lehetőség állatasszisztált foglalkozáson való részvétellel. A foglalkozássorozat 5 alkalommal valósult meg heti rendszerességgel, kiscsoportos formában 7 gyermek bevonásával. A szakmai stáb kiegészült Rafival, a „négy lábú segítővel” (terápiás kutya) és egy fejlesztő pedagógus munkatárssal. A csoportfoglalkozás nagy segítség volt az érintett családok nehézségeinek mélyebb és pontosabb megértésében, a segítő kapcsolat iránti bizalom növekedésében, illetve az érintett gyermekek segítséget kaptak szorongásaik kezelésében.

Június hónapban a Debreceni Kábítószerügyi Egyeztető Forummal közös szervezésben valósult meg 35 középiskolás diák részvételével a Drogmentes Vetélkedő a Szent József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégiumban. A jó hangulatú vetélkedőn a fiatalok játékos feladatok közben szereztek ismereteket a témában.

A Forrás Lelki Segítő Központ a család- és gyermekjóléti szolgálata ellátási területén évek óta törekszik szerepet vállalni a társadalmi integráció és kohézió erősítésében. Június hónap elején került megszervezésre a hagyományosnak mondható nyárindító lakótelepi családi nap „Gyere ki a térre!” címmel, közel 300 fő részvételével. A rendezvényen szabadtéri játékok, kézműves foglalkozások, arcfestés és csillámtetoválási lehetőség, tűzoltóautóval és a tűzoltók munkájával való ismerkedés, valamint különböző kreatív és ügyességi vetélkedésre lehetőséget adó programelem várta az együttműködésben lévő családokat és a lakótelep lakosságát. A közösségi, prevenciós rendezvények nagyban hozzájárultak a segítő kapcsolathoz való bizalom kiépüléséhez, növekedéséhez, mely a segítség hatékonyságának növekedéséhez vezetett.

A Forrás Család- és Gyermekjóléti Szolgálat 2023. június 19. és 23. között szervezte meg egyhetes nyári táborát. A Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye május 19-én megrendezett egyházmegyei bálja tombolabevételésének felajánlásából a Forrás Lelki Segítő Központ gondozásában részesülő 15 gyermek kapott lehetőséget az egyhetes, élményekkel teli táborban való részvételre.

Jövőre vonatkozó célok, javaslatok

2024-ben a megkezdett kiscsoportos foglalkozások körét kívánják bővíteni, igazodva a szolgálat működése közben tapasztalt nagy számban előforduló problémákhoz: pl. állatasszisztált foglalkozások tartása magatartási problémás kisiskolások számára, illetve egy másik megközelítésben és szervezésben az ellátásban megtalálható kamaszok számára. A kezdeményezés célkitűzése az említett nehézségekkel küzdő ellátott gyermekek számára szorongásoldás, kapcsolatteremtő képességek fejlesztése, énhatékonyság megélését célzó foglalkozás tartása, közösségfejlesztés. A foglalkozások megtartásában fejlesztő pedagógus, illetve pszichológus szakember csatlakozik a csoportokhoz.

A terápiás célzatú kiscsoportos foglalkozások mellett tervezik ünnepkörökhöz kötött, a szabadidő hasznos eltöltését segítő, ismeretterjesztő csoportfoglalkozások tartását.

A kiscsoportos alkalmak mellett megrendezésre kerülnek a már hagyományosnak tekinthető lakótelepi közösségfejlesztő programok és a nyári napközis tábor.

Prevenációs és közösségfejlesztő tevékenység mellett fontos feladat a FOLT (Forrás Online Lelki Tanácsadás) szolgáltatás minél szélesebb körben való megismertetése a fiatalokkal és a velük kapcsolatban álló felnőttekkel. A 2020-ban elindult online segítő tevékenység tapasztalatainak beépítésével továbbra is cél a fiatalok minél szélesebb körben való elérése és a szükséges szolgáltatásokhoz, segítő kapcsolathoz való eljuttatása. Az online tanácsadás fejlesztéséhez az intézmény marketing szakember segítségét is igénybe veszi, illetve folyamatos a tevékenység monitorozása marketing és szakmai szempontok figyelembe vételével egyaránt, valamint a tevékenység kiterjesztése új együttműködő partnerek bevonása által is.

4.3. ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft. által működtetett Átmeneti Otthonok

A) „Fecske” Családok Átmeneti Otthona

Az intézmény 22 éve nyújt ellátást az otthontalanná vált, hátrányos helyzetű gyermekes családok számára. Önkéntesen igénybe vehető szolgáltatásuk a Debrecen város közigazgatási területén élő szülők kérelmére történik. A Családok Átmeneti Otthona a Debrecen, Derék u. 22. alatti társasház 8. emeletén 10 összkomfortos garzonlakásban 40 fő részére biztosít elhelyezést. Munkájukkal a szülőket segítik gyermekeik megfelelő ellátásában és támogatják őket abban, hogy képesek legyenek az intézményi jogviszony megszűnése után önállóan tervezni és élni a mindennapjaikat.

2023-ban 100%-os kihasználtsággal működött az intézmény, 18 család, 83 fő (30 felnőtt és 53 gyermek) ellátását biztosította az átmeneti otthon. 11 család került be az intézménybe, akik közül 5 család átmeneti otthonban élt az elhelyezést megelőzően is. Ez az adat azt jelzi, hogy ezek a családok már hosszabb ideje nem tudják megteremteni az önálló életvitel feltételeit, a gyermekeiknek nem tudnak helyes irányú fejlődést biztosító mintákat átadni. Az elhelyezettek családszerkezetére az előző évekhez hasonlóan a 2 szülő családok túlsúlya jellemző (12 család), közülük azonban csak 3 családban élnek a gyermeküket nevelő szülők házasságban. 6 család egyszülő család, ahol az anya egyedül neveli gyermekeit. A gondozott családok lakhatási problémái jellemzően régóta fennállnak, a férfiak munkaerőpiaci részvétele alacsony, jellemzően alkalmi munkavégzésből származó jövedelemmel rendelkeznek, mely nem elégséges önálló lakhatás fenntartásához. A családok életében az anyagi-megélhetési gondok, pszichés problémák feszültségeket szülnek, amelyek türelmetlenséggel, ingerlékenységgel párosulva konfliktusokhoz, veszekedésekhez vezetnek. Összességében elmondható, hogy a családgondozó tevékenység legfőbb célja a mindennapi segítségnyújtáson túlmenően egy pozitív jövőkép, egy reménytelibb változásokat eredményező életforma elősegítése. A cél eléréséhez csapatmunkára van szükség, ezért a szakmai munka szerves részét képezi az esetkonferencia, esetmegbeszélés összehívása, melyen a tapasztalt szakemberek közösen állítanak fel stratégiát a további gondozási folyamathoz.

A gyermekeket megviseli a stabilitás hiánya, közülük többen a második vagy harmadik átmeneti otthonban élnek, magatartási problémájuk a családi működési zavar tünete. Erőteljes lemaradás tapasztalható náluk az iskolai teljesítményben, a szülői támogató közeg hiánya miatt kevésbé motiváltak. A problémák fokozottan vannak jelen szinte valamennyi családban, és gyakran az iskolai, óvodai környezetben is probléma van a gyermekek viselkedésével, tanulmányi előmenetelével. A családok optimális működésének segítése érdekében az intézményben heti 5 órában pszichológiai tanácsadásra van lehetőség.

A jogi tanácsadás iránti igény évek óta folyamatos, a családjogi és adósságkezeléssel kapcsolatos ügyek a leggyakrabban előfordulók.

A **közösségi programok** révén a példamutatáson túli cél, hogy a közös élmények megélésén keresztül javuljanak a családon belüli kapcsolatok. A gyermekek egyéni gondozási folyamataiban fejlesztéssel, gyermekgondozói odafigyeléssel, tartalmas gyermekprogramokkal gyorsabban lehet változást elérni, mint a felnőtteknél, a közösségi programok révén csökkentik a gondozott gyermekek hátrányos helyzetét. A csoportos foglalkozásokba beépült a környezet védelme érdekében teendő intézkedések, feladatok, az egészséges táplálkozás fontossága.

Minden héten kreatív foglalkozásokat szerveztek, azok mellett a gyermekek aktív részvételével a hagyományos ünnepeket is (farsang, húsvét, anyák napja, mikulás, karácsony) megtartották.

A felnőttek részére kulcsfontosságúak azok az egyéni, vagy kiscsoportos beszélgetések, melyek elősegítik, hogy képesek legyenek egy munkahelyet megtartani, vagy ott huzamosabb ideig dolgozni. A szülők számára szervezett csoportos beszélgetések továbbra is népszerűek, mert lehetőséget biztosítanak a problémák kötetlenebb hangvételű megbeszélésére, és a közös nehézségek átbeszélése oldja a feszültségeket.

A Vojtina Bábszínház jóvoltából az elmúlt évben is több alkalommal hétvégi bábelőadáson voltak a gyermekek és szüleik. A Láthatatlan Iskola egyetemista önkéntesei 12 gyermeket korrepetáltak, júliusban pedig egy héten keresztül 7 gyermeket táboroztattak a SZUSZ parkban.

Júliusban a DIEHL Aviation Hungary Kft. sportdelutánnal és sportszerekkel, míg az Interact Club Debrecen Főnix tagjai Mikulás napján édességsomaggal kedveskedtek az otthonban lakó gyermekeknek. A DIEHL dolgozói pedig személyre szóló ajándékokkal készültek a gyermekeknek karácsonykor, amit személyesen adták át. A Karitatív Testület felajánlásának köszönhetően egész évben szurkolhattak a Loki csapatának a sportszerető családok és gyermekeik a Nagyerdei Stadionban.

Az Élelmiszerbank az elmúlt évben heti rendszerességgel kenyérrel, péksüteménnyel és zöldség-gyümölcs adománnyal segítette az ellátottak ételmezését. A Karitatív Testület több alkalommal élelmiszercsomaggal támogatta a családokat, augusztus végén pedig tanszercsomaggal segítette az iskolakezdést.

Az átmeneti gondozás jellegéből fakadóan erőteljes a lakások amortizációja. Több esetben volt szükség a burkolatok cseréjére, illetve glettelésre, festésre. A villanszerelési és vízvezeték- szerelési munkálatok és javítások továbbra is folyamatosak.

2022 júniusában sikeres pályázatot nyújtottak be a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézethez családok átmeneti otthonai részére külső férőhely kialakítására. A pályázati támogatásból 2023 februárjában egy Tócoskerti 54 m²-es 1+2 félszobás lakást vásároltak, amely egy tízemeletes panelház 4. emeletén található. Az ingatlan teljes körű felszerelését, berendezését is sikerült megvalósítani a pályázati forrásból, alkalmassá téve azt egy 6 fős család életvitelszerű tartózkodására. A bútorok, alapvető használati tárgyak, valamint a lakberendezési tárgyak beszerzésénél elsősorban olyan szempontokat vettek figyelembe, hogy azok megfeleljenek a gyermekek igényeinek, minőség szempontjából tartósak legyenek, valamint elfogadható ár-érték arányt képviseljenek. A felújítás elkészült és a berendezés is a helyére került, így 2023. 09. 01-től megkapták 6 fő elhelyezésére a működési engedélyt.

6 család 12 hónapot meghaladó időt töltött átmeneti gondozásban, közülük 3 család intézményi jogviszonyát meghosszabbították a 18 hónapos ellátási idő leteltét követően a tanév végéig.

Az elmúlt évben 8 család költözött ki az intézményből. Egy család az újonnan létrehozott külső férőhelyre költözött, a család kiválasztása az intézmény szakembereinek a feladata volt. A munkaviszony, rendszeres jövedelem mellett a legfontosabb szempont volt, hogy legyen egy reális

elképzelés, terv a jövőt illetően, hisz belülről fakadó motiváció nélkül nehéz a szakmai tervek megvalósítása. A család kiválasztása során a megfelelő higiénia, a tiszta, rendezett lakókörnyezet iránti igény is fontos kritérium volt. A külső férőhely igénybevételére minden ellátott számára egyenlő esélyt biztosítottak.

1 család albérletbe költözött, 3 esetben családi összefogással tudták megoldani a helyzetüket és szülőkhöz, rokonokhoz költöztek. 1 család saját tulajdonú ingatlanhoz jutott, 1 család az akkori élethelyzetében még nem állt készen arra, hogy lakhatását önállóan megoldja, ezért egy másik családok átmeneti otthonába kérte felvételét, 1 család esetén pedig az édesanya családba fogadási eljárást indított és a gyermekei nagyszülőkhöz kerültek.

B) „Fészek” Családok Átmeneti Otthona

A ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft. „Fészek” Családok Átmeneti Otthona a Debrecen, Derék u. 22. alatti társasház 10. emeletén található, melyben 40 fő részére szülő és gyermeke együttes lakhatását biztosítja.

Az intézménybe való bekerülés okai a családok többségénél összetettek, azonban mindegyik elhelyezett család esetében fennállt a megoldatlan lakhatási probléma. Jellemző okok még az alacsony jövedelmi viszonyok (kiemelten az egyszülős családoknál), az anyagi tartalékok hiánya, valamint az életvezetési problémák, melyekhez a családi támogató közeg hiánya is társult. Több család eladósodva került az intézménybe és az átmeneti gondozás ideje alatt próbálták meg rendezni a tartozásaikat, azonban az adósságok rendezése hátráltatta a tartós lakhatás megoldásának lehetőségét. Egyre több a „vándorló család”, akik egyik intézményből a másikba költöznek, ezért az intézményben fokozott figyelmet fordítanak arra, hogy olyan családok kerüljenek felvételre, akik még korábban nem kaptak lehetőséget másik családok átmeneti otthonában, de volt egy olyan eset is, amikor az elhelyezés hiányában a gyermekeket ki kellett volna emelni a családból.

2023-ban 2 olyan család volt, akik egy másik intézményben való megállapodásuk lejártával kérelmezték felvételüket, majd felvételre kerültek a Fészek Családok Átmeneti Otthonába, ez az előző évekhez képest csökkenést mutat. Három család esetében a megromlott párkapcsolat vezetett a kérelmezéshez, a család szétesésével az anyukák a gyermekeikkel együtt nem találtak más megoldást a lakhatásuk megoldására. Két család a lakótér szűkössége, elégtelen lakhatási körülmények és a többgenerációs együttélésből származó konfliktusok miatt került be az intézménybe.

A krízishelyzetbe került, lakhatási problémával küzdő családoknak szerdai ügyfélfogadási napokon nyílik lehetőségük elhelyezési kérelem benyújtására egy személyes találkozás alkalmával, az intézmény irodájában. 2023-ban 32 család (124 fő) kérelme érkezett az intézménybe, a kérelmezők majdnem fele egyszülős család.

A rendelkezésre álló férőhelyek teljes kihasználtsággal működtek, az ellátást 2023-ban összesen 74 fő, 18 család vette igénybe. 8 család került felvételre, valamint 8 család költözött ki.

Szükség esetén, de legalább kéthetente zajlott esetmegbeszélés, esetenként pszichológus bevonásával, ahol teamben beszélték meg a szakmai kérdéseket, feladatokat, a családgondozás során jelentkező dilemmákat. Havonta a stábülésen, melyen minden kolléga részt vett, az aktuális szakmai feladatok, problémák megvitatása zajlott. A területileg illetékes Forrás Lelki Segítő Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálatával és DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjával szoros az együttműködés. A családsegítőkkel folyamatos a kapcsolat, rendszeresek voltak az egyeztetések, esetmegbeszélések, szükség szerint esetkonferenciára került sor, melyen a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja esetenként részt vett. Az átmeneti otthon családgondozói kiemelten figyelemmel kísérték a családok egészségi állapotát is, különös tekintettel a gyermekekre. Ennek érdekében állandó volt az együttműködés az egészségügyi szolgáltatókkal, különösen a területileg illetékes védőnővel, aki személyesen kijárt az intézménybe.

A **közösségi programokat** tekintve az év egészében folytatódottak a megszokott közösségi programok, kézműves-, és kreatív foglalkozások a játszószobában, melyeket a szakgondozó kolléganők hetente több alkalommal tartottak a gyermekeknek.

Az adott időszak aktuális ünnepei alkalmával – Anyák napja, Gyermeknap, Mikulás, Karácsony – tartalmas együttlétet biztosítottak a családok és gyermekek számára. A télüző ünnepségen részt vettek a DIEHL Aviation Kft. munkatársai is, akik a gyermekek díjazására és a sorversenyekre szánt

édességet ajándékba hozták magukkal. Gyermeknap alkalmából a gyermekek pizza party-n vehettek részt a Grill Academy Étterem jóvoltából.

A gyermekek többsége részt vehetett a Láthatatlan Iskola által szervezett egyhetes nyári táborban, melynek a SZUSZ Szabadidőpark adott otthont. A Mikulás ünnepséget az intézmény játszószobájában rendezték meg, ahol versekkel és énekekkel várták a Mikulást és segédeit, akik az Interact Club Debrecen Főnix Egyesület tagjaiból álltak. Ők biztosították a gyermekeknek szánt csomagot a csokigyűjtő akciójuk eredményeképpen.

A karácsonyi ünnepség meghitt hangulatban telt, melyet hetekig tartó felkészülés előzött meg. A gyermekek betlehemes műsort adtak elő, a személyekre szabott korhű jelmezeket egy kolléganő varrta nekik. Ezt követően a gyermekek ajándékokat vehettek át, amit az intézmény biztosított számukra. Minden család élelmiszer adományt is kapott, majd közösen elfogyasztották az ünnepi vacsorát. Idén a Globus Konzervipari Zrt. és a Deko Étterem biztosította az ünnepi fogást az intézmény minden ellátottja számára.

A gyermekeket segítő korrepetálások a **Láthatatlan Iskola Mentorprogram** keretében tovább folytatódtak. A segítségre szoruló gyermekek heti rendszerességgel találkoztak az őket támogató mentorokkal. Nagyon hálásak a fiatal mentorcsapatnak, akik sok energiával, idővel és nagy szeretettel segítik az átmeneti gondozott gyermekeket a tanulásban, emellett fontos megemlíteni, hogy nagyon jó példával járnak a gyermekek előtt és az értékrendjükre is nagyon pozitív hatással vannak. Bizalmi kapcsolat alakul mentor és mentorált között, folyamatos a találkozás, a segítség ezen formája is rendszerességet hoz a gyermekek életébe.

2023-ban 8 család **kiköltözésére** került sor. Két család nyert a Cívis Ház Zrt. lakáspályázatán. Ők a 2023 tavaszán meghirdetett liciten egy-egy felújítandó lakás bérleti jogát kapták meg. A lakások felújításához szükséges volt a családok több százezer forintos megtakarítása, amit az átmeneti gondozás ideje alatt tudtak megspórolni. Egy másik család egy örökölt ingatlant tett lakhatóvá és újított fel, ahova a jogviszonyuk lejárta után beköltöztek.

Két családnak nem sikerült az átmeneti gondozás alatt elegendő önerőt gyűjtenie a továbblépéshez, így nem maradt más választásuk, mint egy másik családok átmeneti otthonába költözni. A tapasztalatok alapján elmondható, hogy a nagyobb változások eléréséhez kevés a törvény által meghatározott ellátási idő, ezért a cél sok esetben az, hogy a tartós megoldás felé vezető lépéseket tudjanak tenni a családok az intézményben. Az átmeneti gondozás ideje alatt jellemzően rendezik a korábban keletkezett tartozásaikat, az adóslistából való kikerülés céljából részletfizetést kezdeményeznek, tartós munkaviszony létesítésén, pszichés problémák kezelésén és jogi helyzetek megoldásán dolgoznak.

2023-ban is folytatódott az intézményt célzó **adományozás**. Több szervezettől érkezett adomány, ami nagyban javította a szolgáltatás színvonalát és a családok támogatását. A már említett adományokon felül a Magyar Élelmiszerbank Egyesület közvetítésével hetente több alkalommal érkezett a családoknak pékáru-, zöldség-, és vegyes élelmiszer-adomány. Az élelmiszerek nagy segítséget jelentettek a családok számára a folyamatosan növekvő élelmiszerárak mellett. A Globus Konzervipari Zrt. zöldség konzerv adományokkal látta el a lakókat. A Debreceni Karitatív Testületől többek között hús-, élelmiszer-, és tanszeradományt kaptak a családok, valamint a Food Not Bombs az évben több alkalommal osztott egészséges élelmiszert. A Karitatív Testület karácsony közeledtével cipősdoboz adománnyal, a Marneval Zrt. munkatársai használt, de jó állapotú gyermekjátékokkal, a Kratochvill Honvédelmi Szakközépiskola diákjai kozmetikai szerekkel örvendeztették meg a gyermekeket.

A tavalyi évben több magánszemély is megkereste az intézményt adományozási szándékával, bútorokat, ruhákat, konyhai eszközöket, hűtőgépet és mosógépet ajánlottak fel a lakók számára.

5. A gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó intézmények

A Gyvt. 17. §-a rendelkezik arról, hogy a törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el – a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a házi orvos, a házi gyermekorvos, a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók, a köznevelési

intézmények, a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a pártfogó felügyelői szolgálat, az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek, a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása, az egyesületek, az alapítványok és az egyházi jogi személyek, a munkaügyi hatóság, a javítóintézet, a gyermekjogi képviselő, a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal, az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv.

Ezen intézmények és személyek kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál, hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén. Ilyen jelzéssel és kezdeményezéssel bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet. A gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató és a gyámhatóság a gyermek bántalmazása, elhanyagolása miatt jelzést vagy kezdeményezést tevő intézmény, személy adatait erre irányuló külön kérelem hiányában is zártan kezeli. A jelzőrendszer tagjai a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. Ha valaki a jelzési vagy együttműködési kötelezettségének nem tesz eleget, a gyámhatóság - jelzésre vagy hivatalból - értesíti a fegyelmi jogkör gyakorlóját és javaslatot tesz az érintett személlyel szembeni fegyelmi felelősségre vonás megindítására. A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén a gyámhatóság büntetőeljárást kezdeményez.

A gyermekek veszélyeztetettségének időben történő felismerése az **észlelő- és jelzőrendszer** munkájának összehangolásával, a folyamatos kapcsolattartással válik lehetővé. 2023-ban a család- és gyermekjóléti központ, valamint a család- és gyermekjóléti szolgálatok a szakmai kompetencia határok tiszteletben tartásával együttműködtek azokkal az intézményekkel, amelyek szerepet töltenek be a gyermek helyzetének pozitív irányú változásában. Fogadták a gyermek veszélyeztetettségével kapcsolatos jelzéseket, és a probléma feltárását követően annak jellegéhez, a veszélyeztetettség mértékéhez, a család szükségleteihez igazították a segítő folyamatot. Működésükről, tevékenységük céljáról és tartalmáról, elérhetőségükről, szolgáltatásaik igénybevételének módjáról tájékoztatták a településrészek lakóit, valamint az észlelő- és jelzőrendszerhez tartozó személyeket és intézményeket.

A jelzőrendszer tagjai eredményes gyermekvédelmi tevékenységet végeznek, melyek közül az **Önkormányzat által fenntartott óvodák, a Debreceni Tankerületi Központ által fenntartott iskolák, a Debreceni Szakképzési Centrum, a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet Védőnői Szolgálat** tevékenységét mutatjuk be. A család- és gyermekjóléti központ, valamint a család- és gyermekjóléti szolgálatok tevékenységéről szóló pontokban a jelzőrendszer tagjaival való kapcsolattartást és annak tapasztalatait már ismertettük.

5.1. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata fenntartásában lévő óvodák

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 6. pontja értelmében a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat az óvodai ellátás.

2023-ban Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata fenntartásában 33 óvoda 48 feladatellátási helyen működött. Az egyes intézmények alapító okirat szerinti férőhelyszáma a 2023/2024. nevelési évben összesen 6.872 fő volt a Tócskerti Óvoda Napsugár Tagintézményének új 100 férőhelyével bővülve, mely hosszú távon elegendő valamennyi, debreceni lakóhellyel rendelkező kisgyermek óvodai nevelésének ellátására.

Óvodaköteles korú gyermekek várható létszáma születési adatok alapján

Nevelési év	2023/2024.	2024/2025.	2025/2026.	2026/2027.
Óvodaköteles korúak várható létszáma	5.195	5.201	5.141	4.887

Forrás: KSH 2023. jan. 1.

Az elmúlt évek születési adatait vizsgálva megfigyelhető, hogy a kisgyermekek létszáma évek óta stagnál (évente 1.700 gyermek születik), viszont az óvodaköteles korúak létszámához viszonyítva magasabb az óvodai ellátást igénybe vevő gyermekek száma a városban. Ennek az az oka, hogy több gyermek 2,5 éves korában már megkezdte az óvodai nevelést, illetve a Debrecenben dolgozó, vidéki szülők gyermekei is igénybe veszik a debreceni intézményrendszert. Emellett a különböző városrészekben jelentős eltérés mutatkozik az óvodába jelentkező gyermekek létszámát illetően, hiszen az óvodák nemcsak a körzetükben élő óvodaköteles korú gyermekeket vehetik fel, hanem azokat is, akiknek szülei az óvoda körzetében dolgoznak.

Az önkormányzat által fenntartott óvodákba jelentkező gyermekek létszáma és a gyermekcsoportok száma

Nevelési év	2020/2021.	2021/2022.	2022/2023.	2023/2024.
Jelentkezők létszáma	1.725	1.574	1.517	1.432
Gyermekcsoportok száma	262	259	258	253

A nem önkormányzati fenntartású intézmények népszerűségét alátámasztja, hogy kapacitásaik nőttek az elmúlt években. 2018 októberében (összesen 10 intézmény) még csak 1.004 férőhellyel rendelkeztek ezek az intézmények, míg 2023 októberére már 1.747 gyermek felvételére nyújtottak lehetőséget. A nem önkormányzati óvodák (összesen 15 intézmény) férőhelyeinek bővülése összefüggésbe hozható az önkormányzati óvodák jelentkezési adatainak alakulásával.

Az önkormányzati óvodák férőhelyeinek kihasználtsága városunkban az elmúlt években egyenletesnek mondható, mely városi szinten eléri a 80%-ot. A 2022/2023. nevelési év végére 258 gyermekcsoportban több mint 5.800 gyermek nevelését biztosították az Önkormányzat által fenntartott óvodák. Jelenleg 253 óvodai csoportban folyik a gyermekek ellátása, a csoportok átlagléttszáma 2023. október 1-jén 21,5 fő volt.

Az Önkormányzati óvodák engedélyezett álláshelyeinek száma 2023. január 1-jén összesen 1.115,75 volt, melyből az óvodapedagógusok létszáma 571 fő, a nevelő munkát közvetlenül segítő alkalmazottak létszáma 380,5 fő, míg az egyéb technikai feladatokat ellátó alkalmazottak száma 164,5 fő volt. Az óvodákban 2016. szeptember 1-jétől pedagógiai asszisztens álláshelyek létesültek, melynek eredményeként a pedagógiai munka hatékonyabbá válhatott. A gyermekek gondozása, nevelése terén az óvodapedagógusok munkáját segítő szakemberek jelenléte napjainkra elengedhetetlenné vált. Összességében az alkalmazotti létszám az óvodai neveléshez szükséges létszámnak megfelelő.

A Debrecen Megyei Jogú Város közigazgatási területén lakóhellyel rendelkező gyermekek vonatkozásában elmondható, hogy a pandémia idején (2020 – 2022 között) jóval magasabb volt a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű óvodás korú gyermekek száma, 2023-ra létszámuk jelentősen csökkent.

Debrecen Megyei Jogú Város önkormányzati fenntartású óvodáiban nyilvántartott hátrányos helyzetű gyermekek száma és aránya az utóbbi öt évben

Nevelési év	Hátrányos helyzetű gyermekek száma (fő)	Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma (fő)
2019. január	152	109
2019. október	113	126
2020. január	107	77

2020. október	96	48
2021. január	97	52
2021. október	72	32
2022. január	53	91
2022. október	39	60
2023. január	65	35
2023. október	40	34

Forrás: Oktatási Hivatal, KIR rendszer

Az önkormányzati óvodák a kötelező feladatellátás keretében gondoskodnak a beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal küzdő, továbbá az integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekekről. Az egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermekek nevelése valamennyi önkormányzati fenntartású óvoda alapító okiratában megtalálható, ezen túlmenően 5 óvoda – szakértői bizottság kijelölése alapján – speciális feladatot is ellát, melynek eredményeként önkormányzati fenntartású intézményben lehetséges a Down-szindrómás, autizmus spektrum zavarral küzdő, értelmi (enyhe- és közép-súlyos értelmi) fogyatékos, mozgásszervi-, érzékszervi (gyengénlátó hallássérült) fogyatékos, beszéd-fogyatékos, valamint több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos gyermekek ellátása is. 2023-ban az önkormányzati fenntartású óvodákban összesen 122 sajátos nevelési igényű gyermeket neveltek az óvodapedagógusok együttműködve a Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat utazó gyógypedagógusaival és fejlesztő pedagógusaival. Fenti adatokból megállapítható, hogy az önkormányzati óvodák mindegyikére átlagosan 3-4 fő sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése hárul, mely magas szintű pedagógiai hozzáadott értéket igényel.

Az óvodák gyermekvédelemmel összefüggő feladatait elsősorban az intézmények pedagógiai programja tartalmazza, az óvodák gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatait meghatározó másik alapidokumentum a Szervezeti és Működési Szabályzat, melyben a nevelési-oktatási intézményeknek rendelkezniük kell a külső kapcsolatok rendszeréről is, beleértve a család- és gyermekjóléti szolgálattal, valamint az iskola-egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartást.

Az óvodákban elsődleges cél a prevenció, vagyis a veszélyeztetettség megelőzése, illetve a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése, a családi környezetből fakadó kedvezőtlen, fejlődést gátló tényezők ellensúlyozása. Az óvodákon belül az óvodapedagógusok és a gyermekvédelmi felelősök együttműködése szoros, a jelzőrendszer jól működik. A család- és gyermekjóléti szolgálatok munkatársaival folyamatos a konzultáció, konkrét esetekben a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében esetmegbeszélést is tartanak.

A beiratkozó gyermekek szüleit a nevelési év elején, az első szülői értekezleten tájékoztatják a kedvezményes étkezésre való jogosultságról, valamint az igénybevétel lehetőségéről. Az óvodapedagógusok saját csoportjukban feltérképezik a hátrányos helyzetű gyermekeket, és a szülőket tájékoztatják azokról a támogatási lehetőségekről, amelyeket igénybe vehetnek. A szülőkkel az óvodák folyamatosan tartják a kapcsolatot.

2018. szeptember 1-jétől valamennyi nevelési-oktatási intézményben jelen van a szociális segítő. Az óvodai szociális segítő olyan szakember, aki elsődlegesen a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésével, szociális és kommunikációs készségei fejlesztésében, egészségfejlesztésben való közreműködéssel, prevencióval foglalkozik. Aktív résztvevője a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésének, illetve a jelentkező életvezetési, szociális problémák megoldásához nyújt segítséget az óvoda gyermekeinek, igény szerint pedagógusoknak, a nevelő-oktató munkát segítő szakembereknek, valamint szülőknek egyaránt. Az óvodai szociális segítő az intézményben dolgozó szakemberekkel, valamint a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer tagjaival együttműködve végzi feladatát.

Az óvodapedagógusok folyamatosan figyelemmel kísérik a hátrányos helyzetű gyermekek sorsát, a változásról jelzéssel élnek a gyermekvédelmi felelős felé. Az intézmények igyekeznek ellensúlyozni a családi környezetből eredő kedvezőtlen, fejlődést gátló tényezőket, és nevelő munkájukkal segítik a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség, aktivitás kibontakoztatását. Tudatosan alkalmazzák a felnőttek modellszerepének érvényesítését, nemcsak a gyermekek, hanem a szülők esetében is.

Az óvodák az alábbiakban látják a hátrányos helyzet okait:

- nehéz anyagi háttér,
- lakhatási problémák (pl. albérlet),
- életmódbeli problémák,
- munkanélküliség,
- egyszülős család,
- szülők pszichés problémái,
- szülők túlhajszoltsága, amely mögött a munkahelyük féltése áll,
- érzelmi biztonság hiánya (instabil párkapcsolatok, gyermekelhelyezési viták),
- emberi kapcsolatok, viselkedési normák lazulása, udvariassági szokások hiányosságai,
- gyermekekre fordított kevés idő.

Az óvodák lehetőségeikhez mérten saját intézményükön belül is igyekeznek segíteni az óvodába járó rászoruló gyermekeknek és szüleiknek. A védőnőkkel a kapcsolattartás rendszeres, havonta tisztasági ellenőrzést végeznek az óvodákban. Az elhanyagolt gyermekek esetében lépéseket tesznek, illetve jelzik az óvoda felé azokat a családi problémákat, amelyben a gyermek érintett.

Az intézmények kiemelt figyelmet szentelnek a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek integrációjára, valamint a tehetséges gyermekek fejlesztésére is.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel (tehetséges gyermekek, sajátos nevelési igényű gyermekek) történő foglalkozások az óvodákban mikrocsoportos vagy egyéni foglalkozás keretében valósulnak meg. A gyermekek differenciált képességfejlesztésére egyéni fejlesztési tervet dolgoznak ki az óvodapedagógusok, a fejlődésüket nyomon követik és a szülőket folyamatosan tájékoztatják. Minden óvodában zajlik tehetségfejlesztés, több tehetségterületre kiterjedően, többnyire tehetségműhelyekben. Több intézmény rendelkezik Regisztrált Tehetségpont, illetve Akkreditált Kiváló Tehetségpont címmel, közülük több Európai Tehetségpont címmel is büszkélkedhet.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket is nevelő óvodák tapasztalata az, hogy általában az együttműködés a családokkal tartalmas, és a gyermek fejlesztése érdekében a szülők tanácsot kérnek a pedagógusoktól és a gyermekkel foglalkozó gyógypedagógustól. Az esélyegyenlőség és az óvoda szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférés minden gyermek számára biztosított.

Az egészséges életmódra nevelés minden óvoda egyik kiemelt nevelési területe, melynek keretében egészségnapokat, bemutatókat, előadásokat szerveznek a szülők és a gyermekek egészségtudatos szemléletének formálására. Megfigyelhető, hogy a gyermekek egyre több időt töltenek el az óvodában – a szülők munkája miatt – ezért is fontos az élményekben gazdag óvodai programokon való részvételük. Az óvodák számára is biztosítani kell a mindennapos testnevelés feltételeit, ennek érdekében több intézmény is rendelkezik műfüves pályával, melyek nemcsak a labdarúgás alapjainak elsajátítására alkalmasak, hanem egyéb mozgástevékenységekre is.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése ennek fontosságát felismerve 2023 decemberében döntött arról, hogy az Ifjúság Utcai Óvodát 2024. augusztus 1. napjával átszervezi úgy, hogy annak Hétszínvirág Tagintézménye a kiválást követően önálló óvodaként működjön tovább Debreceni Hétszínvirág Sport Óvoda néven. Ezzel egyidejűleg a Pósa Utcai Óvoda beolvadással megszűnik és szervezetiileg ennek az új óvodának a tagintézményeként működik tovább, Debreceni Hétszínvirág Sport Óvoda Hétpettyes Tagintézménye megnevezéssel.

Az átalakítás eredményeként létrejövő intézményben ezzel párhuzamosan új, egyedi, sport óvodai program bevezetésére lenne lehetőség 2024. szeptember 1-jétől. A korábban Hétszínvirág Óvodaként ismert, Debrecen Tócskert városrészében található tagintézmény pedagógiai programjában már évtizedek óta kiemelt szerepet kap a gyógytestnevelés. A prevenció és a tartásjavító

tornafoglalkozások mellett, a megújult intézményben elinduló sportóvodai program segítségével az óvoda kihasználtsága is növelhető lesz felvételi körzetének a város közigazgatási területére történő kiterjesztése által. A Debreceni Sportcentrum Közhasznú Nonprofit Kft. szakembereinek bevonásával a különböző sportágakat megalapozó óvodai program dolgozható ki, melynek elsődleges célja a gyermekek és az őket nevelő családok egészséges életmódjának megalapozása, illetve a mozgás megszerettetése. A gyermekek az együttműködés eredményeként már óvodás korban minőségi utánpótlás nevelésben jártas szakemberek által részesülhetnek tehetséggondozásban. A sport óvoda létrehozása kapcsolódik a DSI által jelenleg is működtetett Kincskereső Programhoz.

Menekült gyermekek óvodai ellátásának szervezése

Az Ukrajna területéről érkezett gyermekek óvodai nevelését Debrecenben elsősorban a Levendula Óvoda (4024 Debrecen, Varga u. 23.) bevonásával kívánta megoldani az Önkormányzat a rendelkezésre álló szabad férőhelyek erejéig. Természetesen az Ukrajnából menekülő családok sajátos helyzetét figyelembe véve más, lakóhelyükhöz vagy a nagyobb testvér iskolájához közelebb eső intézményben is lehetőséget biztosított a fenntartó a gyermekek felvételére.

A 2023. október 1-jei statisztikai adatok alapján 8 fő ukrán állampolgárságú gyermek jár az önkormányzati óvodákba, és ezen felül - nem nagy számban - ukrán-magyar kettős állampolgárságú gyermekek nevelése is folyik az önkormányzati intézményekben.

A 2023/2024. nevelési év második felében a Dorkász Szolgálat Közhasznú Alapítvány által fenntartott befogadóállomáson tartózkodó 7 fő óvodás korú gyermeket a Pósa Utcai Óvoda fogadta, mivel korábban a Sámsoni úti menekülttáborból a menekült/menedékes/oltalmazott gyermekek óvodai nevelését biztosították, így meglévő szakmai tapasztalatuk birtokában tudják vállalni nagyobb számú ukrán gyermek ellátását is.

A menedékes státuszú gyermek óvodai nevelése a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 92. § (3) bekezdése alapján ingyenes, melyhez az szükséges, hogy az érintett kiskorú vonatkozásában menedékesként való elismerési kérelmet nyújtson be a törvényes képviselője. Ezt követően kezdődhet meg a gyermek óvodai nevelése.

Ingyenes étkezésre a Gytr. 6. sz. mellékletének alkalmazásával van lehetőség.

Úszó Nemzet Program

Az önkormányzat 2020 márciusában döntött arról, hogy csatlakozik a Magyar Úszó Szövetség (a továbbiakban: MÚSZ) által kidolgozott Úszónemzet Program (a továbbiakban: ÚNP) pilot programjához, és támogatja a Debreceni Sportuszodában történő megvalósítását. A pilot programban a Liget Óvoda Babits Mihály Utcai Telephelye, a Kemény Zsigmond Utcai Óvoda, a Mosolykert Óvoda, a Simonyi Úti Óvoda, valamint a Táncsics Mihály Utcai Óvoda és a Nagyerdei Óvoda vesz részt.

A program hosszú távú célja a gyermekek egészséges életmódra való törekvéseinek ösztönzése, és ezáltal életminőségük javítása. A megvalósítás periódusára vonatkozó középtávú cél, hogy minden gyermek tanuljon meg vízbiztosan úszni az általános iskola 3. osztályáig nemtől, kortól, identitástól, szociális, fizikai és mentális helyzetétől függetlenül.

A programban az önkormányzat intézményei 2023-ban is részt vettek a MÚSZ-szal 2022. február 25. napján kötött újabb együttműködési megállapodás keretében. Ez az új megállapodás 2028. június 30-ig biztosítja a programban való részvételt, amelyben továbbra is a Liget Óvoda Babits Mihály Utcai Telephelye, a Kemény Zsigmond Utcai Óvoda, a Mosolykert Óvoda, a Simonyi Úti Óvoda, valamint a Táncsics Mihály Utcai Óvoda és a Nagyerdei Óvoda gyermekei ismerkedhetnek az úszásnemekkel. Az úszásoktatás az előző évhez hasonlóan térítésmentes, a gyermekek számára felszerelést is biztosít az ÚNP. A fenntartót és az intézményeket szervezési feladatok (pl. kísérő személyzet biztosítása, fertőtlenítés, programnépszerűsítés, adatszolgáltatás és adatfeldolgozás) terhelik.

Programban részt vevő önkormányzati intézmény	2022/2023. nevelési év (fő)	2023/2024. nevelési év (fő)
Kemény Zsigmond Utcai Óvoda	39	41
Liget Óvoda	23	19

Mosolykert Óvoda	50	44
Nagyerdei Óvoda	74	44
Simonyi Úti Óvoda	56	55
Táncsics Mihály Utcai Óvoda	44	38
Összesen:	286	241

5.2. Debreceni Tankerületi Központ

A Tankerületi Központ 41 intézmény vonatkozásában lát el fenntartói feladatokat, ebből 34 székhelye található a Debreceni járás, 7 pedig a Nyíradonyi járás területén. A jelenlegi Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat vármegyei szinten, Hajdú-Bihar vármegye egész területén lát el feladatot. A **tanulói létszám** a 2023. október 1-jei statisztika alapján a következőképpen alakul:

Ellátott alapfeladat típusa	Létszám (fő)
óvoda	30
általános iskola	10.906
gimnázium	4.266
szakgimnázium	630
kollégium	1.043
alapfokú művészetoktatás	2.568
készségfejlesztő iskola	48
fejlesztő nevelés-oktatás	85
utazó gyógypedagógusi hálózat	383
Összesen	19.959

Az Nkt. a köznevelési rendszer kiemelt céljaként határozza meg a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozását és a tehetséggondozást. Az Nkt. szerint: „kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló: a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló (sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló, kiemelten tehetséges gyermek, tanuló), a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló és a tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló.” A Tankerületi Központ kiemelt területként kezeli a gyermekek mentális és kognitív fejlődését, a köznevelési intézmények pedagógiai és infrastrukturális megújulását, feladatait ennek megfelelően látja el.

A Tankerületi Központ valamennyi fenntartott intézményben biztosítja a 100 %-os szakos ellátottságot. A szakos ellátottság elsődlegesen közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatott pedagógusokkal, továbbá Klebelsberg Képzési Ösztöndíjasokkal, nyugdíjas pedagógusok továbbfoglalkoztatásával, megbízási szerződés keretében óraadói megbízásokkal, valamint túlmunkával volt biztosított. A szakos ellátottság biztosítása érdekében szoros együttműködés alakult ki a Tankerületi Központ és az egyházi fenntartók között; a Nyíradonyi járás intézményei és a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye által fenntartott intézmények pedagógusai segítik egymást a feladatellátásban földrajzi közelségük okán is. A több éve tartó **Klebelsberg Képzési Ösztöndíj Program** célja, hogy Magyarország kiválóan képzett, hivatástudattal és megfelelő gyakorlati tapasztalattal rendelkező pedagógus-utánpótlását biztosítsa, a pedagógus ellátottságot megerősítse. 2018 szeptemberétől kezdődően a Tankerületi Központ a fenntartásában lévő köznevelési intézmény valamennyi tanulója, továbbá más fenntartású intézmények tanulói számára is biztosítja a művészetoktatás lehetőségét a szakmai alapidokumentumok szerint. Az érintett települések: Debrecen, Álmósd, Bagamér, Nyíradony, Nyírábrány, Nyírmártonfalva, Újléta.

2023 tavaszán ismét útjára indult a **Lázár Ervin Program** azzal a céllal, hogy szociális helyzetű és lakóhelytől függetlenül minden, az 1-8. évfolyamon tanuló általános iskolai diák részére tanévenként legalább egy alkalommal ingyenesen biztosítsa a színházi, tánc-, báb és cirkuszi előadások, komolyzenei hangversenyek, muzeális intézmények, Nemzeti Parkok felkeresését és egyéb kiemelt kulturális jelentőséggel bíró, továbbá az őshonos állatok bemutatóhelyei látogatásának élményét. A Lázár Ervin Program megvalósítási időszaka 2023. február 1. és 2023. november 30. között tartott. A

Programhoz 34 állami fenntartású köznevelési intézmény, valamint 12 egyéb fenntartású intézmény tanulói csatlakoztak. A Lázár Ervin Program tavaszi felében a végzős 8. évfolyam diákjai előadásokon történő részvétele képezte a prioritást, mely 2023. június 15-ig tartott. Az április utolsó napjaiban megrendezett előadások szervezése tekintetében a Magyar Állami Operaház és a Nemzeti Artista- Előadó- és Cirkuszművészeti Központ Nonprofit Kft. egyaránt rugalmas és segítőkész volt. Az 1-7. évfolyamok vonatkozásában a Lázár Ervin Program a 2023. év második felében tervezetten 2023. november 30-ig valósult meg. A diákok láthattak néhány tananyaghoz kapcsolódó olvasmányt is megelevenedni a színpadon, mely a későbbiekben a történetek értelmezésében és elemzésében is jelentős segítséget nyújtott. A Lázár Ervin Program pedagógiai szempontból kiemelkedő lehetőséget biztosít arra, hogy a diákok ne csak a tankönyveken keresztül szerezzenek ismereteket, hanem saját élményekkel, új megközelítéseket alkalmazva fejlesszék készségeiket, kompetenciáikat. Az együttes élmény mellett olyan célok is megvalósultak, mint nemzeti értékeink és a magyar kultúra megbecsülése, tisztelete.

A Tankerületi Központ stratégiai elképzeléseiben fontos a **sport szerepe**, mely segíti a tanulók harmonikus személyiségfejlődését, a kiegyensúlyozott testi, lelki és szellemi fejlődését.

Az **Úszó Nemzet Program** egy olyan egyedülálló és átfogó szakmai program, amely komplexen összefogja az óvodás és általános iskoláskorú gyermekek úszásoktatásának harmadik osztályig történő bevezetéséhez szükséges oktatási, infrastrukturális, szakmai és módszertani területeit. Magyarország Kormánya döntése értelmében az Úszó Nemzet Program pilot verzióban 2021. szeptember hónapban Debrecenben is kezdetét vette, és azóta is tart. A Tankerületi Központ által fenntartott intézmények közül négy intézmény érintett a nevezett programban:

- Debreceni Dózsa György Általános Iskola
- Debreceni Hatvani István Általános Iskola
- Debreceni Hunyadi János Általános Iskola
- Ibolya Utcai Általános Iskola

A Debreceni Tankerületi Központ stratégiai céljának megfelelően, a 2. évfolyamos tanulók *korcsolyaoktatásán*, illetve az 5. évfolyamos tanulók úszásoktatásán kívül bevezetésre került az *asztalitenisz oktatás* a 3. évfolyamos tanulók részvételével, amely a 2022/2023. tanévben is folytatódott.

A Debreceni Tankerületi Központ, Debrecen Megyei Jogú Város, a Debreceni Egyetem és a Debreceni Asztalitenisz Klub (DAK-DEAC) együttműködési megállapodásának keretében a Debreceni Tankerületi Központ iskoláiban tanuló harmadik évfolyamos tanulók testnevelés óra keretében ismerkedhetnek meg az asztalitenisszel. Az együttműködés szolgálja a tanulók esélyteremtését is, mivel a Debreceni Tankerületi Központ fenntartásában lévő általános iskola valamennyi harmadikos tanulója részese a programnak, függetlenül attól, hogy melyik településen él. A program keretében 2 turnusba szervezve 28 általános iskola, 1675 fő harmadikos tanulója vett részt asztalitenisz oktatásban.

A 2023/2024. tanév első félévében a szakvéleménnyel rendelkező, rászoruló tanulók számára elindultak a *gyógyúszás-foglalkozások* a rendelkezésre álló tanuszodákban, a Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat gyógytestnevelő szakembereinek a vezetésével.

A Debreceni Tankerületi Központ és a Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetsége együttműködési megállapodást kötött a Debreceni Tankerületi Központ fenntartásába tartozó három intézményt érintően. (Debreceni Árpád Vezér Általános Iskola, Ibolya Utcai Általános Iskola és a Debreceni Hatvani István Általános Iskola) A „Dobd a kosárba!” program célja a *kosárlabda sportág* népszerűsítése, a gyerekekkel történő megismertetése és rendszeres kosárlabda foglalkozások megtartása.

A Debreceni Tankerületi Központ együttműködési megállapodást kötött a Békessy Béla Vívó Klubbal, amelynek keretében a Vívó Klub térítésmentesen biztosítja az *iskolai vívás* lehetőségét tanórán kívüli foglalkozásként a Debreceni Tankerületi Központ fenntartásában lévő Lilla Téri Általános Iskolában. A foglalkozásokat – illeszkedve az intézmény két tanítási nyelvű profiljához is – angol nyelven tartják. Az együttműködés célja, hogy minél több fiatal ismerkedhessen meg a vívás sportággal.

Az UNICEF támogatásával jutott el a köznevelési intézményekbe a „**Sulinyugi**” **komplex program**. A „Sulinyugi” program megtanítja a gyerekeket, a tanárokat és a szülőket a hatékony stresszkezelésre, hogy minél sikeresebbek legyenek a tanórák és a közös egészségnevelő munka. Interaktív, bevonáson alapuló foglalkozásokat tartanak, igazoltan hatékony stresszkezelő módszerekkel, mint amilyen például a hasi légzés vagy progresszív relaxáció. Minden gyerekcsoportnak a koruknak megfelelő nyelvezettel adják át a legfontosabb üzeneteket és a stresszkezelési eszközöket, a mindennapokba könnyen beilleszthető példákkal, amiket együtt ki is próbálnak. A foglalkozások az egészségpszichológia empowerment, azaz képessé tevés filozófiájára épülnek. Azt mutatják meg ezzel, hogy a résztvevők képesek a feszültségük kezelésére. A belső erőforrásokba vetett hit kapaszkodót jelent a gyerekeknek, a tanároknak és a szülőknek egyaránt.

Minden iskola tanulója részt vett a Debreceni Egyetem Klinikai Központ, Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet (továbbiakban DAEFI) programjában, amelynek célja az **iskola-egészségügyi feladatok** és kiegészítő vizsgálatok egy központban történő összehangolása, modellprogram keretében. A program során szervezetter, egy központban végzik minden iskoláskorú gyermek vizsgálatát, standardizált módon, hitelesített és folyamatosan felülvizsgált eszközökkel. Kétévente mennek a gyerekek a vizsgálatra, így összesen hat alkalommal az általános- és középiskolai tanulmányaik során. A DAEFI missziója, hogy jó élményekhez kapcsolják a gyermekek számára a vizsgálatokat, hogy ne alakuljon ki bennük az orvos-beteg találkozástól való félelem, hanem a kellemes, fiatalos környezetben jól éljék meg ezt a találkozást, és az intézetet elhagyva az legyen a benyomásuk, hogy az egészség egy nagyszerű, jó dolog.

Népszerű volt az elmúlt évben is az iskolák között a „**Mozdulj Debrecen!**” **mozgalom**. A mozgalom iskolaprogramja a gyerekek egészségügyi problémáit kívánja megelőzni, és a mozgásszegény életmódot megváltoztatni. Az elsősöktől hatodikosokig terjedő korosztálynak szóló, heti 2×45 perces, tanórai kereteken kívüli, szakkörszerű, pozitív, játékos és közösségi élményeket adó mozgásfejlesztő foglalkozások elsősorban nem az egyébként is sokat mozgó gyerekek további testedzését szolgálják, hanem azokét a gyerekeket, akiknek a koordinátorok vagy esetleg az iskolaorvosok javaslatára egészségügyi vagy egyszerűen a mozgáskoordinációt javító okokból több szükségük van a mozgásra. A cél az, hogy ezek a gyerekek is örömteli élményként éljék meg a mozgást, ezt az érzést és aktivitást vigyék haza a családba is.

A pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendeletben meghatározottak szerint valamennyi köznevelési intézményben biztosított volt az **iskolapszichológusi ellátás**.

A köznevelési intézmények a felhasznált órakeretükön belül megszervezik a tanulók számára a tehetség kibontakoztatására, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatására, a beilleszkedési, tanulási nehézség, magatartási rendellenességgel diagnosztizált tanulók számára, továbbá az első–negyedik évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítésére szolgáló **differenciált fejlesztést** biztosító egy – három fős foglalkozásokat.

A Hajdú-Bihar Megyei Élelmiszermentő Egyesülettel való együttműködésnek köszönhetően a tanulók a fogyasztói tudatossággal és a fenntartható életvitellel kapcsolatban szereztek új ismereteket, tapasztalatot, ezzel alapozva meg a felelős, környezettudatos szemléletmód kialakítását. Az együttműködésnek köszönhetően a 2022/2023. tanév második felében több élelmiszermentéssel kapcsolatos programra is sor került: a „**Ne pazarolj!**” **vetélkedő**, „**Védd a Földet, ne pazarolj!**” nevű, Fenntarthatósági témahéthez kapcsolódó rendezvény.

A Debreceni Tankerületi Központ által fenntarott intézmények pedagógiai programjai tartalmazzák a jogszabály által kötelezően előírt tartalmi elemeket, így a gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket is. Az intézményekben betartják az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényt. A tanulók fejlesztése egyéni fejlesztési tervek alapján, a szakértői véleményekben meghatározottak szerint történik. Az iskolai programok, foglalkozások valamennyi tanuló számára elérhetőek, hátrányos megkülönböztetés a diákokat semmilyen téren nem érheti.

Menedékes tanulók nevelés-oktatásának tapasztalatai

2023. december 01. napi adatok alapján a Tankerületi Központ által fenntartott intézményekben Ukrajnából Magyarországra lépő és befogadott iskolások száma a következőképpen alakult:

A feladatellátási hely megnevezése	A feladatellátási hely címe	Ukrajnából Magyarországra lépő és befogadott iskolások száma összesen
Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	4032 Debrecen, Bolyai utca 29.	4
Debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium	4032 Debrecen, Békessy Béla utca 12.	2
Debreceni Hatvani István Általános Iskola	4028 Debrecen, Kardos Albert utca 18-24.	1
Debreceni Hunyadi János Általános Iskola	4028 Debrecen, Zákány utca 5.	1
Debreceni Karácsony Sándor Általános Iskola	4034 Debrecen, Komáromi Csipkés György tér 9.	38
Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	4031 Debrecen, Margit tér 19.	1
Debreceni Kinizsi Pál Általános Iskola	4030 Debrecen, Monostorpályi út 63.	13
Debreceni Lorántffy Zsuzsanna Általános Iskola	4225 Debrecen, Józsakert utca 9.	2
Debreceni Petőfi Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	4030 Debrecen, Szabó Kálmán utca 3-5.	5
Hajdú-Bihar Vármegyei Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium, Technikum és Kollégium	4032 Debrecen, Lóverseny utca 3.	1
Ibolya Utcai Általános Iskola	4027 Debrecen, Ibolya utca 3.	3
Nyírmártonfalvai Általános Iskola	4263 Nyírmártonfalva, Iskola tér 1.	1
Vénkert Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	4027 Debrecen, Sinay Miklós utca 6.	5

A tanítás, tanulás folyamatában a pedagógusok az egyéni foglalkozáson kívül tipikusan differenciált feladatvégzéssel fejlesztik a tanulókat. A tanári segítségnyújtás, a felzárkóztatás rendszeres egyéni foglalkozások keretében tud leghatékonyabban működni, melynek fontosságát a diákok vissza is igazolják. Az iskolák, a pedagógusok a szülőkkel állandóan tartják a kapcsolatot, szorosan együttműködnek. Ahol tapasztalható a támogató szülői attitűd, ott gyorsabb az előrehaladás és könnyebb a beilleszkedés is. Az osztályközösségekbe való beilleszkedésük tempója elsősorban nyelvtudásuk és személyiségük függvénye, azonban minden érintett intézményben jellemző, hogy a hazai osztálytársak elfogadják, befogadják a menedékes tanulókat, szívesen játszanak velük, bevonják őket az iskolai közösségi programokba. Az intézményben dolgozó, ukránul (vagy oroszul) beszélő közalkalmazott támogató jelenléte sokat segített a kezdeti kommunikációban a szülőkkel, gyermekekkel.

Beszámoló a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókról

A köznevelési intézmények a lemorzsolódás csökkentése érdekében szaktanácsadói támogatást kapnak az Oktatási Hivaltól, a pedagógusok rendszeresen részt vesznek a POK által szervezett szakmai műhelyfoglalkozásokon, pedagógus-továbbképzéseken, pedagógiai napok rendezvényein. Ennek folyamatos nyomon követése és a szükség szerinti beavatkozás is fontos, kiemelt feladata a Tankerületi Központnak.

Az előző év hasonló időszakához képest csökkenés tapasztalható a lemorzsolódással érintett tanulók arányában az általános iskolai feladatellátási helyek vonatkozásában. A lemorzsolódás csökkentése érdekében vesz részt a Debreceni Tankerületi Központ az Oktatási Hivatal általi EFOP 3.1.5-16-0001 azonosítószámú „A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása” című kiemelt projektben a következő köznevelési intézmények vonatkozásában: Debreceni Benedek Elek Általános Iskola, Debreceni Dózsa György Általános Iskola, Debreceni Kinizsi Pál Általános Iskola, Debreceni József Attila Általános Iskola. (A projektben érintett Debreceni József Attila Általános Iskola 2020.09.01-től a Debreceni Kinizsi Pál Általános Iskola Monostorpályi Úti Tagintézményeként működik.) A projektbe bevont intézmények elkészítették az Intézményi Komplex Cselekvési Tervüket (IKCST), amelynek teljes körű megvalósítása és fenntartása 2024. július 31-ig terjed.

A Projekt keretében a kedvezőtlen lemorzsolódási, továbbtanulási, hiányzási mutatókkal és kompetenciamérési eredményekkel érintett feladatellátási helyek/intézmények a megküldött Helyzetértékelés alapján elkészítették az Intézményfejlesztési és intézkedési tervüket, amelynek célja, hogy érdemben javítson a Helyzetértékelésben megnevezett adatokból kirajzolódó kihívások kezelésében. Az intézmények a pedagógiai programjukban fejlesztő, eredményesség javítását célzó beavatkozásokat fogalmaztak meg, amelyek megvalósítására a 2022.09.01.-2025.08.31. közötti időszakban kerül sor.

Az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központról szóló 134/2016. (VI. 10.) Korm. rendelet 2/C. § (4) bekezdés rendelkezéseinek megfelelően 2018. október 25-én megalakult a Debreceni Tankerületi Központ **Debreceni Tankerületi Tanácsának Antiszegregációs Munkacsoportja**, melynek feladatai:

- felel az egyenlő bánásmód érvényesüléséért, és a méltányos oktatás feltételrendszerét megalapozó szakmai döntéshozatal szempontjainak érvényesítéséért,
- előkészíti a Tankerületi Központ köznevelési esélyegyenlőségi tervét,
- kiemelt figyelemmel kíséri a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, illetve a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókat oktató intézmények szakmai munkáját, eredményességi mutatóit, szükségleteit,
- kapcsolatot tart a Tankerületi Központ szakmai partnereivel a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének elősegítésére.

Az Antiszegregációs Munkacsoport munkájában az állami és nem állami fenntartók (egyházi, önkormányzati) képviselői is részt vesznek. A Munkacsoport a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű tanulók arányának egyenletes elosztása, a fejlesztések elősegítése érdekében részt vesz a körzethatárok kijelölésében, javaslatot tesz intézményátszervezésre, pályázati lehetőség esetén közreműködik az előkészítésben.

A Munkacsoport részt vesz a Debreceni Tankerületi Központ Esélyegyenlőségi Intézkedési Tervének végrehajtásában. Az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központról szóló 134/2016. (VI. 10.) Korm. rendelet 2/C. § (4) bekezdés szerint az antiszegregációs munkacsoport vezetője évente egyszer beszámolót készít a munkacsoport tevékenységéről, amelyet a tárgyévot követő év január 31. napjáig megküld a Klebelsberg Központ elnökének. A Debreceni Tankerületi Központ Antiszegregációs Munkacsoportja ezen jogszabályi kötelezettségének határidőben eleget tett.

Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátása a köznevelési intézményekben

Az intézményvezető felel a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért, a gyermekvédelmi jelzőrendszer köznevelési intézményhez kapcsolódó feladatainak koordinálásáért. Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok felelősei jellemzően az intézményvezetők, az intézményvezető-helyettesek, az osztályfőnökök, a szociálpedagógus, az iskolapszichológus, a kollégiumi nevelőtanárok, a Szakszolgálatokkal és a szülői munkaközösségekkel együttműködve. A gyermek és ifjúságvédelemi munka négy szinten zajlik: a gyermekek, a szülők, a nevelők/pedagógusok körében valamint a társintézményekkel való kapcsolattartás keretében. Az együttműködés, kapcsolattartás a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival napi kommunikációt jelent. Eredményesen működik a TETT (Tanulói Előrehaladást Támogató Team) csoport, melynek

feladata egy strukturált kapcsolati háló kiépítése, illetve a munkaterületek kapcsolódási pontjainak beazonosítása, hatékonyabb preventív gyermekvédelmi munka.

2019 szeptemberétől a köznevelési intézmények munkáját a gyermekjóléti központoknál *iskolai szociális segítő* munkakörben foglalkoztatott munkatárs segíti. Az iskolai segítő egy olyan professzionális segítő rendszeres jelenléte az iskolákban, aki a gyermeket veszélyeztető, hátrányos helyzetbe sodró problémákat korán felismeri, más segítő intézményekkel, szakemberekkel együttműködve képes kezelni azokat. A társadalmi, szociológiai illetve szociálpolitikai, pszichológiai és jogi ismeretei által pedig közvetlen segítséget tud nyújtani abban, hogy a problémák megoldásában a személy környezetének támogató erőforrásait aktivizálni tudja.

Veszélyeztetettség tényezői a szakmai ajánlások szerint:

- **anyagi tényezők:** gyermek nem megfelelő táplálása, nem megfelelő ruházkodás, nem biztosított a gyermek oktatásának támogatása,
- **erkölcsi tényezők:** szexuális vagy lelki bántalmazás, erkölcsileg rossz példamutatás,
- **egészségügyi tényezők:** gyermek fizikai bántalmazása, beteg gyermek nem megfelelő életmódja, kezelés elmulasztása,
- **nevelési, illetve nevelődési tényezők:** szülői elhanyagolás, gyermekkel szembeni követelések hiánya,
- **a gyermek önmagát veszélyeztető magatartása:** szökés, csellengés, tankötelezettség elmulasztása, bűncselekmény elkövetése, alkohol-és drogfogyasztás.

Az intézmények által megítélt *leggyakoribb veszélyeztető tényezők* a következők:

- a családokban tapasztalt nagyarányú munkanélküliség, s ennek következtében kialakult szociális körülmények és anyagi megélhetési problémák,
- kábítószer-fogyasztás, alkohol, dohányzás,
- szülő-gyermek közötti generációs szakadék, szocializációs értékkülönbség,
- válás, haláleset feldolgozása,
- beilleszkedési nehézségek, tanulási motiváció csökkenése, iskolakerülés,
- internet és mobiltelefon túlzott használata,
- a tanulók igazolatlan mulasztásai miatti hiányzás.

Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a harminc tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot – a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével –, valamint ismételten tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 247. § c) pontja szerinti szabálysértési tényállás megvalósulásához szükséges mulasztás mértéke az adott nevelési évben, tanítási évben összesen tanköteles tanuló esetén harminc tanítási óra és egyéb foglalkozás. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az ötven tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot.

A nagyszámú igazolatlan hiányzások továbbra is a gyermekvédelmi szakellátásban élő tanulók esetében mutathatók ki, akik gondozási helyükről folyamatosan szökésben vannak.

A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók iskolai ellátása

Az intézmények dokumentumaiban (pedagógiai program, helyi tanterv, tanmenetek, óravázlatok) megfogalmazásra kerülnek a **sajátos nevelési igényű tanulókra** (a továbbiakban: SNI) vonatkozó kitételek. Az SNI tanulók jogainak érvényesítése érdekében csak olyan nevelési-oktatási intézményben folytathatják tanulmányaikat, amelynek szakmai alapidokumentumában alapfeladatként szerepel az adott SNI típus ellátása és az országos/vármegyei szakértői bizottság kijelölte azt számára.

A Debreceni Tankerületi Központ intézményeiben a **beilleszkedési-tanulási-magatartási nehézségekkel** küzdő tanulók (a továbbiakban: BTMN) tanulók száma a 2023. évi októberi statisztika alapján összesen 1.401 fő, az SNI-s tanulók száma összesen 1.124 fő. A Debreceni járásban az SNI-s tanulók száma 1.018 fő, a Nyíradonyi járásban 106 fő volt. A BTMN-s tanulók száma a Debreceni járásban 1.164 tanuló, a Nyíradony járásban 237 tanuló. A BTMN-s tanulók száma a rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján kis mértékben nőtt az elmúlt tanévek során, fejlesztésük az intézményben foglalkoztatott fejlesztőpedagógus közreműködésével történik. Az integráltan oktatott és a külön nevelésben részesülő SNI tanulók száma ugyancsak növekvő tendenciát mutat.

Az SNI diákok fejlesztését az utazó gyógypedagógusi hálózat szakemberei, az intézményben dolgozó gyógypedagógusok látják el a szakértői véleményben meghatározottak szerint. Általánosságban elmondható, hogy magas a beilleszkedési-tanulási-magatartási nehézségekkel küzdő tanulók (a továbbiakban: BTMN) száma, a számukra előírt fejlesztést egyéni fejlesztési terv alapján az intézmény fejlesztőpedagógusa végzi. Az októberi statisztika alapján a 41 köznevelési intézményben 1.331 tanuló rendelkezett BTMN-t megállapító szakértői véleménnyel. A Tankerületi Központ a jogszabályi előírásoknak megfelelően utazó gyógypedagógusi hálózatot működtet az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények közreműködésével. Az utazó gyógypedagógusi hálózat ellátja a Debreceni és a Nyíradonyi járás köznevelési intézményeiben integráltan oktatott SNI tanulókat.

A Tankerületi Központ kiemelt feladatai közé tartozik az **autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók** nevelésének-oktatásának biztosítása a köznevelési intézményekben. Az ezzel kapcsolatos feladatokra a tankerületi központ igazgatója munkacsoportot hozott létre. A munkacsoport feladata a közneveléshez való egyenlő hozzáférés feltételeinek megteremtése a többi tanulóval együtt nevelhető, valamint a gyógypedagógiai nevelésben részesülő autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók számára is.

A Tankerületi Központ által fenntartott intézményekben a különböző származás, szociális háttér, vallás, anyanyelv miatt nem kerül sor a diákok elkülönített oktatására, integrált oktatás keretein belül kerül megszervezésre az oktatás.

A jogszabályban meghatározott **pedagógiai szakszolgálati feladatokat** a Tankerületi Központ fenntartásában működő pedagógiai szakszolgálati intézmény, a Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat (a továbbiakban: Szakszolgálat) látja el. A feladatellátás kötelező és biztosított a Hajdú-Bihar vármegyében lakó gyermekek és családjaik, valamint fenntartótól függetlenül valamennyi köznevelési intézmény számára.

A Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Debreceni Tagintézménye alapfeladatai ellátása során legfőképpen kapcsolatot tart a Szellőrózsa Integrált Szociális Intézmény fogyatékos személyek bentlakásos otthonával, a Család- és Gyermekjóléti Központtal, a Hajdú-Bihar Vármegyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálattal, a Befogadó Gyermekotthonával és a Debreceni Reménysugár Gyermekotthonnal (Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Kelet-magyarországi Református Gyermekvédelmi Központ).

A **szakértői bizottsági tevékenység ellátása során** az intézmény a jelzőrendszer tagjaként rendszeres kapcsolatban van a jelzőrendszer tagjaival. Az intézmény tapasztalata szerint a szakértői bizottság területén ellátott gyermekek/tanulók családjának egy része, már aktív kapcsolatban áll a Család- és Gyermekjóléti Központtal. Amennyiben az iskola jelzése, a szülő beszámolója, a család szociális háttere indokolja, az intézmény felveszi a kapcsolatot a gyermekekkel/tanulókkal kapcsolatban lévő szakemberekkel annak érdekében, hogy az ellátás minél összehangoltabb és gördülékenyebb legyen. Szükség esetén levélben, de túlnyomórészt telefonon történő konzultáció keretében egyeztetnek a szakemberekkel. A gyermekeket/tanulókat érintő veszélyeztetettség esetén, a jelzőrendszer tagjaként írásbeli jelzéssel élnek a Család- és Gyermekjóléti Központ felé. A 2023/2024-es tanév első félévében erre még nem volt szükség, a 2022/2023-as tanévben egy alkalommal került sor egyeztetésre a szakértői vizsgálatot követően.

A 2022/2023-as tanévtől a Debreceni Tankerületi Központ kezdeményezésére már 5 intézményben valósult meg az **inkluzív nevelés-oktatás** (Ábrányi Emil Általános Iskola, Debreceni Benedek Elek

Általános Iskola, Debreceni Dózsa György Általános Iskola, Debreceni Hatvani István Általános Iskola, Ibolya Utcai Általános Iskola).

A pedagógusok 30 órás, akkreditált továbbképzésen vettek részt, amelyet a Gyermek Ház Alapítvány tartott, „Hatékony iskolát mindenkinek” címmel. Az inkluzív nevelés-oktatást megvalósító osztályok jellegzetessége, hogy maximum 3 fő sajátos nevelési igényű tanuló kerül felvételre az osztályba, melynek maximális létszáma 23 fő. Az osztályban az autizmus spektrum zavarral küzdő, a hallásfogyatékos, a beszéd fogyatékos, az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók együttnevelése valósul meg.

A Debreceni Tankerületi Központ az inkluzív nevelés-oktatáshoz szükséges valamennyi személyi és tárgyi feltételt biztosítja az érintett intézmények számára. Ezen túl a pedagógusok részére továbbképzést szervez, valamint hospitálási lehetőséget biztosít a Gyermek Ház Alternatív Általános Iskola és Gimnázium intézményben (Budapest Völgy utca 20-22.) A Debreceni Tankerületi Központ és a Közép-Budai Tankerületi Központ együttműködési megállapodást kötött, amelynek keretében mentori szolgáltatást biztosítanak a Gyermek Ház Alternatív Általános Iskola és Gimnázium pedagógusai. Az inkluzív nevelés-oktatás bevezetése Debrecenben témában a Debreceni Tankerületi Központ 2023. november 17-én a Kölcsey Központban konferenciát szervezett, melynek keretében a témában hiteles szakemberek tartottak előadást. A konferenciát követően bemutató órákra és szakmai megbeszélésre került sor a Debreceni Dózsa György Általános Iskolában, a Debreceni Hatvani István Általános Iskolában, valamint az Ibolya Utcai Általános Iskolában.

Hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű tanulók ellátása, hátránykompenzáló szolgáltatások

A köznevelés rendszere számos kedvezményt biztosít a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű tanulók részére: térítésmentes művészetoktatás, továbbá az Arany János Tehetséggondozó Programba való bekerülés, előnyben részesítés az iskolai felvétel/átvétel során. A 2023. október 1-jei statisztikai adatok alapján hátrányos helyzetű tanuló a Debreceni járásban 195 tanuló, halmozottan hátrányos helyzetű tanuló 273 fő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 605 tanuló részesült. A Nyíradonyi járásban hátrányos helyzetű tanuló 262 fő, halmozottan hátrányos helyzetű tanuló 664 fő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 611 fő tanuló részesült.

Az **RSZTOP-2.1.1-16-2017-00001 azonosítószámú „Alapvető fogyasztási cikkek biztosítása szegény gyermekes családok számára” című projekt** keretében tanszercsomag adományban részesültek a rászorult tanulók a 2022/2023-as tanévben is. Az igényt a Klebelsberg Központ az Oktatási Hivatal által működtetett KIR adatszolgáltatás, illetve a korábbi osztások adatai alapján határozta meg. Az akció keretében a 2023/2024. tanévben országosan összesen 1.814 db tanszercsomag beszerzése és kiosztása valósult meg, amelyből a Debreceni Tankerületi Központ illetékességi területén működő állami és egyházi fenntartású iskolákban 1.732 db-ot vettek át az arra jogosult szülők. A projekt célcsoportja a Magyarország területén élő 1-8. évfolyamos rászoruló gyermekek voltak, akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesültek. Az osztás során elsőbbséget élveztek azon tanulók, akik hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűeknek minősülnek. A projekt célja volt, hogy az érintettek a 2023/2024. tanévet már ezen eszközökkel tudják megkezdeni, csökkentve a családok terheit és biztosítva a tanulók esélyegyenlőségét.

Az osztályfőnökök, az iskolákban ifjúságvédelmi feladatokat koordináló pedagógusokkal, az iskolai szociális segítővel, a védőnővel, a pszichológussal valamint a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja együttműködésével próbálnak segítséget nyújtani azon tanulóknak, illetve a családjuknak, akik akár szociális, akár mentális vagy egyéb problémákkal küzdenek. Az intézmények szükség esetén problémajelző lapot küldenek a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja részére. A jelzés célja, hogy felhívja a figyelmet a gyermeket érő elhanyagolásra, a nem megfelelő nevelésre, a bántalmazásra, vagy „csak” a gyermek magatartásában észlelt jelenségekre, melyek az előbbiekre engednek következtetni.

Jövőbeli fejlesztési javaslatok

A köznevelési intézmények pedagógusai igényelnék, hogy tájékoztatást kapjanak a jelzőrendszer működéséről a család- és gyermekjóléti központok részéről. A napi gyermekvédelmi munkát elősegítené, ha az iskolák követni tudnák a gyermekjóléti és a gyermekvédelmi rendszerben

dolgozókra nézve a személyi változásokat. Meglátásuk szerint legalább a tanév elején lenne kívánatos a gyermekjóléti és a gyermekvédelmi munkában részt vevők névsorának megküldése a köznevelési intézményekbe az elérhetőségek megjelölésével.

A lehetőségekhez mérten lehetne létrehozni gyermek- és ifjúságpszichiátriai krízistanácsadást, amely az azonnali segítségnyújtásra specializálódik. A krízisbe került diákok ellátásánál nem lehet megoldás a hosszú várakozási idő. Ha az iskolákhoz mentálhigiénés szakemberek hozzárendelésére lenne lehetőség, növekedne a diákok önsegítő és mentálhigiénés kultúrája.

Az intézmények szerint a szociális segítő még hatékonyabban tudná ellátni a feladatait, ha több időt tölthetne egy-egy intézményben. A gyermekek elfogadják az iskolai szociális segítőket, problémáikkal éppúgy felkeresik őket, mint az iskolapszichológust.

5.3. Debreceni Szakképzési Centrum

A Debreceni Szakképzési Centrum (a továbbiakban: Debreceni SZC) igazgatása alá tizenegy tagintézmény tartozik, melyek szagimnáziumi, szakközépiskolai, szakképző iskolai (speciális szakiskola) és gimnáziumi képzéseket biztosítanak. A tanulói létszám 2022-ben 11.137 fő volt, mely 11.575 főre emelkedett 2023-ban.

A Debreceni SZC minden intézményében létezik több foglalkozás, módszer, amelyek *a tanulók személyiségének kibontakoztatását, valamint szellemi és fizikai tehetségének és képességeinek fejlesztését segítik*. A tanulók tehetségének és képességeinek fejlesztését 2 szinten végzik. A szakmai szempontból jó képességű tanulók fejlesztését tehetséggondozó csoportokban valósítják meg, ahol versenyre való felkészítés is folyik. A szerényebb képességű tanulókat fejlesztő foglalkozások keretében igyekeznek felzárkóztatni. Ezek a tevékenységek tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon valósulnak meg.

Tanórán kívüli foglalkozások: szakkörök, felkészítő és felzárkóztató foglalkozások, korrepetálások, emelt szintű érettségi felkészítők, tehetséggondozó foglalkozások, kompetenciafejlesztésre irányuló foglalkozások, képességfejlesztő órák, célirányos versenyfelkészítés, drámaszakkör, szabadidős programok, tanulmányi versenyek, szaktanári egyéni fejlesztések, tanulási nehézséget megelőző foglalkozások, tehetségpályázatokban való felkészítés, sport-foglalkozások.

Egyéb foglalkozások: iskolapszichológus és az iskolai szociális segítő által vezetett foglalkozások, tanulás-módszertan tréning, felkészülés városi-iskolai kulturális rendezvényekre, intézményi hagyományápolással kapcsolatos foglalkozások, prevenció, egészségmegőrző és mentálhigiénés foglalkozások, DÖK-foglalkozás, filmvetítések, iskolai vetélkedők, érzelmi intelligencia-fejlesztő, kommunikációs és problémamegoldó, képességfejlesztő, önismereti, közösségépítő és tanulástechnika fejlesztő csoportfoglalkozások, bűnmegelőzési és érzékenyítő előadások.

Rendhagyó osztályfőnöki órákon iskolai védőnők ismeretterjesztő foglalkozása például iskolai higiénia, fertőző betegségek témakörben. Osztályfőnöki órákon meghívott szakemberek (orvosok, asszisztensek, orvostanhallgatók) előadásait hallhatták a diákok, többek között a káros szenvedélyek megelőzéséről, de kaphattak táplálkozási tanácsokat is.

A diákok részt vettek pályázatokon nyert kirándulásokon és csatlakoztak több külső szervezésű rendezvényhez (Lelki egészség világnapja). A tanulók 90-95%-a vett részt az iskolai szintű egészségvédelemmel és bűnmegelőzéssel kapcsolatos, valamint egyéb prevenció célú rendezvényeken. A kisebb létszámú programokon a rendezvény profiljának megfelelően a tanulók 15-20%-a volt jelen. Az összes programon átlagosan a tanulók háromnegyede vett részt.

Sajátos nevelési igényű tanulók ellátása

A Debreceni Szakképzési Centrum minden intézményében biztosított a sajátos nevelési igényű tanulók ellátása.

intézmény	SNI-s tanulók száma (fő)	tanulói létszámhoz viszonyítva százalékosan kifejezve
-----------	-----------------------------------	-------------------------------------------------------------

Debreceni SZC Baross Gábor Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium	25	4,03%
Debreceni SZC Beregszászi Pál Technikum és Kollégium	34	4,07%
Debreceni SZC Bethlen Gábor Közgazdasági Technikum és Kollégium	5	0,59%
Debreceni SZC Brassai Sámuel Műszaki Technikum	24	2,38%
Debreceni SZC Építéstechnológiai és Műszaki Szakképző Iskola	82	32,67%
Debreceni SZC Irinyi János Technikum	33	3,89%
Debreceni SZC Kereskedelmi és Vendéglátóipari Technikum és Szakképző Iskola	20	3,52%
Debreceni SZC Kreatív Technikum	11	2,03%
Debreceni SZC Mechwart András Gépipari és Informatikai Technikum	13	1,13%
Debreceni SZC Péchy Mihály Építőipari Technikum	9	1,20%
Debreceni SZC Vegyipari Technikum	6	0,84%
Összesen	238	2,93%

A Debreceni SZC intézményeiben biztosított az integrált oktatás. Legkevesebb a Debreceni SZC Bethlen Gábor Közgazdasági Technikum, legmagasabb a Debreceni SZC Építéstechnológiai és Műszaki Szakképző Iskola tanulójának százalékos megoszlása, ahol a sajátos nevelési igényű tanulók szegregált gyógypedagógiai oktatása is megvalósul. Az SNI tanulók ellátását utazó gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus iskolapszichológus, iskolaorvos, védőnő segítette az intézményekben. A korábban feltárt tanulási nehézségek enyhítését szaktanári egyéni fejlesztésekkel folytatták. Az intézményekben integráltan folyó nevelés, oktatás, képzés folyik. A pedagógus által alkalmazott módszereket minden esetben a tanulók állapotából fakadó szükségletek határozzák meg. Szakértői Bizottsági vizsgálat eredményének megfelelő személyre szabott fejlesztésben való ellátás biztosítása történik. Az igazgatói határozatban foglaltan egyéni mérési, értékelési módszerek alkalmazása a tanítási órákon és a vizsgákon, a szaktanárok és az osztályfőnökök személyre szabott foglalkozási tervek szerint egyéni fejlesztő tevékenységgel is segítik a tanulók fejlődését, az érintett tanulók esetében a tanmenetek szükséges mértékű személyre szabása, integrált nevelés, oktatás alkalmazása, szükség szerint speciális taneszközöket használnak, segédeszköz alkalmazását engedélyezik (laptop, számológép). Az osztályfőnökök a szaktanárokkal igyekeznek kiszűrni az ilyen jellegű problémákkal küzdő tanulókat. A szülőknek tájékoztatást nyújtanak a lehetséges segítségadási módokról és lehetőségekről. Igény szerint szülői konzultációt szerveznek az iskolapszichológussal és iskolaorvossal.

A Szakértői Bizottság által meghatározott ellátás igénybevételét valamennyi érintett tanuló számára kötelezően biztosítják. A tanulmányi munka erősítése érdekében szükség szerint az SNI tanulókkal a szaktanárok egyéni fejlesztés keretében külön is foglalkoznak. Az érintett szülők, tanulók, és az őket tanító oktatók a tanév kezdetekor, illetve a szakértői vélemény beérkezésekor a megfelelő igazgatói határozatot írásban kapják meg. Az érettségi vizsga megkezdése előtt szintén igazgatói határozat rögzíti a szükséges kedvezményeket, amelyet a vizsgán alkalmazni kell. Ezek a vizsgadokumentációba is bekerülnek.

Iskolai hiányzásokkal kapcsolatos megállapítások

Az iskolai hiányzások oka elsősorban a tanuló megbetegedése. További okok között szerepel a távolsági közlekedés akadályozó hatásából létrejövő távolmaradás a tanítási óráról. Egyéb okok

mértéke elhanyagolhatóan csekély. A huzamos igazolatlan mulasztások valódi oka leggyakrabban a szülői kontroll hiánya, a családon belüli eredménytelen kommunikáció. A sorozatos mulasztások hátterében leggyakrabban gyermeknevelési probléma áll, ugyanakkor családi kudarcok, külső devianciák szerepe is érzékelhető. Időnként beilleszkedési nehézség, teljesítménykényszer miatti pszichoszomatikus tünetekkel fordulnak orvoshoz a tanulók. A tanulók egyre nagyobb része (esetenként 10%) dolgozik is iskolaidőben.

Az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség érvényesülése intézményeinkben

Az esélyegyenlőség jegyében fejlesztésben, felzárkóztatásban való részvétellel, szakkörökkel, tapasztalat-, élményszerzésen alapuló tanulással, differenciáló módszerek alkalmazásával, hatékony, új tanulási módszerek elsajátíttatásával és alkalmazásával, a tanulási attitűd pozitív átfarmálásával, pályaválasztás segítségével, kulcskompetenciák fejlesztésével, személyiségfejlesztéssel és közösségépítés elősegítésével segítették a tanulókat. A hátrányos helyzetű tanulókat az esélyegyenlőség megteremtése érdekében a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjának munkatársai személyesen is segítették. Tanuló jogsérelme miatt vizsgálat az elmúlt időszakban (fenntartó, ombudsman, hatóságok részéről) nem indult.

Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok

Az érvényben levő gyermekvédelmi protokoll ismertetése oktatói testületi értekezleteken történik minden tanév elején, illetve változáskor. Az osztályfőnöki órákon ismertetik az oktatók a tanulókkal az aktuális jogszabályi előírásokat, illetve tájékoztatják őket a változásokról. Az ifjúságvédelmi feladatokkal megbízott oktatók rendszeresen konzultálnak egymással, az iskolapszichológussal, a probléma függvényében veszik fel a kapcsolatot a szülőkkel vagy a hatóságokkal, a bűnmegelőzési tanácsadóval vagy a drogambulanciával. Kollégáik követik a DSZC, és az illetékes szakszolgálat iránymutatásait. Az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátásában a *szociális segítő* is részt vesz. A hivatalos iratok beérkezése után az iskola vezetése az ügyben érintett osztályfőnököket, szaktanárokat tájékoztatja. Az osztályfőnökök év elején az osztály tanulói között felméréseket végeznek, majd folyamatos konzultációt folytatnak a családokkal és amennyiben szükséges, a megfelelő problémamegoldó eljárásokat kezdeményezik. Az iskolákban főállású *iskolapszichológus* segíti a hozzá fordulókat, aktívan részt vesz a problémák felkutatásában, méréseket végez, teszteléssel igyekszik feltárni a rejtett problémákat. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztését *gyógypedagógusok* végzik, akikkel szintén jó az együttműködés. Az iskolák eltérőek a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok tekintetében. Van olyan iskola, ahol szakmai prevenciós munkacsoport is működik, melynek tagjai az iskolapszichológus, a védőnő, iskolai szociális segítő. Más iskolákban a létszámhoz képest elenyésző azon tanulók létszáma, akik különös gondoskodást igényelnek, így ott több időt tudnak rájuk fordítani. A mulasztás miatt veszélyeztetett gyermekekkel kapcsolatos, a szakképzési törvény által meghatározott feladatok ellátásában az osztályfőnökök és a gyermekvédelmi feladatok ellátásával megbízott oktató együttműködve végzik el a jelzőrendszeri feladatokat. Másfajta veszélyeztetés esetén a gyermekvédelmi feladatok ellátásával megbízott kollégát keresik fel az oktatók, illetve a gyermekek, és a probléma függvényében veszik fel a kapcsolatot a szülőkkel vagy a hatóságokkal, a bűnmegelőzési tanácsadóval, drogambulanciával, stb. Nagyon nagy segítség az iskola számára az iskolapszichológus munkája és az iskolai szociális segítő tevékenysége.

Egyre több veszélyeztető tényezőt tapasztalnak: az anyagilag hátrányos helyzet, elszegényedés, munkanélküliség, alacsony szülői iskolázottság (nehézkedő kommunikáció, együttműködés az iskola és a szülők között), széthullott családok, a gyermekét egyedül nevelő szülők nehézségei, a nevelési elhanyagolás, a családi konfliktusok, életviteli és lelki-mentális problémák, a súlyosan hátrányos szociokulturális háttér, melyre gyakran jellemző az ún. korlátozott nyelvi kód, nevelési elhanyagolás. További veszélyeztető tényező még a szülők pedagógiai kultúrájának alacsony színvonala, pedagógiai-nevelési eszköztelensége, a megváltozott társadalmi értékrend, a média hatása, a képernyőfüggőség, a kiskorú tanuló korai önállósodása, a saját akaratuk érvényesítése, a tanulók motivátlansága, az oktatási-nevelési intézménybe való beilleszkedési nehézség, a családon belüli lelki és mentális bántalmazás és az igazolatlan hiányzás. Egyre gyakoribb a falcolás vagy egyéb

önveszélyeztető magatartás pl. öngyilkosságra való hajlam, az alkohol- és drogproblémák, a tanulókat otthon érő zaklatás, testi sértés, tanulók egymásra irányuló zaklatása, a deviáns kortárskapcsolatok. A digitális oktatás alatt több szociális kapcsolatokkal összefüggő problémát jeleztek a tanulók az iskolapszichológus felé.

A *gyermekjóléti szolgálatokkal* kialakított kapcsolatot az iskolák többsége kiválóan értékeli, minden területen hatékony és példaértékű az együttműködés az iskolákkal. Az *iskolai szociális segítő* egyre több probléma kezelésében tud hatékony segítséget nyújtani. A kapcsolat gyors, a visszajelzések egyértelműek. Ha megteszik a szükséges jelzéseket az illetékes *család- és gyermekjóléti szolgálatok* felé, a szolgálat felveszi az érintett családokkal a kapcsolatot és visszajelzést ad a tapasztalatairól. A kapcsolattartás írásos (hivatalos levél) és szóbeli (telefon) formában is történik. Közösben igyekeznek orvosolni a tanulókkal kapcsolatos helyzeteket.

Gyermekvédelemmel kapcsolatos fejlesztési javaslatok:

- Több pszichológiai segítségre lenne szükség, esetleg moderátor jelenlétére, aki segít a szülővel kommunikálni a tanuló érdekében. Több esetben a szülő nem engedi a tanulót pszichológushoz, pedig indokolt lenne.
- Az oktatótestület tehermentesítése céljából hasznos lenne egy gyermekvédelmi feladatokkal foglalkozó szakember és a munkájához megfelelő időkeret biztosítása.
- Különböző témákban szakemberek tarthatnának előadásokat, akik segítenek a tinédzsereket érintő lelki és szociális problémák megelőzésében, például erőszakmentes kommunikáció, bullying megelőzés és következmények, egymás elfogadásának elősegítése, továbbá központi szervezésű egészségnevelési és bűnmegelőzési tájékoztatók, és előadássorozatok indítása a középiskolás tanulók számára.
- Szívesen vennének munkamegbeszélést, jogi tanácsadást az aktuális törvényi változások végrehajthatóságának nehézségeivel kapcsolatban, valamint nagyobb szerepvállalást az iskolába nem járó tanulókkal, illetve a számukra elérhetetlen szülőkkel való kommunikálásban.
- A gyermekvédelem és az oktatás szereplői között több személyes találkozásra volna szükség, amely javíthatná a közös célú munkák hatékonyságát.
- Igényként merült fel a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók támogatásához kapcsolódó korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer működtetésének segítése, az iskolapszichológiai ellátás további megtartása.
- Az SNI ellátás további támogatása, akár a már korábban is működtetett „utazó gyógypedagógus” rendszerben, vagy más, de állandó fejlesztői rendszer alkalmazásával.
- Hasznos lenne, augusztus utolsó heteiben az ifjúságvédelemmel foglalkozó pedagógusok számára tájékoztatás nyújtása a jogszabályi változásokról.
- Szükséges lenne egy *gyermek- és ifjúságvédelmi felelős*, aki koordinálná, hathatósan segítené az osztályfőnökök és oktatók ifjúságvédelmi tevékenységét, mert az osztályfőnök nagy leterheltsége miatt nincs lehetősége, hogy megismerje minden tanuló családi háttérét, személyes problémáját és megfelelően kezelje azt.

5.4. Debreceni Nemzetközi Iskola – ISD

A Debreceni Nemzetközi Iskola (ISD) **2019. szeptember 1-jén kezdte meg működését**, az óvodától a középiskoláig, 15 évfolyamos angol nyelvű oktatásban részesülnek itt a diákok.

A 2023/2024. tanévben immár az 5. tanéve folyik a nevelő-oktató munka, 2023-tól valamennyi képzési program tekintetében (Primary Years Programme=PYP, azaz óvoda és általános iskolai 1-5. évfolyam, a Middle Years Programme=MYP, azaz általános iskola és középiskola 6-10. évfolyamig, és a Diploma Programme=DP, azaz az érettségire felkészítő középiskola 11-12. évfolyam) sikeresen teljesítették a nemzetközi akkreditációs követelményeket, ezáltal **Magyarországon elsőként szerezték meg az ún. IB Continuum iskola címet.**

Az intézmény 2023. október 1-jei tanulólétszáma 245 fő volt, akik közül a külföldi diákok aránya eléri a 60 %-ot, a tervezett tanulólétszám 2024 szeptemberére 300 fő felett várható. Az ISD-ben az

alkalmazott pedagógiai módszertannak köszönhetően a tanulói létszám tanév közben is jelentősen változik, hiszen a felvétel folyamatos, a diákok bármikor csatlakozhatnak az intézmény közösségéhez.

Tanulók megoszlása a 2023. októberi 1-jei statisztika alapján:

- óvodás 37 fő
- általános iskolás 158 fő
- gimnáziumi (középiskolás) oktatásban részesül 50 fő

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a 169/2019. (VIII. 23.) határozatával **ösztöndíjat alapított** az ISD képzési programjában való részvétel támogatására olyan tehetséges, vagy kimagasló eredményt elért debreceni diákok számára, akiknek családja anyagi helyzete egyébként ezt nem tenné lehetővé. A **pályázat meghirdetésére évente** van lehetőség. Az eddigi 6 alkalommal meghirdetett pályázati eljárások eredményeként a 2023/2024. tanévben **már 17 ösztöndíjas diákja van az intézménynek és az ösztöndíjasok létszáma a 2024/2025. tanévben 21 főre emelkedik.**

Az intézményben Egészségügyi és Biztonsági Bizottság működik. A Bizottság alapító okirata meghatározza annak feladatait, megnevezi a tagjait és lefekteti a működésének alapszabályait. Minden diák hetente többször vesz részt a fizikai és mentális egészségre összpontosító órákon, emellett számos diákklub, iskola utáni tevékenység és iskolai rendezvény szerveződik az egészséggel és a diákok jólétével kapcsolatban. Az intézményben iskolavédőnő teljesít szolgálatot, és egy állandóan jelenlévő elsősegélyt nyújtó személy segíti a gyermekek biztonságát.

Bűnmegelőzéssel kapcsolatos, valamint egyéb prevenciós tájékoztatást az általános iskolában az osztályfőnökök tartják. A középiskolában a tanácsadó tanárokat bízzák meg a tanácsadói program megvalósításával, amelynek célja, hogy minden diák rendelkezésére álljon egy megbízható felnőtt, akihez fordulhat, ha problémái vannak, emellett az ISD iskolapszichológust alkalmaz.

Az intézményben 2 nemzetközi dokumentummal rendelkező *sajátos nevelési igényű gyermek* tanul. A diagnózisban szereplő javaslatok követése a szülőkkel történő egyeztetés után az igények figyelembevételével valósul meg, az iskolában dolgozó gyógypedagógus és pszichológus segítségével. Az ISD Egységes Esélyegyenlőségi Szabályzata védi és előmozdítja ezen gyermekek jogait és érdekeit is. A szabályzatban foglalt jogok sérelme esetén a Panaszkezelési Szabályzat Tanulók és Szülők Számára című szabályzatban foglaltak szerint lehet panaszt tenni. A Gyermekvédelmi Szabályzat az intézmény honlapján található meg. Az elmúlt tanévben nem indult a tanuló jogsérelme miatt vizsgálat (fenntartó, ombudsman, hatóságok részéről).

Az iskola valamennyi oktatója és adminisztratív dolgozója elvégezte 2023-ban a nemzetközi iskolák számára tervezett gyermekvédelmi képzést, amelyről oklevéllel rendelkeznek. A gyermek-és ifjúságvédelmi feladatokat a Gyermekvédelmi Szabályzat rendelkezéseiben foglaltaknak megfelelően az intézményben működő Gyermekvédelmi Csoport látja el. A gyermekvédelmi csoport feladata a gyermekvédelmi bejelentések megoldását jelentő cselekvési terv kidolgozása. A csoport igény szerint a következő személyekből áll:

- kijelölt gyermekvédelmi felelős (ISD Igazgatója),
- alsó tagozati igazgató,
- felső tagozati igazgató,
- gyermekvédelmi csoport vezetői (tanácsadók és az iskolapszichológus,
- védőnő,
- a Board egy tagja (amennyiben ISD munkavállaló is érintett).

A leggyakoribb veszélyeztető tényezők a zaklatások, illetve a kulturális különbségekből fakadó problémák, amelyek Magyarországon nem elfogadottak.

Az ISD jelenléti szabályzatának megfelelően az osztályfőnökök minden nap rögzítik a hiányzásokat, és az adminisztrációs iroda negyedévente összesíti az eredményeket. Ha egy tanuló jelenléte 85% alá csökken egy adott negyedévben, a szülőkkel megbeszélést hívnak össze, hogy megvitassák az ügyet.

Az iskola igyekszik kapcsolatot tartani a helyi gyermekjóléti szolgálattal, melynek munkatársai meglátogatták az ISD-t és elmagyarázták szerepüket. Az ISD két alkalommal fordult a gyermekjóléti szolgálathoz, az egyik a 2022/2023-as tanévben történt, a második pedig a 2023/2024-es tanévben.

5.5. Debreceni Egyetem Klinikai Központ

A Debreceni Egyetem Klinikai Központ Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet (a továbbiakban: DAEFI) a védőnői és iskola-egészségügyi alapellátás során gyermekvédelmi feladatokat is ellát. A védőnők ifjúság-egészségügyi munkát látnak el a nevelési-oktatási intézményekben, így napi kapcsolatot tartanak fenn az óvónőkkel, pedagógusokkal. Az iskolaorvos, iskolavédőnő amennyiben problémát észlel, jelzéssel él az intézmény igazgatója felé.

A **területi védőnő** alapfeladata a gyermekek – újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig –, várandós anyák, és családjuk egészségének megőrzése, figyelemmel kísérése. A feladatellátás során a családok számára magas színvonalon, az esélyegyenlőség elveinek betartásával biztosítják a területi védőnői ellátást, különös tekintettel a gyermekvédelmi tevékenységre, a gyermekjóléti szolgáltatókkal való együttműködésre. A területi védőnői munka két fő szintén történik: egyrészt a családok otthonában, ahol a látogatások alkalmával személyre szabott tanácsokkal látják el a gondozott családokat; a találkozások másik színtere a védőnői tanácsadó, ahol a különböző életkorhoz kötött státuszvizsgálatok, illetve a várandósok szűrővizsgálatai történnek. Mindkét szintén kiemelt figyelmet kap az egészségnevelés, egészségfejlesztés.

2023-ban, a területi védőnői szolgálat jelzéseivel és a gyermekjóléti szolgálattal való együttműködés értékelésével kapcsolatos adatok:

- védőnői tevékenység során általános probléma esetén 65 esetben került területi védőnői jelzőlap kiállításra,
- bántalmazás, elhanyagolás esetén a jelzőlapok száma 40 volt,
- egészségügyi hatósági intézkedés elindításához 13 esetben készült védőnői jelzőlap,
- kiadott védőnői környezettanulmány (védőnői helyzetértékelés) száma 37 volt,
- a gondozottakkal kapcsolatos gyermekjóléti szolgálat kérésére készített egyéb írásos tájékoztatók száma 4 volt,
- a család- és gyermekjóléti szolgálat esetmegbeszélésein (esetkonferenciák, szakmaközi megbeszélések) történő részvételek száma 53 volt,
- védelembe vételi felülvizsgálaton a Gyámhatóságnál történő megjelenések száma 4,
- rendőrségi meghallgatásokon való részvételek száma 4 volt.

Az **iskolavédőnők** feladata a gyermekek, tanulók egészségállapotának vizsgálata, követése; a kötelező védőoltások megszervezése, előkészítése; a gyermekek, tanulók személyi higiéniájának ellenőrzése; elsősegélynyújtás; a krónikus betegek, magatartási zavarokkal küzdők életvitelének segítése; részvétel az egészségtan oktatásban. Feladatellátásuk során napi kapcsolatot tartanak fenn az óvónőkkel, pedagógusokkal. Az iskolaorvos, iskolavédőnő, amennyiben problémát észlel, szóban/írásban jelzéssel él az intézmény igazgatója felé.

Várandós anyák (december 31.-én) száma	753
Szociálisan fokozott gondozást igénylő várandós anya	15
Kiskorú várandós anyák	3
Kiskorú várandós anyák közül a 14. év alattiak	1
0-6 évesek (december 31.-én)	10.972
szociálisan fokozott gondozást igénylő 0-6 évesek	216
Otthon gondozott 7-16 évesek (december 31.-én)	46
szociálisan fokozott gondozást igénylő 7-16 évesek	2
Összes jelzés 2023-ban (db)	105
„Passzív gondozásban lévő”	0

6. Felügyeleti szervek által végzett szakmai ellenőrzések

A működést engedélyező hatóság a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet 36. §-a alapján 2023 novemberében ellenőrzést végzett DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye székhelyét és telephelyeit érintően. Az ellenőrzésről készült jegyzőkönyv szerint „Az intézményi dokumentáció, a gyermekek és a dolgozók iratanyaga pontosan, szakszerűen és precízen vezetett.” A módszertani szakértők tagintézményenként lefolytatott ellenőrzései azt állapították meg, hogy a bölcsődékben magas színvonalú szakmai munka folyik.

7. Jövőre vonatkozó javaslatok, célok meghatározása a Gvvt. előírásai alapján

- 1) Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata az anyagi jellegű veszélyeztetettség megelőzését, megszüntetését, a gyermeknevelést segítő pénzübeli és természetbeni ellátásait a jövőben is kiemelt célként kívánja kezelni és az önként vállalt ellátásokat továbbra is fenntartja.
- 2) Az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények tárgyi és személyi feltételeinek biztosításához a következő években is gondoskodni szükséges a költségvetési fedezet tervezéséről.
- 3) Az önkormányzat a sikeres pályázati projektek keretében kívánja a fenntartásában lévő intézmények működési feltételeit javítani. A benyújtott támogatási kérelmek alapján a projektek megvalósítása folyamatban van, az alábbi pályázatok nyújtanak lehetőséget a gyermekek ellátását biztosító intézmények felújítására, eszközbeszerzésekre és új intézmények létesítésére.

A TOP-6.2.1-15, TOP-6.2.1-16 és TOP-6.2.1-19 kódszámú „Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése” tárgyú felhívások megyei jogú városok önkormányzatai számára biztosítottak lehetőséget új bölcsődei és óvodai intézmény létrehozására, illetve meglévő bölcsődei és óvodai intézmények/tagintézmények/telephelyek felújítására, korszerűsítésére, projektarányos akadálymentesítésére és új eszközök beszerzésére.

A TOP-6.2.1-15-DE1-2016-00011 azonosító számú „Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye Gáborjáni Szabó Kálmán Utcai Tagintézmény felújítása” elnevezésű projekt, és a TOP-6.2.1-19-DE1-2020-00004 „Bölcsődei férőhelyek kialakítása Debrecen-Felsőjózsa városrészen” című projekt építési munkálatai is befejeződtek 2023-ban.

A beruházás keretében 2024. február 1. napjától egy új, 96 férőhelyes bölcsőde nyitotta meg kapuit a 4225 Debrecen, Gönczy Pál utca 1-3. alatt, DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Gönczy Pál Utcai Tagintézménye néven. A fejlesztésnek köszönhetően bővült DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye szolgáltatási helyeinek száma és intézményi szinten a férőhelyek száma 1.164-ről 1.260-ra emelkedett.

Az „Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése” című, szintén TOP felhívás keretében az önkormányzati intézmények hatékonyabb energiahasználatának, racionalisabb energiagazdálkodásának elősegítése valósulhatott meg.

A TOP források felhasználásával összesen 4 bölcsőde komplex felújítására és egy új bölcsőde építésére került sor, 7 bölcsődei tagintézmény részére új eszközöket szerzett be az Önkormányzat, valamint 7 debreceni óvoda komplex felújítása is megvalósult és új óvoda épült a Tócsóvölgyben.

Ugyancsak a bölcsődés korú gyermekek ellátásának javítását célozza az RRF-1.1.2-21 „Bölcsődei nevelés fejlesztése” tárgyú felhívás keretén belül folyamatban lévő „Új bölcsőde létesítése a Postakert városrészen” elnevezésű projekt, melynek összköltsége meghaladja az egymilliárd forintot. A tagintézmény várhatóan 2024 augusztusától fogadja a kisgyermeket.

Az energetikai korszerűsítések keretében sor került homlokzati-, fűdém- és tetőszigetelésre, a fűtési- és más épületgépészeti rendszerek, illetve a világítás korszerűsítésére, nyílászárók cseréjére, de törekedett az Önkormányzat a megújuló energiaforrások (napelemes rendszerek, hőszivattyú) minél

szélesebb körű alkalmazására is. A TOP források lehetővé tették 11 óvoda, 2 bölcsőde, 5 oktatási intézmény és 2 közösségi ház energetikai korszerűsítését.

A 2021-2027-es európai uniós tervezési időszak új városfejlesztési ciklus kezdetét is jelenti, amelyhez igazodnak a debreceni fejlesztési stratégiai dokumentumok. A 2021-27-es periódusban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) keretében a korábbiakhoz hasonló fejlesztések megvalósítása várható. A prioritások szerinti tervezett beruházások között a Klímabarát vármegye (energetikai korszerűsítések) és a Gondoskodó vármegye ERFA (humán infrastruktúrafejlesztés) programelem keretében tervezett 13 óvoda és 2 bölcsődei tagintézmény, 1 általános iskola, 1 közösségi ház épületének felújítása.

8. A bűnmegelőzési program főbb pontjainak bemutatása

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése a 76/2006. (IV. 27.) Ö.h.-val fogadta el Debrecen Megyei Jogú Város Társadalmi Bűnmegelőzési Stratégiáját. Debrecen Megyei Jogú Város Társadalmi Bűnmegelőzési Stratégiájának I. fejezete egy általános bűnözési és közbiztonsági helyzetképet mutat be, valamint számba veszi a helyi bűnmegelőzési feladatok meghatározó szempontjait és a helyi bűnmegelőzési program megvalósulásának feltételeit.

A II. fejezet a bűnmegelőzés jogszabályi alapjait és helyi strukturális eszközeit tartalmazza, részletezve a különböző szervek, szervezetek feladatait:

- 1) A rendőrség közbiztonsági tevékenysége
- 2) Az önkormányzat feladatai a helyi közbiztonság erősítésében
- 3) A Rendőrkapitányság és az Önkormányzat kapcsolata a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény alapján
- 4) Debrecen Közbiztonságáért Alapítvány
- 5) Közbiztonsági Bizottság
- 6) Debreceni polgárőr szervezetek
- 7) Debreceni Közterület Felügyelet
- 8) Debreceni Kábítószer Egyeztető Fórum

A Bűnmegelőzési Stratégia III. fejezete a közbiztonsági tevékenység anyagi forrásainak biztosításával foglalkozik, míg a IV. fejezet az egyéb rendelkezéseket tartalmazza.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 17. pontja szerint a helyi önkormányzatok feladata a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében - többek között - közreműködés a település közbiztonságának biztosításában. Ehhez kapcsolódva elsősorban a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény határozza meg az ellátandó feladatokat. A törvény 8. § (4) bekezdése alapján a rendőrkapitány személyesen, vagy kijelölt helyettese útján évente beszámol a rendőrkapitányság illetékességi területén működő települési önkormányzat képviselő-testületének a település közbiztonságának helyzetéről, a közbiztonság érdekében tett intézkedésekről, és az azzal kapcsolatos feladatokról.

A Debreceni Rendőrkapitányság gyermekvédelmi tevékenysége

Rendőri eljárásban regisztrált elkövetők számának alakulása az eljáró szerv (Debreceni Rendőrkapitányság) vonatkozásában:

Debreceni Rendőrkapitányság	Regisztrált elkövetők száma (fő)	Regisztrált gyermekkorú elkövetők száma (fő)	Regisztrált fiatalkorú elkövetők száma (fő)
2022.	2.467	23	140
2023.	3.272	36	149

Az összesített adatok alapján jól látható, hogy a gyermekkorú elkövetők száma az ismertté vált elkövetők vonatkozásában igen csekély, annak 1,1 %-át teszi ki az előző évhez viszonyítva számuk 13 fővel nőtt. A fiatalkorú elkövetők száma az ismertté vált elkövetők 4,6 %-át jelenti. Az adatok szerint a korosztályból kikerült elkövetők számának alakulásában emelkedés figyelhető meg, 9 fővel több fiatalkorú vált bűnelkövetővé, mint 2022-ben.

Általános tapasztalat, hogy a **gyermek- és fiatalkorú bűnözővé válás okai** elsősorban a rossz családi és anyagi körülmények, a kortárs csoport negatív befolyásoló hatása. A felszínen látszólag rendezett a család, azonban a felszín alatt a szülők, a gyermekek túlterheltek, a családok eltérő értékrendeket közvetítenek, túlkövetelnek, illetve túl engedékenyek. A bűnözővé váláshoz tartozik az anyagi haszonszerzés, a médiától a gyermek felé sugárzott agresszióból fakadó mintakövetés, valamint az alacsony iskolázottság és az iskolakerülés. Sajnos a bűnelkövetéssel sikerülhet presztízst szerezni saját közegén belül, esetleg azon kívül is.

A **bűnözővé válás oka** lehet a helytelen nevelési módszereket befolyásoló tényezők, az egyszülős család, vagy nincs család, hiszen a gyermek számára fontos a pozitív szülői minta, mely ezen esetekben gyakran hiányzik, valamint a bűnözési hajlam nemzedékről – nemzedékre való öröklődése is megfigyelhető. A 18 év alatti korosztály vonatkozásában még mindig leggyakrabban a vagyon- és személy elleni bűncselekmények dominálnak, jellemző az elkövetőkre, hogy nincsenek tisztában az elkövetett cselekmények súlyával, valamint gyakori a csoportos elkövetési módszer.

A családon belüli erőszak, bántalmazások előfordulása Debrecen járása vonatkozásában

2023-ban 424 alkalommal tettek bejelentést a Hajdú-Bihar Vármegyei Rendőr-főkapitányság Tevékenység-irányítási Központjába hozzátartozók közötti erőszak miatt, melyből 403 esetben a helyszínen intézkedő rendőrök kizárták a távoltartás lehetőségét. Bejelentéseket követően szükséges esetben helyszíni szemlét tartottak, majd tájékoztatási és adatközlési kötelezettségeiket is teljesítették. 21 esetben kellett távoltartást foganatosítani. A családon belüli erőszak témakörében sajnálatos tény, hogy kiskorú személyek is szerepelnek sértettként az ügyekben, a bántalmazások során a testi sértés bűncselekménye jelent meg leggyakrabban.

A kábítószer terjesztésével, fogyasztásával kapcsolatos adatok, tapasztalatok

Napjaink aktuális témája a drogfogyasztás, hiszen folyamatos a kábítószer-használat. A kedvezőtlen körülmények, a nem megfelelő szülő-gyermek kapcsolat és a családi összetartás hiánya, a családi diszharmónia könnyen deviáns viselkedést válthatnak ki a kamaszokban, ide soroljuk a kábítószerfogyasztást, az alkoholizmust és a bűnözést is. Rendőri eljárásban regisztrált egyes bűncselekmények száma – az ENyÜBS. adatai alapján – új pszichoaktív anyaggal való visszaélés bűncselekmény miatt 3 esetben folytattak eljárást (2022-ben: 4), kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények miatt pedig 83 eseményt regisztráltak (2022-ben: 39).

Az új pszichoaktív anyaggal visszaélés bűncselekmények vonatkozásában nyomozási eredményesség és a felderítési eredményesség is 100 %-os, a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények esetén a nyomozási eredményesség 94,8 % - a felderítési eredményesség 85,4% volt az értékelte időszakban.

Fentieket is szem előtt tartva a Bűnügyi Osztály állománya a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények megelőzése érdekében folyamatos, aktív közterületi jelenlétet, bűnügyi portyaszolgálatot szervez, illetve a kapitányság szakvonalas nyomozói gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenysége részét képezi a **kábítószer-prevenció**. A bűnmegelőzési előadók az általuk tartott bűnmegelőzési előadások, valamint a nyári tábori alkalmak során a kábítószer fogyasztás negatív élettani hatásaira, illetve a kábítószerrel, annak fogyasztásával járó büntetőjogi felelősségvállalásra minden alkalommal felhívták az érintett korosztály figyelmét.

Bűnmegelőzésben szerzett tapasztalatok

Az áldozattá válás megelőzése érdekében folyamatos lépéseket tettek 2023-ban is. A bűnügyi szolgálat szakvonalas nyomozóinak (2 fő) alaptevékenységei közé tartozik a prevenciós jellegű előadások tartása a gyermek-, és fiatalkorúak nevelésével foglalkozó intézményekben (főbb

témakörök: a kábítószer használatának mentális és büntetőjogi következményei, a mértéktelen alkoholfogyasztás hatásai, az „Elf Bar” jelenség, a sértetté és elkövetővé válás, illetve az erőszakos jellegű bűncselekmények elkövetési magatartásai, valamint az internetbűnözés megelőzése).

A bűnmegelőzési szakemberek 2023-ban 16 általános iskolában 62 alkalommal 1.582 főnek, 9 középfokú oktatási intézményben 38 alkalommal 1.231 főnek tartottak előadást. (2022-ben 15 általános iskolában 94 alkalommal 2.319 főnek, 4 középfokú oktatási intézményben 34 alkalommal 1.081 főnek.)

A DADA oktatók tovább folytatták a programot a Szent Efrém és a Szoboszlói Úti Általános Iskolában, 24 alkalommal került sor foglalkozásra, 590 fő részvételével. (2022-ben 26 alkalommal került sor, 664 fő részére.)

A „Mentsétek meg Gordont!” bűnmegelőzési társasjáték iránt továbbra is nagy volt az érdeklődés. 15 iskolában, 57 alkalommal, 1.679 fő diák szabadította meg a mackót bilincseitől.

Általános iskolai egészségnapra kaptak meghívást, melyen 1 alkalommal a dohányzás és az "Elf Bar" jelenséggel kapcsolatban tartottak előadásokat a pedagógusok, diákok és szüleik részére, ahol 120 fővel tudtak beszélgetni a témában.

A 2022/23-as tanévben egy innovatív bűnelkövetést és áldozattá válást megelőző program lebonyolítására, az „IMPULZUS, avagy „Nyomoz a sul” címmel került sor. A program a középiskolás fiatalok figyelmét kívánja felhívni a rájuk leselkedő veszélyforrásokra. A foglalkozások alkalmával többek között a fiatalok megismerkedhettek a kábítószer használat veszélyeivel, annak büntetőjogi következményeivel, az online térben rájuk leselkedő veszélyekkel is. Az érintett időszakban 61 alkalommal került sor a játék lebonyolítására, melyen 1.258 fő 10-12. évfolyamos középiskolás diák vett részt.

Illetékességi területükön 15 fő iskolaőr látja el feladatait 2 általános iskolában és a Debreceni Szakképzési Centrum középiskolaiban. Továbbra is megfigyelhető, hogy azokban az iskolákban, ahol iskolaőrök és bűnmegelőzési tanácsadók vannak jelen, számottevően csökkentek a magatartásbeli problémák, és ezekkel arányosan a fegyelmi tárgyalások is, melyet az intézmények vezetőitől érkező pozitív visszajelzések is alátámasztanak.

A család- és gyermekjóléti szolgálatokkal és az Áldozatsegítő Központtal folyamatos kapcsolatot tartanak. 2022 februárjában kezdte meg működését a Debreceni Áldozatsegítő Központ. 2 alkalommal került sor szakmai egyeztetésre vezetőjükkel és további 2 alkalommal vonták be munkatársaikat programjaikba.

A Kapitányság, mint a jelzőrendszer tagja

A Gyvt. kimondja, hogy meghatározott intézmények és személyek – köztük a rendőrség – köteles jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a jelzőrendszer tagjainak. Amennyiben egy ügyben felmerül, hogy a kiskorú veszélyeztetettsége fennáll, jelzéssel élnek az illetékes szervek felé azért, hogy a szükséges intézkedéseiket foganatosítani tudják.

A Debreceni Rendőrkapitányság jelzéssel élt az illetékes gyermekjóléti szolgálat felé, ha veszélyeztetettségi tényező merült fel kiskorú személlyel kapcsolatban. 2023-ban összesen 318 esetben került sor adatlap vagy értesítés kiállítására. Értesítést fiataalkorú elleni eljárás indításáról 221 esetben küldtek a jelzőrendszer tagjai részére.

Javaslatok

A gyermek- és fiataalkorúak bűnelkövetővé és áldozattá válásának megelőzésében jelentős szerepe van a családnak, a gyermek- és ifjúságvédelemnek, az oktató és nevelő intézményeknek, a civil szervezeteknek, az egyházaknak, az önkormányzatoknak és a rendőrségnek egyaránt.

A megelőzést célzó kiadványok, előadások, játékos-interaktív foglalkozások széleskörű terjesztésével, megismertetésével hatékonyabban lehetne fellépni a bűnmegelőzés érdekében. Ezen túlmenően a szülőknek, az iskoláknak, gyermekvédelmi intézményeknek is felelősségteljes szerepük van a gyermekek szabadidejének hasznos eltöltésében.

9. Az Önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködés

Debreceni Kábítószerügyi Egyeztető Fórum

A *Debreceni Kábítószerügyi Egyeztető Fórum* (a továbbiakban: KEF) tevékenysége 2002 óta működik Debrecen városában, jelenleg 47 tagszervezete van. Debrecen fontosnak tartja, hogy az itt élő fiatalok biztonságos körülmények között szórakozzanak, illetve ennek feltételei biztosítva legyenek a város fiataljai számára, továbbá kiemelt feladatának tekinti, hogy részt vegyen a kábítószer-fogyasztás visszaszorításában együttműködve a tagszervezetekkel.

A Debreceni KEF tevékenységei közé tartoznak: szakmai műhelyek, konferenciák, megbeszélések, munkacsoportok, bűnmegelőzési (jóvátételi) programok, rendezvények, anonim csoportfoglalkozások, egyéni tanácsadások.

Ezekből 2023-ban 44 valósult meg, melyen belül havi szinten többalkalmas projektek is voltak (anonim túlevők csoportja, jóvátételi program, juniális programjai: gombfoci, Moonshine, stb.). Kiemelkedő, országosan egyedülálló a Józanság Napja kétnapos rendezvényük, mely idén tizenegyedik alkalommal valósult meg. Szintén fontos eleme a KEF tevékenységének a Szenvedélyes juniális, mely 2023-ban 18 szervezettel együttműködve egy hónapon átívelő szakmai és alternatív programokkal hívta fel a figyelmet a megelőzésre.

A programokkal elérték száma:

- a programok által *közvetlenül* elérték becsült száma: 2.625 fő
- a programok által *közvetetten* elérték becsült száma: 6.458 fő
- a programok által elért *hátrányos helyzetűek* becsült száma: 756 fő

Elkészült a KEF munkájáról szóló beszámoló, melyet az Ifjúsági és Sportbizottság fogadott el. A város támogatta a KEF működését, valamint a Moonshine a Rolling Room Mozgó Bulisegély szolgáltatást és a Campus Fesztiválon megvalósuló Bulisegély Szolgálat pihenősátor működtetését.

Az Önkormányzat és a *Más-Mozaik Szociokulturális Egyesület* közötti együttműködésnek köszönhetően két nagyon sikeres projekt valósult meg: a Zenedoboz és a Made in Debrecen fesztivál. A debreceni középiskolásoknak szóló *Zenedoboz* pályázat 2023-ban már harmadik alkalommal került meghirdetésre. A pályázat célja, hogy évente más-más debreceni középiskolában zenei tehetséggondozó pont működjön, az elmúlt évben a Debreceni Fazekas Mihály Gimnázium pályázata nyert, a Zenedobozt az iskola udvarán helyezték el, amelyet a Rocksuli rendezett be.

2023. március 25-én, második alkalommal került megrendezésre a *Made in Debrecen* fesztivál, amelyen közel 160 formáció lépett fel és több ezer látogató vett részt.

Támogatások, együttműködések

Minden évben, a költségvetési rendelet elfogadását követően, pályázati felhívást tesz közzé az Önkormányzat, elsősorban civil szervezetek részére. Az előirányzat 2023-ban fedezetül szolgált a Kulturális, Civil és Ifjúsági Alap, valamint a Sportfeladatok pályázataira. Összesen 162 db pályázat érkezett, amelyből 90 db nyert támogatást 31.891.153.- Ft összegben.

2023-ban az Önkormányzatnak 24 civil szervezettel volt *közművelődési megállapodása*, melynek keretében a művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítása; a közösségi és társadalmi részvétel fejlesztése; az egész életre kiterjedő tanulás feltételeinek biztosítása; a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása; amatőr alkotó- és előadó-művészeti tevékenység feltételeinek biztosítása; a tehetséggondozás és -fejlesztés feltételeinek biztosítása; valamint kulturális alapú gazdaságfejlesztés valósult meg.

A Debreceni Karitatív Testület tevékenysége

Az Önkormányzat fontos célkitűzésének és feladatának tekinti, hogy gondoskodjon a szükségét szenvedő lakosairól, ezért is hívta életre a - ma már 29 teljesjogú tagszervezettel összehangoltan és eredményesen működő - Debreceni Karitatív Testületet (a továbbiakban: Testület), melynek révén

olyan esetekben is tud a rászoruló személyeken, családokon segíteni, amikor szociális ellátásra a hatályos jogszabályok alapján nem jogosultak.

- **Ukrán gyermekek fogadása**

Ivano-Frankivszk városból érkezett Ukrán menekült gyermekeket látott vendégül Debrecen 4 héten keresztül heti turnusváltásban. Az itt töltött idő alatt a Karitatív Testület, a DSZC, az Attila téri egyházközség, a Tiszántúli Református Egyházkerület, a város turisztikai létesítményei kulturális és szabadidős programokat szerveztek a háborúból kiszakadó gyermekek részére.

- **Húsvéti tartós élelmiszerosztás**

Húsvét alkalmából a DMJV Család- és Gyermejjóléti Központjában tartós élelmiszer-csomagokat osztottak, ahol 127 rászoruló kapott csomagot.

- **„Dreamnights”**

Június 7-én a Testület is csatlakozott a Nagyerdei Kultúrpark Állat- és Növénykert által szervezett „**Dreamnights**” kezdeményezéséhez. Az eseményhez a Testület 50 db plüss állattal és 210 levél gyermek vitaminnal járult hozzá.

- **Nyári gyermekfelügyelet**

Az elmúlt évekhez hasonlóan, 2023-ban is aktívan szerepet vállalt a gyermekprogramok szervezésében, bonyolításában, színesítették, gazdagították a tagszervezetekkel együtt az intézmény nyújtotta játékos, mozgásos, élményszerző programokat. Közösségi szolgálatra 44 középiskolás diák jelentkezett, ebből 39 vett részt a szünidei gyermekfelügyeletben.

- **Tanszergyűjtési Akció**

A korábbi évekhez hasonlóan a Debreceni Karitatív Testület idén is megrendezte a tanszergyűjtési akcióját. A gyűjtés elsősorban az Ördögpapír Kft. által fenntartott szaküzletekben, illetve a debreceni Auchan áruházban zajlott augusztus 01-27. között. Az összegyűlt adományokból 118 csomag készült el, amelyekből a Testület munkatársaihoz közvetlenül betelefonáló családok részesültek. Mindezen csomagokat, szeptember 6-tól vehették át a rászorulók a DMJV Család- és Gyermejjóléti Központja területi irodáin, valamint a Forrás Lelki Segítő Központ és a Héra Egyesület telephelyén. Az idei évben a Debreceni Campus Nonprofit Közhasznú Kft. a Campus Fesztivál VIP bevételéből származó összegből 5.000.000 forint értékű adományt ajánlott fel, amelyet tanszer-csomagok vásárlására fordított a Testület. A tanszer-csomagok értéke: 20.000 forint négy gyermeket nevelő családok esetében, valamint 40.000 forint öt, vagy annál több gyermeket nevelő családok esetén. Az adományokat 10 tagszervezet juttatta el az általuk javasolt rászoruló családokhoz. A csomagokból közel 220 család részesült.

- **Adományok, támogatások**

A **Hajrá Futás Ifjúsági Kulturális és Sport Egyesület és a Hajdú Rendészeti Sportegyesület** adományának köszönhetően tanszer-csomagokkal segítették a Szent Péter és Pál Görögkatolikus Gyermekvédelmi Központ lakóit.

A **Pannon Guard Zrt.** jóvoltából 100 darab Mikulás csomagot osztottak ki a Debrecen, Pósa utcai óvodában és a Gyermekklinika betegei részére.

A **BMW Group Gyár Debrecen** 10.000 eurós támogatást nyújtott a Testületen kívül a következő szervezetek részére: Halápon A Gyermekekért Közhasznú Egyesület, Forrás Közösségi Klub, Család a Jövő Alapja Közhasznú Egyesület. Ezen szervezetek feladata volt, hogy a pénzadományból vásárolt tartós élelmiszert eljuttassák a Debrecenben élő, rászoruló nagycsaládosoknak, időskorúaknak, a tanyavilágban élő családoknak, a fogyatékkal élőknek és az egyszülős családoknak.

Az **Avand Invest Kft.** tulajdonosával egyedülálló szülők gyermekeikhez juttattak el személyre szabott ajándékokat. Az 1.5 millió Ft támogatással, 56 rászoruló, debreceni, egyszülős család ünnepét tették szebbé.

A Testület fontosnak tartja, hogy az élelmiszer-csomagot kérvényezők ne csak természetbeni támogatásban részesüljenek, amennyiben szükséges egy átfogó, komplex segítségnyújtást is adhasson a debreceni rászorulóknak. Ennek érdekében szorosabb együttműködés alakult ki a DMJV Család- és Gyermejjóléti Központjával.

Ellátási szerződések

Az Önkormányzat a kötelező szociális és gyermekjóléti feladatait saját intézményein kívül ellátási szerződés útján látja el. Hat szervezettel van ellátási szerződés alapján együttműködés: ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft., Héra Egyesület, Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye, Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség, Lelkierő Fiatalon a Fiatalokért Egyesület és a Civis Szociális Étkezési Központ. A szervezetek biztosítják mindazon ellátási formákat, melyek kiegészítik az önkormányzati feladatellátást. 2023-ban ellátási szerződés keretében az önkormányzat összesen 26.500.000.- Ft támogatást folyósított a ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft., a Héra Egyesület, valamint a Debrecen-Nagytemplomi Egyházközség részére.

A Lelkierő Fiatalon a Fiatalokért Egyesület, a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye és a Civis Szociális Étkezési Központ az ellátási szerződésben foglaltak szerint a működési kiadásait a központi költségvetésből finanszírozási szerződés alapján vissza nem térítendő támogatásból biztosítja.

Az ellátási szerződéssel rendelkező szervezetek 2023. évi tevékenységéről szóló beszámolókat a Közgyűlés az 59/2024. (III. 28.) határozatával fogadta el.

Összefoglalás:

A 2023. év értékelése során megállapítható, hogy a háború és a gazdasági válság okozta nehézségek negatívan érintették a családokat, főként az eddig is nehéz helyzetben lévőket. A gyermekvédelem területén működő szervezeteknek jelentős feladatot jelent a nehéz helyzetbe került családok, gyermekek támogatása. Az anyagi nehézségek mellett egyre nagyobb számban vannak jelen a gyermekek körében a pszichés zavarok, az online zaklatások.

Önkormányzatunk 2023-ban is eleget tett a jogszabályokban meghatározott gyermekjóléti, gyermekvédelmi feladatainak. A pénzbeli és természetbeni támogatások nyújtásával, a gyermekjóléti alapellátás biztosításával, folyamatos fejlesztésével, valamint a civil és egyházi szervezetekkel, intézményekkel való együttműködés keretében végzett segítő munkájával jelentős szerepet vállalt a gyermekvédelem területén. A gyermekvédelmi rendszerben dolgozók a gyermekek elsődleges érdekét figyelembe véve lelkiismeretes, szakszerű munkájukkal hozzájárulnak a gyermekjóléti, gyermekvédelmi feladatok minél eredményesebb ellátásához.

Debrecen, 2024. május 29.